

Sociaal- economische Maandstatistiek

Jaargang 19 – april 2002

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2001–2002	= 2001 tot en met 2002
2001/2002	= het gemiddelde over de jaren 2001 tot en met 2002
2001/'02	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2002 en eindigend in 2002
1991/'92–2001/'02	= boekjaar enzovoort, 1991/'92 tot en met 2001/'02

In geval van afronding kan het voorkomen dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal.
Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Druk

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair Bedrijf

Omslagontwerp

WAT ontwerpers Utrecht

Inlichtingen

Tel.: (045) 570 70 70
Fax: (045) 570 62 68
E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek
Voorburg/Heerlen, 2002.
Bronvermelding is verplicht.
Vereenvoudiging voor eigen gebruik
of intern gebruik is toegestaan.

Prijzen excl. administratie- en
verzendkosten
Abonnementsprijs: € 109,50
Prijs per los nummer: € 12,50
Kengetal: V-4
ISSN 0168-549X

Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoud

1. Berichten en artikelen

Berichten	7
Webmagazine	10
CAO-lonen 2001, de definitieve gegevens	12
Vertekening door non-respons	20
Grensarbeid tussen Nederland en België of Duitsland	26

2. Tabellen

Cijfers in StatLine	31
2.0 Kerncijfers	33
2.1 Banen en arbeidsvolume	35
2.2 Vacatures	37
2.3 Werkloosheid	40
2.4 Cao-lonen	42
2.5 Verdiende lonen en loonkosten	44
2.6 Consumentenprijzen	45
2.7 Consumentenvertrouwen	47
2.8 Sociale zekerheid	48
2.9 Vakverenigingen	53

3. Technische toelichtingen

57

Nu en eerder verschenen

63

Enkele afzonderlijke publicaties

69

1. *Berichten en artikelen*

Berichten

Banengroei vlakt verder af in vierde kwartaal

In het vierde kwartaal van 2001 is het aantal banen 2,2% hoger dan in het vierde kwartaal van 2000. De banengroei is in de loop van 2001 steeds verder teruggelopen. De loonkostenstijging is in het vierde kwartaal verder toegenomen naar 5,0%. Dit blijkt uit de nieuwste arbeidsgegevens van het CBS. Het aantal banen is met 158 duizend toegenomen tot ruim 7,5 miljoen. Zorg en overheid nemen nu meer dan de helft van de banengroei voor hun rekening. Omgerekend naar voltijdbanen zwakt de werkgelegenheids-groei af van 2,1% in het derde kwartaal naar 1,9% in het vierde kwartaal van 2001. Vooral in de commerciële dienstverlening is de banengroei verminderd.

Werkgelegenheid groeit minder in de commerciële dienstverlening

In vrijwel alle bedrijfstakken is de werkgelegenheids-groei in het vierde kwartaal minder groot dan in de kwartalen daarvoor. Het teruglopen van de banengroei doet zich het sterkste voor in de commerciële dienstverlening. De commerciële dienstverlening bestaat uit de handel, horeca en reparatie, vervoer en communicatie, en financiële en zakelijke dienstverlening. In de handel, horeca en reparatie zakt de banengroei in van 3,8% in 2000 naar 1,8% in het vierde kwartaal van 2001 en bij de financiële en zakelijke dienst-verlening van 3,6% naar 1,8%.

Meer dan de helft van de banengroei bij de overheid en in de zorg

In tegenstelling tot de meeste bedrijfstakken is bij de overheid en de zorg de werkgelegenheid wel harder gestegen. In 2000 steeg het aantal banen bij de overheid met 1,6%. Sindsdien is de banengroei steeds fors toegenomen, via 2,3% in het eerste kwartaal tot 3,1% in het vierde kwartaal van 2001. Ook bij de zorg is een toename van de groei zichtbaar. Was de groei in 2000 nog 2,8%, in 2001 is deze opgelopen naar 4,6% in het vierde kwartaal. In het vierde kwartaal zijn er ten opzichte van een jaar eerder 58 duizend banen bijgekomen in de zorg en overige (kwartaire) dienstverlening en 28 duizend bij de overheid. Daarmee wordt nu meer dan de helft van de totale banengroei in deze bedrijfstakken gerealiseerd.

Ook groei voltijdbanen vermindert

Sinds het eerste kwartaal van 2001 is ook de werkgelegenheids-groei omgerekend naar voltijdbanen (arbeidsjaren) afgenomen. In 2000 steeg het aantal arbeidsjaren met 2,7%. In het eerste kwartaal van 2001 was de groei met 2,6% ongeveer gelijk aan 2000, maar in het vierde kwartaal neemt het aantal arbeidsjaren nog maar met 1,9% toe. De werkgelegenheid omgerekend naar voltijd-banen is voor mannen met 1,3% gestegen en voor vrouwen met 2,9%.

Loonkosten stijgen met 5,0%

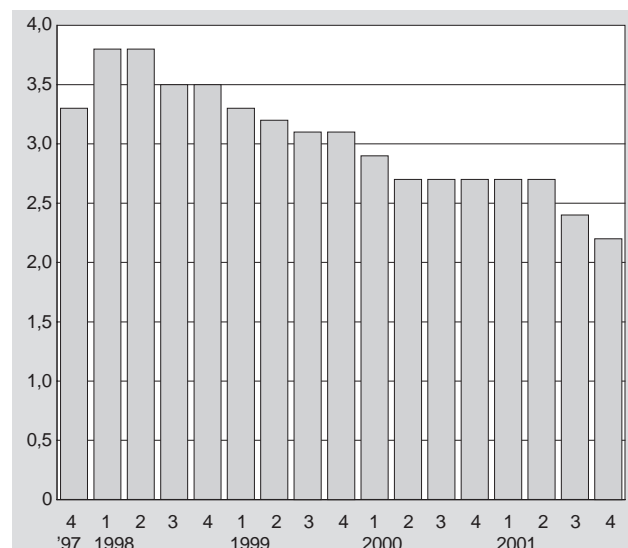
De loonkostenstijging per arbeidsjaar neemt in het vierde kwartaal iets toe. De gemiddelde stijging is 5,0%. In vrijwel alle bedrijfstakken is de stijging groter dan in het voorgaande kwartaal. Dit komt mede door een toename van de CAO-loonstijging van gemiddeld 3,2% in 2000 naar 4,8% in 2001. Dit is de hoogste stijging sinds 1982. In het tweede halfjaar neemt onder andere de loonkosten-stijging bij de zorg en de overheid sneller toe. De loonkostenstijging bij de overheid is 4,6% en ligt daarmee nog steeds onder het gemiddelde. Dit geldt niet langer voor de zorg en overige kwartaal-

diensten, waar de loonkosten in het vierde kwartaal met 5,1% gestegen zijn. De toename van de loonkosten per arbeidsjaar is, net als in het voorgaande kwartaal, ook in het vierde kwartaal het laagst in de industrie met 3,9%.

Banengroei hoger dan economische groei

De economische groei is in het vierde kwartaal van 2001 sterk vertraagd, tot 0,4%. Ook de groei van de werkgelegenheid vlakt af, maar ligt nog steeds ruim boven de economische groei. Over het algemeen reageert de werkgelegenheid met enige vertraging op veranderingen in de economische groei. Dit kwartaal is het vierde kwartaal op rij waarin de arbeidsproductiviteit is teruggelopen. Voor geheel 2001 wordt nu een arbeidsproductiviteitdal-ing van 1,1% geraamd.

Banen van werknemers, procentuele veranderingen t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar

Werkloosheid stabiel

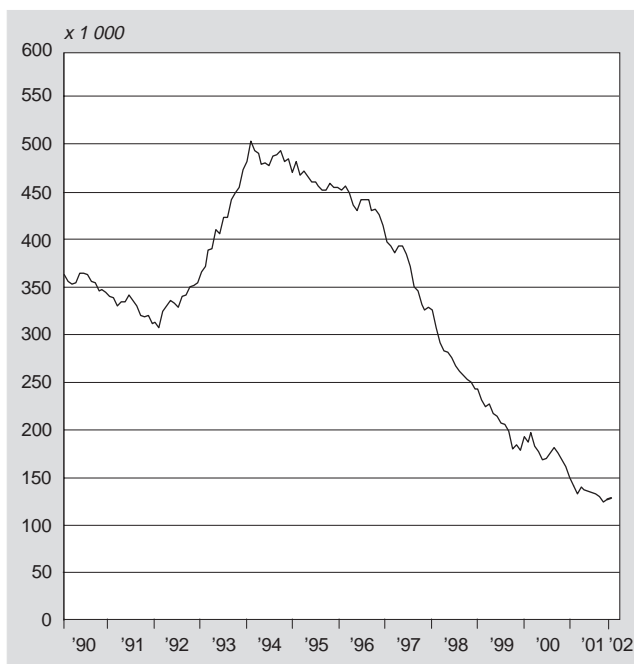
Volgens de nieuwste cijfers van het CBS kwam het aantal geregistreerde werklozen in de maanden december 2001–februari 2002 gemiddeld uit op 152 duizend. De werkloosheid is nog steeds stabiel. Ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar is het aantal geregistreerde werklozen 32 duizend lager.

Werkloosheid stabiel

In de maanden december 2001–februari 2002 waren er gemiddeld 152 duizend geregistreerde werklozen. Dat is zesduizend hoger dan het aantal voor de maanden november 2001–januari 2002. Door seizoeneffecten is in deze winterperiode een stijging met vijf-duizend gebruikelijk. Na verwijdering van de seizoeneffecten is het nieuwste werkloosheidscijfer dan ook nagenoeg gelijk aan het vorige driemaandsgemiddelde.

Sinds het voorjaar van vorig jaar schommelen de seizoengecorrigeerde cijfers tussen de 135 en 150 duizend. De veranderingen zijn gering en vallen binnen de onnauwkeurigheidsmarges van de steekproefuitkomsten. De werkloosheid is dus al geruime tijd stabiel. Vergeleken met dezelfde periode een jaar geleden is de werkloosheid nu nog 32 duizend lager.

Geregistreerde werklozen na verwijdering van seizoensinvloeden

Inflatie in februari verder gedaald

In februari 2002 is de inflatie in Nederland op 3,8 procent uitgekomen. Dat is 0,2 procentpunt lager dan in januari. De daling is onder meer een gevolg van lagere prijzen voor verse groenten. Ook de bijdrage aan de inflatie van kleding en schoeisel is afgenomen, doordat de prijzen in februari minder stegen dan in februari vorig jaar. Dit blijkt uit het consumentenprijsindexcijfer van het CBS.

De inflatie volgens de Europees geharmoniseerde index ging in februari 0,4 procentpunt omlaag en komt deze maand uit op 4,5 procent.

Nederland was in januari niet meer het land met de hoogste inflatie van de Europese Unie. Nederland nam in januari met een inflatie van 4,9 procent de tweede plaats in na Ierland, waar de inflatie 5,2 procent bedroeg.

Daling inflatie kent verschillende oorzaken

In februari 2002 lagen de consumentenprijzen gemiddeld 3,8 procent hoger dan een jaar eerder. In januari was dit verschil nog 4,0 procent. De inflatie is in februari gedaald door verschillende oorzaken. De prijzen van verse groenten gingen tussen januari en februari omlaag. Groenten en aardappelen zijn in februari weliswaar 19 procent duurder dan een jaar eerder, maar in januari was dat verschil nog 24 procent.

Ook de prijsontwikkeling van kleding en schoeisel zorgt deze maand voor een iets lagere inflatie. Gedurende 2001 waren kleding en schoeisel gemiddeld 1,8 procent duurder dan in 2000. In december 2001 en in januari 2002 daalden de prijzen van kleding en schoeisel minder snel dan een jaar daarvoor. Hierdoor waren de prijzen in januari 2002 ruim 7 procent hoger dan in januari 2001. Waarschijnlijk was dit deels toe te schrijven aan een late start van de uitverkoop van de winterkleding. In februari is een deel van de collectie in de winkels vervangen door de nieuwe zomercollectie en is de prijsstijging op jaarbasis weer teruggelopen naar ruim 5 procent.

De prijzen van tabaksartikelen en autobrandstoffen zijn in februari praktisch niet veranderd. Vorig jaar gingen ze in februari wel omhoog. Doordat deze prijsstijgingen vanaf februari niet meer bijdragen aan de inflatie, loopt de inflatie deze maand 0,1 procentpunt terug.

Prijzen stijgen in februari met 0,4 procent

Tussen januari en februari 2002 zijn de prijzen gemiddeld met 0,4 procent gestegen. Het grootste deel van deze stijging is toe te schrijven aan hogere kledingprijzen. Deze zijn gebruikelijk in februari en een gevolg van de introductie van de zomercollectie in de winkels.

Verse groenten gingen bijna 9 procent in prijs omlaag. Vers fruit, bloemen en planten werden echter duurder. In restaurants en cafés werden iets hogere prijzen gemeten. Ook vakantieaccommodatie werd duurder, wat in februari eveneens gebruikelijk is in verband met de voorjaarsvakantie.

Afgeleide consumentenprijsindex

De inflatie volgens de afgeleide consumentenprijsindex voor werknemersgezinnen met een laag inkomen komt in februari van dit jaar uit op 3,7 procent. Dat is een daling met 0,3 procentpunt ten opzichte van januari. Deze index wordt vaak gebruikt voor het aanpassen van overheidstarieven, CAO's en andere contracten.

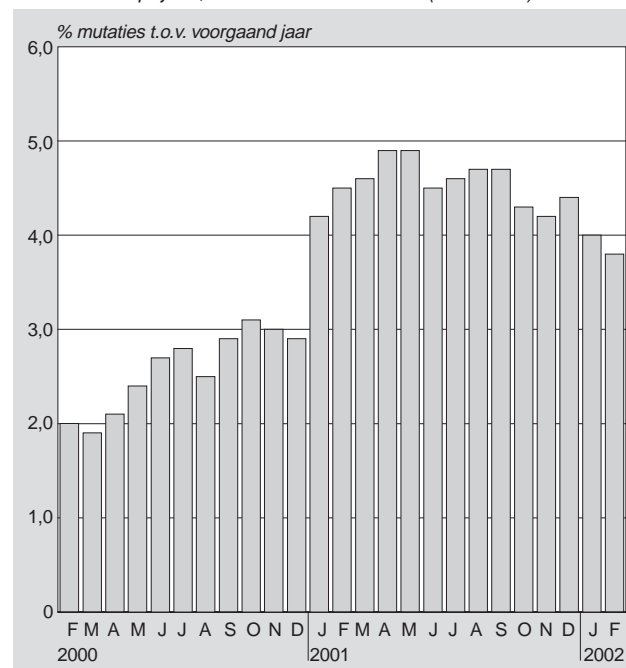
Inflatie volgens Europese norm

Het CBS stelt niet alleen de nationale consumentenprijsindex samen, maar ook de Europees geharmoniseerde consumentenprijsindex voor Nederland (HICP). Deze index maakt deel uit van het inflatiecijfer van de Eurozone dat een officieel richtsnoer vormt voor het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank.

In februari 2002 komt de inflatie in Nederland volgens de HICP uit op 4,5 procent. Dat is een daling van 0,4 procentpunt ten opzichte van januari. Deze daling is sterker dan van de inflatie volgens de nationale definitie, vooral vanwege de prijsontwikkeling van in het buitenland gekochte artikelen. Die maken namelijk wel deel uit van het mandje goederen en diensten van de nationale CPI, maar niet van het mandje van de HICP.

Tussen december 2001 en januari 2002 was de inflatie in Nederland volgens de HICP gedaald van 5,1 naar 4,9 procent. Daarentegen was de inflatie in de gehele Eurozone in dezelfde periode toegenomen van 2,0 tot 2,7 procent. Deze tegengestelde ontwikkeling is grotendeels toe te schrijven aan het wegvallen van het effect van de verhoging van BTW en ecotaks in januari 2001 uit het Nederlandse cijfer.

Consumentenprijzen, reeks alle huishoudens (1995=100)

In het gehele jaar 2001, met uitzondering van maart, kende Nederland de hoogste inflatie van de Eurozone. Dit is nu niet meer het geval. Nederland neemt in januari 2002 de tweede plaats in Nederland, waar de inflatie in januari 5,2 procent bedroeg.

De uitkomsten over februari voor de afzonderlijke landen van de Eurozone en van de Europese Unie zullen op 18 maart door Eurostat, het Europese statistische bureau, worden gepubliceerd. Eurostat verwacht dat de inflatie in de Eurozone in februari zal uitkomen op 2,5 procent.

Consumentenvertrouwen lager

Het consumentenvertrouwen is in maart vijf punten lager dan in februari. Deze daling komt vooral doordat consumenten in maart minder positief oordelen over de afgelopen twaalf maanden. Zowel over de economische situatie als over hun financiële positie in deze periode is hun mening negatiever geworden. De verwachtingen voor de komende twaalf maanden zijn vrijwel gelijk gebleven. Eind 2001 leek nog sprake van een herstel van het vertrouwen, dat met name in de eerste helft van 2001 sterk was teruggelopen. Het consumentenvertrouwen is nu even hoog als in juli/augustus vorig jaar. Dit blijkt uit het Consumenten Conjunctuur Onderzoek van het CBS.

Koopbereidheid verder teruggelopen

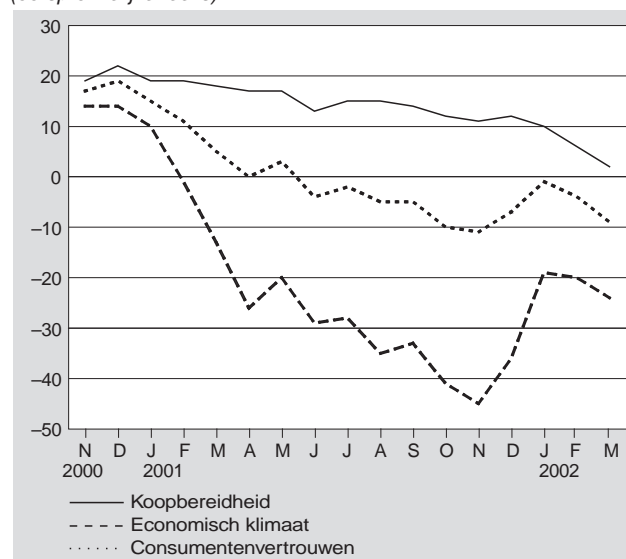
De koopbereidheid van consumenten is in maart verder teruggelopen. Ook in januari en februari was al sprake van een daling ten opzichte van de voorgaande maand. De koopbereidheid is nu uitgekomen op het laagste niveau sinds december 1996. De koopbereidheid is één van de twee onderdelen waaruit de index van het consumentenvertrouwen is samengesteld. De koopbereidheid is gebaseerd op het oordeel over de financiële situatie van het eigen huishouden en over het doen van grote aankopen. Terwijl de toekomstverwachtingen over hun financiële situatie vrijwel niet veranderen, zijn consumenten negatiever over hun financiële positie

in de afgelopen twaalf maanden. Bovendien vinden ze de tijd minder gunstig voor het doen van grote aankopen.

Oordeel economisch klimaat negatiever geworden

Het oordeel van de consument over de economische toestand is in maart iets negatiever dan in de voorgaande maand. Daarmee zet het herstel van dit onderdeel van de vertrouwensindex niet verder door. Na de terreuraanslagen in de Verenigde Staten in september vorig jaar werd een dieptepunt bereikt. De verwachtingen voor de komende tijd zijn vrijwel stabiel, maar het oordeel over de economie in de afgelopen twaalf maanden valt negatiever uit.

Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid (oorspronkelijke reeks)

Webmagazine

De in deze rubriek opgenomen artikelen zijn eerder gepubliceerd in edities van het Webmagazine. Het Webmagazine verschijnt wekelijks (iedere maandagochtend) op de CBS-site (www.cbs.nl).

Minimuminkomens vooral in grote steden en het noorden

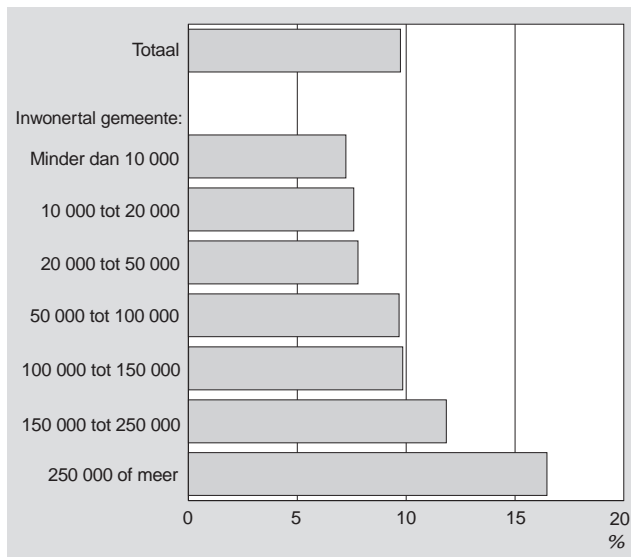
Petra Ament

Een op de tien Nederlandse huishoudens had in 1999 een inkomen onder of rond het sociale minimum. In de grote steden en in de provincies Groningen en Friesland woonden relatief veel huishoudens met een minimuminkomen.

Grote steden

In 1999 moest bijna tien procent van de huishoudens in Nederland rondkomen van een minimuminkomen. Het aandeel minimuminkomens is groter naarmate er meer mensen in een gemeente wonen. De meeste minima kwamen dan ook voor in de gemeenten met 250 duizend inwoners of meer: Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. Daar had een op de zes huishoudens een minimuminkomen.

Huishoudens met een minimuminkomen naar inwonertal gemeente, 1999

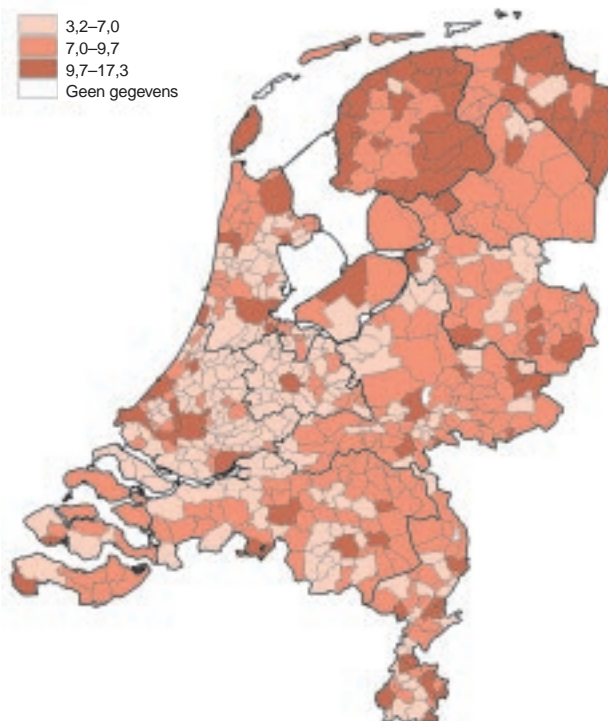
Niet alleen de drie grootste steden, maar ook Groningen, Arnhem, Nijmegen, Utrecht, Dordrecht, Tilburg en Eindhoven hadden meer minimuminkomens dan gemiddeld. In de grote steden komen relatief veel huishoudens voor die afhankelijk zijn van een arbeidsongeschiktheids-, werkloosheids- of bijstandsuitkering. Verder is in de grote steden het aandeel alleenstaanden erg hoog. Juist alleenstaanden hebben vaak een minimuminkomen.

In het noorden

De landelijke verdeling van huishoudens met een minimuminkomen geeft grofweg het volgende beeld te zien. In het noorden waren vrij veel gemeenten met een hoger aandeel minima dan het landelijk gemiddelde. Behalve in de stad Groningen kwamen de hoogste percentages minimuminkomens voor in de gemeenten Harlingen, Leeuwarden, Reiderland en Winschoten.

In het westen van het land komen veel gemeenten voor met een laag percentage huishoudens met een minimuminkomen. In het oosten en zuiden van het land nemen de meeste gemeenten een middenpositie in. Het aandeel minima lag daar net onder het landelijk gemiddelde.

Percentage huishoudens onder of rond het sociale minimum per gemeente, 1999

Toelichting:*Inkomen onder of rond het sociale minimum*

Huishoudens met een inkomen onder of rond het sociale minimum zijn huishoudens met een inkomen onder of rond de wettelijk vastgestelde minimumbedragen. Aan de hand van de bestaande regelgeving wordt vastgesteld welke norm voor een huishouden van toepassing is. De norm voor een eenoudergezin met twee kinderen bedraagt bijvoorbeeld negentig procent van de bijstandsuitkering van een echtpaar, aangevuld met de (leeftijdsafhankelijke) kinderbijslag. Bij 65-plussers is het bedrag aan AOW-pensioen als norm gekozen.

Het waargenomen inkomen van huishoudens met alleen een uitkering op het niveau van het sociale minimum wijkt soms iets af van de vastgestelde normbedragen. Zouden de normbedragen als inkomensgrens worden gehanteerd, dan komt een deel van deze

huishoudens net boven het beleidsmatig minimum. De inkomensgrens is daarom op 105 procent van het betreffende normbedrag vastgesteld.

De gegevens in dit artikel zijn afkomstig van het Regionaal inkomensonderzoek (RIO) 1999. Dit onderzoek is voornamelijk gebaseerd op informatie van de Belastingdienst en de Gemeentelijke basisadministratie. De regionale gegevens zijn gebaseerd op een steekproef van 5,1 miljoen personen en 1,9 miljoen huishoudens. De woonplaats is vastgesteld per ultimo 1999. Het inkomen heeft betrekking op het gehele jaar 1999. De gegevens hebben betrekking op alle particuliere huishoudens die eind 1999 in Nederland woonachtig waren, dus exclusief personen die in instellingen, inrichtingen en tehuizen verbleven. Huishoudens waarvan de hoofdkostwinner en de eventuele partner studiefinanciering kregen of niet het gehele jaar door inkomen hadden, zijn buiten beschouwing gebleven.

In dit artikel worden voor het eerst resultaten uit het RIO gepubliceerd over huishoudens met een minimuminkomen.

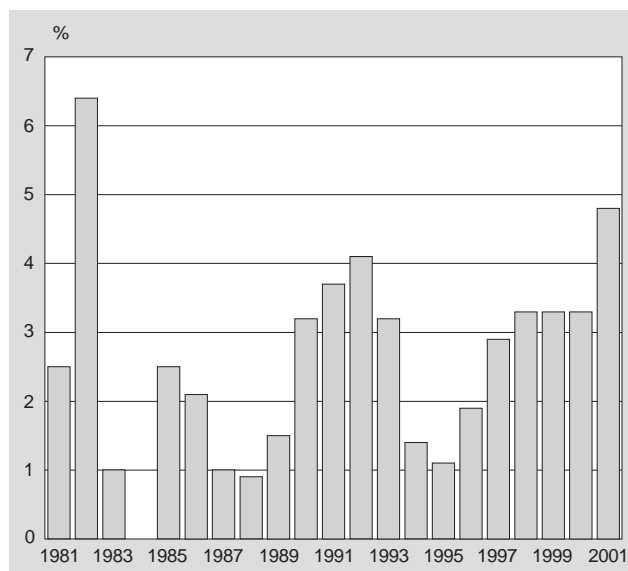
Artikelen

Cao-lonen 2001, de definitieve gegevens

Han van den Berg

In 2001 zijn de cao-lonen per uur, inclusief bijzondere beloningen met 4,8 procent gestegen. De voorgaande jaren stegen de cao-lonen jaarlijks nog met 3,3 procent. Sinds 1982 is de contractuele loonstijging niet meer zo groot geweest. Dit zijn uitkomsten van de statistiek *Indexcijfers van cao-lonen*, waarvan de gegevens over 2001 nu definitief zijn vastgesteld.

1. Ontwikkeling cao-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen

Gesubsidieerde sector koploper

In de gesubsidieerde sector zijn de cao-lonen het meest gestegen. Daar ligt het uurloon inclusief bijzondere beloningen in 2001 gemiddeld 5,3 procent boven dat van 2000 (tabel 1). De loonstijging is het laagst bij de overheid, waar de stijging 4,5 procent bedraagt.

Tabel 1
Cao-loonontwikkeling naar cao-sector, 2001

	Cao-lonen per uur		Cao-lonen per maand	
	inclusief bijzondere beloningen	exclusief bijzondere beloningen	inclusief bijzondere beloningen	exclusief bijzondere beloningen
	%			
Totaal	4,8	4,2	4,8	4,2
Cao-sector				
Particuliere bedrijven	4,8	4,5	4,7	4,5
Overheid	4,5	3,4	4,5	3,4
Gesubsidieerde sector	5,3	3,9	5,2	3,8

Meer bijzondere beloningen

Opvallend is de toename van bijzondere beloningen, die tot een loonstijging van gemiddeld 0,5 procent heeft geleid. Exclusief bijzondere beloningen is de loonstijging 4,2 procent. In verschillende cao's, vooral in de gesubsidieerde sector en bij de overheid, zijn vorig jaar namelijk afspraken gemaakt over een verhoging van de eindejaarsuitkeringen en de opbouw van een dertiende maand. In deze twee cao-sectoren is een kwart van de loonstijging het gevolg van een toename aan bijzondere beloningen.

Drie bedrijfstakken boven vijf procent

Ook in de bedrijfstak zakelijke dienstverlening is een grote stijging gemeten (tabel 2). De oorzaak hiervan is een verandering in het salarissysteem van uitzendkrachten. De loonstijging van de uitzendkrachten werkt ook door in de uitkomsten voor het totaal van alle cao's. Zonder de cao's in de bedrijfsklasse uitzendbureaus zou de totale cao-loonstijging 4,4 procent bedragen in plaats van de huidige 4,8 procent.

Behalve in de bedrijfstak zakelijke dienstverlening, zijn ook in de bedrijfstakken gezondheids- en welzijnszorg en de bouwnijverheid de cao-lonen met meer dan vijf procent gestegen. Daarentegen is de loonstijging het kleinst in de bedrijfstakken vervoer en communicatie en de landbouw en visserij.

Contractuele arbeidsduur constant

Net zoals in de voorgaande jaren, is de contractuele arbeidsduur van volwassen werknemers ook in 2001 nagenoeg ongewijzigd gebleven (tabel 4). Hierdoor is de stijging van de cao-lonen per uur vrijwel gelijk aan de stijging van de cao-lonen per maand.

Contractuele loonkosten stijgen minder

Voor vijf bedrijfstakken/klassen worden gegevens gepubliceerd over de ontwikkeling van de contractuele loonkosten (tabel 5). In 2001 zijn in al deze groepen de contractuele loonkosten minder sterk gestegen dan de cao-lonen per uur, inclusief bijzondere beloningen. Zo stegen in de metaal- en elektrotechnische industrie de cao-lonen met 4,3 procent, terwijl de contractuele loonkosten met 3,3 procent toenamen.

Bruterings overhevelingstoelage

In de Wet Bruterings Overhevelingstoelage Lonen en de Regeling bruterings overhevelingstoelage Lonen 2001 is bepaald dat de overhevelingstoelage per 1 januari 2001 verviel en vanaf die datum in het bruto loon werd opgenomen. De wettelijke verhoging van het bruto loon bedroeg 1,9 procent, met een maximum van 1 745 gulden (791,85 euro) per jaar. Van deze verplichte verhoging van het bruto loon konden bedrijven alleen afwijken als hierover in de cao

afspraken werden gemaakt. In de cao-lonenstatistiek is de brutering van de overhevelingstoelage zodanig verwerkt, dat deze in beginsel geen gevolgen had voor de te publiceren uitkomsten over de ontwikkeling van de cao-lonen en de contractuele loonkosten. Bij het bepalen van de loonmutatie 2000/2001 is voor beide jaren van vergelijkbare lonen uitgegaan: in 2000 het bruto loon exclusief de overhevelingstoelage, en in 2001 het gebruteerde bruto loon verminderd overeenkomstig de wettelijke bruteringsregeling. Doordat de wettelijke brutering op jaarbasis maximaal 1745 gulden (791,85 euro) bedroeg, resulteerde de wettelijke brutering met 1,9 procent bij de cao-lonenstatistiek in een *gemiddelde* brutering van 1,8 procent. De berekende loonmutatie 2000/2001 geeft in beginsel alleen de werkelijke cao-loonontwikkeling weer.

Inmiddels is bekend dat in de meeste cao's de overhevelingstoelage volgens de wettelijke regeling is gebruteerd. Wel is in enkele cao's een lager bruteringspercentage overeengekomen. Ook is er in enkele cao's sprake van een lager maximum jaarbedrag, of 1746 gulden, terwijl bij andere geen maximum is gesteld. In plaats van brutering van het regelmatig betaalde loon, is in enkele cao's gekozen voor een toeslag of een jaarlijkse uitkering. En bij weer andere cao's is de brutering omgezet in extra vrije dagen. Een en ander leidt ertoe dat de verschillende cao-lonenreeksen enigszins uiteenlopen (uitkomsten inclusief of exclusief bijzondere beloningen, en uitkomsten over lonen per maand of lonen per uur).

Voor de uitkomsten over de contractuele loonkosten geldt dat de overhevelingstoelage tot en met 2000 deel uitmaakt van de loonkosten, terwijl vanaf 2001 is uitgegaan van cao-lonen waarin de gebruteerde overhevelingstoelage verwerkt is.

Recentere cijfers en de technische toelichting

Met ingang van deze jaargang van de Sociaal-economische maandstatistiek, zijn de cijfers en de toelichting bij de uitkomsten gesplitst in drie delen:

- deel 1 (incidenteel): een artikel waarin bijzondere uitkomsten worden gepresenteerd en toegelicht, zoals nu de definitieve jaarcijfers 2001
- deel 2 (elke maand): drie tabellen met de meest recente indexcijfers per maand (tabellen 2.4.1–2.4.3)
- deel 3 (elke maand): een korte beschrijving van de statistiek ('technische toelichting') onder het kopje 'Cao-lonen'; deze tekst is in beginsel elke maand hetzelfde; er wordt hierbij niet langer ingegaan op de meest-recente uitkomsten.

Meer gedetailleerde uitkomsten staan in StatLine, de elektronische databank van het CBS (www.cbs.nl). De uitkomsten van de statistiek Indexcijfers van cao-lonen (1990=100) staan verspreid over vier elektronische publicaties:

- cao-lonen, eerst gepubliceerd
- indexcijfers cao-lonen
- contractuele arbeidsduur
- contractuele loonkosten.

De huidige indexcijfers cao-lonen staan in de publicatie 'indexcijfers cao-lonen'. Daarnaast bestaat de publicatie 'cao-lonen, eerst gepubliceerd'. In deze minder-gedetailleerde publicatie staan enkele indexcijfers zoals berekend ten tijde van de eerste publicatie over de desbetreffende verslagmaand. Deze eerst-gepubliceerde cijfers (die inmiddels herzien zijn) worden apart gepubliceerd, omdat in sommige contracten specifiek naar deze cijfers verwezen wordt.

Basisverlegging 2000

De hier gepubliceerde cijfers zijn gebaseerd op de reeks 1990=100. Eens in de tien jaar worden de basisgegevens voor de reeksen met cao-gegevens opnieuw vastgesteld. Op dit moment hebben de indexcijfers nog 1990 als basis, maar inmiddels worden voorbereidingen getroffen om over te gaan op uitkomsten met 2000 als basisjaar. Dit betekent dat later ook uitkomsten over 2001 gepubliceerd zullen worden, gebaseerd op de reeks 2000=100. Deze nieuwe gegevens zullen naar verwachting in de loop van 2003 gepubliceerd worden.

Tabel 2
Cao-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen; jaargegevens

	Sbi-code ¹⁾	1997	1998	1999	2000	2001	Mutaties t.o.v. voorafgaand jaar				
							1997	1998	1999	2000	2001
		1990=100					%				
Totaal	01-93	119,9	123,9	128,0	132,2	138,5	2,9	3,3	3,3	3,3	4,8
Leeftijdscategorie											
Jeugd		119,2	123,4	127,4	132,2	141,0	2,2	3,5	3,2	3,8	6,7
Volwassenen		119,9	124,0	128,0	132,2	138,3	2,9	3,4	3,2	3,3	4,6
Cao-sector											
Particuliere bedrijven		120,8	124,8	128,6	132,8	139,2	2,7	3,3	3,0	3,3	4,8
Overheid		118,5	121,8	126,5	130,4	136,3	4,0	2,8	3,9	3,1	4,5
Gesubsidieerde sector		116,8	122,1	126,8	131,3	138,2	2,5	4,5	3,8	3,5	5,3
Bedrijfssector ¹⁾											
Landbouw en visserij	01-05	123,0	127,4	131,0	136,4	141,2	2,9	3,6	2,8	4,1	3,5
Industrie en bouwnijverheid	10-45	121,4	125,4	129,6	133,9	139,8	2,9	3,3	3,3	3,3	4,4
Commerciële dienstverlening	50-74	120,1	124,0	127,5	131,6	138,2	2,7	3,2	2,8	3,2	5,0
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	117,9	122,3	126,9	131,1	137,5	3,2	3,7	3,8	3,3	4,9
Bedrijfstak ¹⁾											
Industrie	15-37	120,7	124,6	128,4	132,9	138,5	3,0	3,2	3,0	3,5	4,2
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	118,3	122,2	125,8	129,5	135,1	4,0	3,3	2,9	2,9	4,3
Bouwnijverheid	45	123,8	127,9	133,4	136,8	143,8	2,6	3,3	4,3	2,5	5,1
Handel	50-52	121,1	124,9	128,9	133,3	139,0	2,6	3,1	3,2	3,4	4,3
Horeca	55	119,6	124,7	128,4	134,7	139,9	2,0	4,3	3,0	4,9	3,9
Vervoer en communicatie	60-64	119,9	124,2	127,5	131,0	135,3	2,6	3,6	2,7	2,7	3,3
Financiële instellingen	65-67	119,1	122,6	126,8	132,6	138,1	4,1	2,9	3,4	4,6	4,1
Zakelijke dienstverlening	70-74	119,5	123,3	126,4	129,7	138,5	2,3	3,2	2,5	2,6	6,8
Openbaar bestuur	75	119,0	122,5	126,3	130,1	135,9	6,4	2,9	3,1	3,0	4,5
Onderwijs	80	119,1	121,5	126,9	130,9	137,0	1,2	2,0	4,4	3,2	4,7
Gezondheids- en welzijnszorg	85	116,0	122,0	126,9	131,6	138,8	2,0	5,2	4,0	3,7	5,5
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	118,6	123,7	127,9	133,0	139,0	2,5	4,3	3,4	4,0	4,5
Bedrijfsklasse ¹⁾											
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	121,4	124,9	128,9	133,1	138,8	2,2	2,9	3,2	3,3	4,3
Grafische industrie	22	118,8	123,0	126,6	131,7	136,6	3,2	3,5	2,9	4,0	3,7
Chemische industrie	24	122,0	125,9	130,9	134,9	141,3	4,0	3,2	4,0	3,1	4,7
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	119,9	124,1	127,2	132,2	137,9	2,5	3,5	2,5	3,9	4,3
Groothandel	51	120,3	123,9	127,9	132,0	137,3	2,9	3,0	3,2	3,2	4,0
Detailhandel	52	122,8	127,0	131,0	136,2	142,3	2,4	3,4	3,1	4,0	4,5
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65-74	119,4	123,1	126,5	130,4	138,4	2,8	3,1	2,8	3,1	6,1
Bankwezen	65	119,4	123,0	126,6	132,9	138,2	4,5	3,0	2,9	5,0	4,0
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	118,5	121,8	127,3	132,2	138,4	3,4	2,8	4,5	3,8	4,7

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 3
Cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen; jaargegevens

	Sbi-code ¹⁾	1997	1998	1999	2000	2001	Mutaties t.o.v. voorafgaand jaar				
							1997	1998	1999	2000	2001
		1990=100					%				
Totaal	01-93	118,1	121,5	125,1	129,1	135,3	2,0	2,9	3,0	3,2	4,8
Leeftijdscategorie											
Jeugd		118,2	122,1	125,9	130,6	139,3	1,9	3,3	3,1	3,7	6,7
Volwassenen		118,1	121,5	125,1	129,0	135,0	2,0	2,9	3,0	3,1	4,7
Cao-sector											
Particuliere bedrijven		119,7	123,4	126,9	131,1	137,2	2,2	3,1	2,8	3,3	4,7
Overheid		115,0	117,6	121,4	125,1	130,7	2,3	2,3	3,2	3,0	4,5
Gesubsidieerde sector		114,2	117,1	120,9	124,7	131,2	0,2	2,5	3,2	3,1	5,2
Bedrijfssector ¹⁾											
Landbouw en visserij	01-05	120,7	124,7	128,2	133,5	138,1	1,9	3,3	2,8	4,1	3,4
Industrie en bouwnijverheid	10-45	120,4	124,2	128,0	132,1	137,8	2,5	3,2	3,1	3,2	4,3
Commerciële dienstverlening	50-74	118,8	122,4	125,8	129,8	136,2	2,1	3,0	2,8	3,2	4,9
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	114,9	117,7	121,4	125,3	131,4	1,4	2,4	3,1	3,2	4,9
Bedrijfstak ¹⁾											
Industrie	15-37	120,0	123,5	127,3	131,6	136,9	2,7	2,9	3,1	3,4	4,0
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	116,3	120,1	123,5	127,1	132,6	2,3	3,3	2,8	2,9	4,3
Bouwnijverheid	45	122,1	126,2	130,3	134,0	140,7	2,3	3,4	3,2	2,8	5,0
Handel	50-52	120,0	123,6	127,3	131,7	137,3	2,4	3,0	3,0	3,5	4,3
Horeca	55	119,7	124,6	128,2	134,6	139,7	2,0	4,1	2,9	5,0	3,8
Vervoer en communicatie	60-64	118,8	122,6	125,5	129,0	133,4	2,1	3,2	2,4	2,8	3,4
Financiële instellingen	65-67	114,4	117,8	121,5	127,2	132,2	1,4	3,0	3,1	4,7	3,9
Zakelijke dienstverlening	70-74	119,1	122,7	125,7	128,9	137,7	2,1	3,0	2,4	2,5	6,8
Openbaar bestuur	75	115,2	118,1	121,5	125,1	130,6	3,2	2,5	2,9	3,0	4,4
Onderwijs	80	114,8	116,7	121,2	124,9	130,8	1,1	1,7	3,9	3,1	4,7
Gezondheids- en welzijnszorg	85	113,9	116,8	120,3	124,3	131,1	-0,4	2,5	3,0	3,3	5,5
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	117,7	121,1	124,8	129,5	135,3	2,3	2,9	3,1	3,8	4,5
Bedrijfsklasse ¹⁾											
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	121,4	124,9	129,0	133,1	138,7	2,2	2,9	3,3	3,2	4,2
Grafische industrie	22	119,5	123,0	126,7	131,7	136,7	3,2	2,9	3,0	3,9	3,8
Chemische industrie	24	119,9	122,5	127,3	131,2	137,5	3,0	2,2	3,9	3,1	4,8
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	119,7	123,8	127,0	131,3	136,6	2,5	3,4	2,6	3,4	4,0
Groothandel	51	119,5	123,0	126,9	131,1	136,3	2,6	2,9	3,2	3,3	4,0
Detailhandel	52	120,8	124,6	128,3	133,4	139,4	2,1	3,1	3,0	4,0	4,5
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65-74	117,7	121,3	124,4	128,3	136,1	1,9	3,1	2,6	3,1	6,1
Bankwezen	65	112,5	115,9	119,2	125,2	130,1	0,5	3,0	2,8	5,0	3,9
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	118,6	121,9	126,4	131,3	136,4	3,4	2,8	3,7	3,9	3,9

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 4
Contractuele arbeidsduur van volwassen werknemers; jaargegevens

	Sbi-code ¹⁾	1997	1998	1999	2000	2001	Mutaties t.o.v. voorafgaand jaar				
							1997	1998	1999	2000	2001
		1990=100					%				
Totaal	01-93	98,7	98,3	98,0	98,0	97,9	-0,8	-0,4	-0,3	0,0	-0,1
Cao-sector											
Particuliere bedrijven		99,2	99,0	98,8	98,8	98,8	-0,4	-0,2	-0,2	0,0	0,0
Overheid		97,3	96,8	96,2	96,2	96,2	-1,6	-0,5	-0,6	0,0	0,0
Gesubsidieerde sector		97,7	95,9	95,2	94,8	94,8	-2,5	-1,8	-0,7	-0,4	0,0
Bedrijfssector ¹⁾											
Landbouw en visserij	01-05	98,3	98,0	98,0	98,0	98,0	-0,9	-0,3	0,0	0,0	0,0
Industrie en bouwnijverheid	10-45	99,2	99,1	98,8	98,8	98,7	-0,4	-0,1	-0,3	0,0	-0,1
Commerciële dienstverlening	50-74	99,0	98,9	98,7	98,7	98,7	-0,5	-0,1	-0,2	0,0	0,0
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	97,7	96,4	95,8	95,6	95,6	-1,7	-1,3	-0,6	-0,2	0,0

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 5
Contractuele loonkosten per uur; jaargegevens

	Sbi-code ¹⁾	1997	1998	1999	2000	2001	Mutaties t.o.v. voorafgaand jaar				
							1997	1998	1999	2000	2001
		1990=100					%				
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	121,1	124,2	127,8	132,5	136,9	2,5	2,6	2,9	3,7	3,3
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	119,6	122,0	128,6	133,3	138,7	3,5	2,0	5,4	3,7	4,1
Openbaar bestuur	75	121,9	123,7	128,0	131,4	136,6	6,3	1,5	3,5	2,7	4,0
Onderwijs	80	124,1	124,0	130,0	133,9	139,2	1,1	-0,1	4,8	3,0	4,0
Gezondheids- en welzijnszorg	85	114,2	119,7	124,7	129,3	135,5	1,6	4,8	4,2	3,7	4,8

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 6
Cao-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen; definitieve gegevens 2001

	Sbi-code ¹⁾	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jaar
<i>1990=100</i>														
Totaal	01-93	136,0	136,0	136,3	137,5	138,0	138,4	139,7	139,7	139,7	140,2	140,2	140,2	138,5
Leeftijdscategorie														
Jeugd		138,6	138,6	138,7	139,6	139,8	140,1	142,5	142,5	142,5	142,9	142,9	142,9	141,0
Volwassenen		135,8	135,8	136,1	137,4	137,8	138,3	139,6	139,5	139,6	140,0	140,0	140,0	138,3
Cao-sector														
Particuliere bedrijven		136,6	136,6	136,6	138,2	138,6	139,0	140,5	140,5	140,5	140,8	140,9	140,9	139,2
Overheid		133,6	133,7	135,2	135,5	136,5	136,8	136,8	136,8	136,8	138,0	138,0	138,0	136,3
Gesubsidieerde sector		136,3	136,0	136,2	136,5	136,6	137,9	139,7	139,7	139,7	139,7	139,7	139,7	138,2
Bedrijfssector¹⁾														
Landbouw en visserij	01-05	140,1	140,1	140,1	140,1	140,1	140,1	142,2	142,2	142,2	142,3	142,3	142,3	141,2
Industrie en bouwnijverheid	10-45	136,4	136,5	136,6	139,1	139,8	140,3	141,2	141,2	141,2	141,8	141,8	141,8	139,8
Commerciële dienstverlening	50-74	136,1	136,1	136,1	137,1	137,3	137,7	139,6	139,6	139,6	139,6	139,7	139,7	138,2
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	135,1	135,0	136,0	136,4	137,0	137,7	138,5	138,4	138,5	139,2	139,2	139,2	137,5
Bedrijfstak¹⁾														
Industrie	15-37	135,7	135,9	136,0	137,9	138,4	138,5	139,4	139,4	139,5	140,4	140,4	140,4	138,5
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	131,6	131,6	131,6	134,8	136,4	136,4	136,4	136,4	136,4	136,4	136,4	136,4	135,1
Bouwnijverheid	45	138,6	138,6	138,6	142,7	143,9	145,4	146,2	146,2	146,2	146,2	146,2	146,2	143,8
Handel	50-52	136,5	136,5	136,5	137,9	138,5	138,9	140,5	140,4	140,5	140,6	140,6	140,6	139,0
Horeca	55	136,9	136,9	136,9	136,9	137,8	137,8	142,5	142,5	142,5	142,5	142,5	142,5	139,9
Vervoer en communicatie	60-64	132,9	132,9	132,9	135,7	136,0	136,0	136,1	136,1	136,1	136,4	136,4	136,4	135,3
Financiële instellingen	65-67	135,5	135,5	135,5	135,8	135,8	137,5	140,2	140,2	140,2	140,2	140,2	140,2	138,1
Zakelijke dienstverlening	70-74	137,2	137,2	137,2	137,2	137,3	137,3	139,8	139,8	139,8	139,8	139,9	139,8	138,5
Openbaar bestuur	75	133,5	133,8	133,9	134,2	136,0	136,1	136,1	136,0	136,1	138,2	138,3	138,3	135,9
Onderwijs	80	133,9	133,9	137,6	137,6	137,6	137,6	137,6	137,6	137,6	137,6	137,6	137,6	137,0
Gezondheids- en welzijnszorg	85	136,8	136,5	136,5	136,7	136,8	138,8	140,6	140,6	140,6	140,6	140,6	140,6	138,8
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	136,4	136,4	137,0	139,1	139,1	139,1	140,1	140,1	140,1	140,4	140,4	140,4	139,0
Bedrijfsklasse¹⁾														
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	135,9	135,9	136,0	138,6	138,7	139,1	140,1	140,1	140,1	140,2	140,2	140,2	138,8
Grafische industrie	22	133,6	135,4	135,4	136,5	136,5	136,5	136,6	136,6	136,6	138,4	138,4	138,4	136,6
Chemische industrie	24	137,2	137,2	137,3	142,3	142,4	142,4	142,9	142,9	142,9	142,9	142,9	142,9	141,3
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	135,5	135,5	135,5	136,7	137,8	137,8	138,3	138,3	138,3	140,3	140,2	140,2	137,9
Groothandel	51	135,0	135,0	135,0	136,6	136,7	137,4	138,6	138,6	138,6	138,7	138,7	138,7	137,3
Detailhandel	52	139,7	139,7	139,7	141,3	141,3	141,5	144,0	144,0	144,0	144,1	144,1	144,4	142,3
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65-74	136,8	136,8	136,8	136,9	136,9	137,3	139,9	139,9	139,9	139,9	140,0	140,0	138,4
Bankwezen	65	135,5	135,5	135,5	135,5	135,5	137,0	140,7	140,7	140,7	140,7	140,7	140,7	138,2
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	136,2	136,2	136,2	137,1	137,1	139,5	139,5	139,5	139,5	139,5	139,5	141,5	138,4

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 7
Cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen; definitieve gegevens 2001

	Sbi-code ¹⁾	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jaar
1990=100														
Totaal	01-93	132,8	132,8	133,1	134,3	134,8	135,2	136,5	136,5	136,5	136,9	136,9	136,9	135,3
Leeftijdscategorie														
Jeugd		136,9	137,0	137,0	137,9	138,1	138,4	140,8	140,8	140,8	141,2	141,2	141,2	139,3
Volwassenen		132,5	132,5	132,9	134,1	134,5	135,0	136,2	136,2	136,2	136,6	136,6	136,7	135,0
Cao-sector														
Particuliere bedrijven		134,7	134,7	134,8	136,3	136,7	137,1	138,6	138,6	138,6	138,9	138,9	139,0	137,2
Overheid		128,1	128,2	129,6	130,0	130,9	131,2	131,2	131,2	131,2	132,4	132,4	132,4	130,7
Gesubsidieerde sector		129,5	129,2	129,4	129,7	129,7	131,0	132,7	132,7	132,7	132,7	132,7	132,7	131,2
Bedrijfssector ¹⁾														
Landbouw en visserij	01-05	137,0	137,0	137,0	137,0	137,0	137,0	139,2	139,2	139,2	139,2	139,2	139,2	138,1
Industrie en bouwnijverheid	10-45	134,5	134,6	134,6	137,1	137,8	138,3	139,2	139,2	139,2	139,8	139,8	139,8	137,8
Commerciële dienstverlening	50-74	134,1	134,1	134,1	135,1	135,4	135,7	137,6	137,6	137,6	137,7	137,7	137,8	136,2
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	129,0	129,0	129,9	130,3	130,9	131,6	132,3	132,2	132,3	133,0	133,0	133,0	131,4
Bedrijfstak ¹⁾														
Industrie	15-37	134,2	134,4	134,5	136,3	136,8	136,9	137,9	137,9	137,9	138,8	138,8	138,8	136,9
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	129,2	129,2	129,2	132,3	133,9	133,9	133,9	133,9	133,9	133,9	133,9	133,9	132,6
Bouwnijverheid	45	135,7	135,7	135,7	139,7	140,9	142,3	143,1	143,1	143,1	143,1	143,1	143,1	140,7
Handel	50-52	134,9	134,9	134,9	136,3	136,9	137,2	138,8	138,7	138,8	138,9	138,9	138,9	137,3
Horeca	55	136,8	136,8	136,8	136,8	137,7	137,7	142,3	142,3	142,3	142,3	142,3	142,3	139,7
Vervoer en communicatie	60-64	130,8	130,8	130,8	133,8	134,0	134,1	134,1	134,2	134,2	134,5	134,5	134,5	133,4
Financiële instellingen	65-67	129,7	129,7	129,7	129,9	129,9	131,6	134,2	134,2	134,2	134,2	134,2	134,2	132,2
Zakelijke dienstverlening	70-74	136,3	136,3	136,4	136,4	136,4	136,4	138,9	138,9	138,9	139,0	139,0	138,9	137,7
Openbaar bestuur	75	128,3	128,6	128,7	129,0	130,7	130,8	130,8	130,8	130,8	132,9	132,9	132,9	130,6
Onderwijs	80	127,8	127,8	131,4	131,4	131,4	131,4	131,4	131,4	131,4	131,4	131,4	131,4	130,8
Gezondheids- en welzijnszorg	85	129,2	128,9	129,0	129,1	129,2	131,2	132,8	132,8	132,8	132,9	132,9	132,9	131,1
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	132,7	132,7	133,3	135,3	135,3	135,3	136,3	136,3	136,3	136,6	136,6	136,6	135,3
Bedrijfsklasse ¹⁾														
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	135,9	135,9	136,1	138,5	138,5	139,0	140,0	140,0	140,0	140,0	140,0	140,0	138,7
Grafische industrie	22	133,7	135,5	135,5	136,5	136,6	136,6	136,7	136,7	136,7	138,5	138,5	138,5	136,7
Chemische industrie	24	133,5	133,5	133,6	138,4	138,5	138,5	139,0	139,0	139,0	139,0	139,0	139,0	137,5
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	134,2	134,2	134,2	135,5	136,6	136,6	137,1	137,1	137,1	139,0	139,0	139,0	136,6
Groothandel	51	134,0	134,0	134,0	135,6	135,7	136,4	137,6	137,6	137,6	137,7	137,7	137,7	136,3
Detailhandel	52	136,9	136,9	136,9	138,5	138,5	138,5	141,0	141,0	141,0	141,1	141,1	141,3	139,4
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65-74	134,5	134,5	134,5	134,6	134,6	135,0	137,6	137,5	137,5	137,6	137,6	137,7	136,1
Bankwezen	65	127,6	127,6	127,6	127,6	127,6	129,0	132,5	132,5	132,5	132,5	132,5	132,5	130,1
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	134,2	134,2	134,2	135,1	135,1	137,5	137,5	137,5	137,5	137,5	137,5	139,4	136,4

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 8
Contractuele arbeidsduur van volwassen werknemers; definitieve gegevens 2001

	Sbi-code ¹⁾	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jaar
<i>1990=100</i>														
Totaal	01-93	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9
Cao-sector														
Particuliere bedrijven		98,8	98,8	98,8	98,8	98,8	98,8	98,8	98,8	98,8	98,8	98,8	98,8	98,8
Overheid		96,2	96,2	96,2	96,2	96,2	96,2	96,2	96,2	96,2	96,2	96,2	96,2	96,2
Gesubsidieerde sector		94,8	94,8	94,8	94,8	94,8	94,8	94,8	94,8	94,8	94,8	94,8	94,8	94,8
Bedrijfssector ¹⁾														
Landbouw en visserij	01-05	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0
Industrie en bouwnijverheid	10-45	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7
Commerciële dienstverlening	50-74	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7	98,7
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	95,6	95,6	95,6	95,6	95,6	95,6	95,6	95,6	95,6	95,6	95,6	95,6	95,6

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 9
Contractuele loonkosten per uur; definitieve gegevens 2001

	Sbi-code ¹⁾	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jaar
<i>1990=100</i>														
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	134,5	134,5	134,5	135,7	136,9	136,9	137,3	137,3	137,3	139,5	139,4	139,4	136,9
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	136,5	136,5	136,5	137,4	137,4	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	141,7	138,7
Openbaar bestuur	75	134,2	134,4	134,6	134,9	136,7	136,8	136,8	136,7	136,8	139,0	139,0	139,0	136,6
Onderwijs	80	136,0	136,0	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,2
Gezondheids- en welzijnszorg	85	133,5	133,2	133,3	133,5	133,5	135,5	137,2	137,2	137,2	137,3	137,3	137,3	135,5

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Vertekening door non-respons

Hoe nauwkeurig zijn de uitkomsten van persoonsenquêtes?

Saskia te Riele

Door het CBS is veel onderzoek gedaan naar vertekening in de uitkomsten van persoonsenquêtes die ontstaat als gevolg van selectieve non-respons. Dit artikel vat de belangrijkste conclusies uit deze studies samen. Allereerst blijkt dat mensen met een minder gunstige maatschappelijke positie in persoonsenquêtes zijn ondervertegenwoordigd. Daarnaast veroorzaakt het onderwerp van de enquête selectiviteit in de non-respons. Voor deze selectiviteit kan veelal niet in voldoende mate gecorrigeerd worden, waardoor uitkomsten vertekend zijn. De uitkomsten zouden nauwkeuriger kunnen worden als de selectiviteit in de non-respons wordt teruggebracht. Het generiek verhogen van de respons biedt hiervoor waarschijnlijk geen afdoende oplossing. Nader onderzoek zou gericht moeten zijn op het vinden van strategieën om de respons onder ondervertegenwoordigde groepen te verhogen. Zolang de non-respons selectief is, is het noodzakelijk aandacht te blijven besteden aan het ontwikkelen van betere weegmodellen om de vertekening te reduceren. Het Sociaal Statistisch Bestand biedt hiervoor mogelijkheden. Onderzocht zal worden of de variabelen die in dit bestand beschikbaar komen ook daadwerkelijk beter voor vertekening corrigeren dan de nu veelal gebruikte demografische kenmerken.

1. Inleiding

De non-respons bij de persoonsenquêtes van het CBS is hoog. De Enquête beroepsbevolking en het Permanent Onderzoek Leefsituatie kennen bijvoorbeeld al jarenlang een non-respons van 40 à 45%. Non-respons kan negatieve gevolgen hebben voor de nauwkeurigheid van de uitkomsten van persoonsenquêtes. Deze uitkomsten kunnen er door vertekend worden. De geschatte waarde van een variabele wijkt dan af van de werkelijke waarde, doordat bepaalde groepen in de steekproef over- of juist ondervertegenwoordigd zijn.

Door het CBS zijn vele studies verricht naar de nauwkeurigheid van uitkomsten van persoonsenquêtes en naar de vertekening die als gevolg van selectiviteit in de respons ontstaat. Dit artikel bevat een overzicht van deze studies. Daaruit blijkt welke groepen systematisch zijn ondervertegenwoordigd in de persoonsenquêtes van het CBS en in welke mate dit leidt tot vertekening van de uitkomsten.

Na een korte uiteenzetting over vertekening door non-respons (paragraaf 2), volgen op basis van een aantal studies de bevindingen over ondervertegenwoordigde groepen in de respons en in de uitkomsten van enquêtes (paragraaf 3). Vervolgens wordt aandacht besteed aan selectiviteit als gevolg van het onderwerp van de enquête (paragraaf 4), gevolgd door aanbevelingen voor het terugdringen van vertekening door responsverhogende maatregelen (paragraaf 5) en door weging (paragraaf 6). Afgesloten wordt met conclusies en aanbevelingen (paragraaf 7).

2. Vertekening door non-respons

Non-respons ontstaat wanneer bij een steekproefpersoon geen geslaagd interview is afgenomen. Allereerst is bij een deel van de getrokken adressen geen contact geweest met de steekproefpersoon. Dit heeft verschillende oorzaken. Vanwege capaciteitstekorten bij het interviewcorps kunnen niet altijd alle steekproefadressen worden uitgezet. Verder worden te enquêteren personen soms niet bezocht, bijvoorbeeld door ziekte van de interviewer, of worden

mensen niet bereikt doordat ze telkens niet thuis zijn. Bij een ander deel van de adressen is er wel contact geweest, maar weigert de persoon in kwestie mee te doen. De steekproefpersoon heeft bijvoorbeeld geen tijd of geen zin. Van de totale uitval bestaat ongeveer tweederde uit weigeringen.

Non-respons kan een negatieve invloed hebben op de nauwkeurigheid van de uitkomsten. Door selectieve uitval kunnen de uitkomsten vertekenen. De geschatte waarde van een variabele wijkt dan af van de werkelijke waarde. De mate van vertekening, hangt af van de hoogte van de non-respons en van de mate waarin de non-responsgroep afwijkt van de responsgroep. Naarmate er meer steekproefpersonen niet responderen en naarmate de non-responderenten meer afwijken van de responderenten, zal de vertekening groter worden (Groves en Couper, 1998).

Non-respons is problematisch wanneer deze selectief is ten aanzien van de variabelen waarop het onderzoek gericht is. Dit laatste is niet eenvoudig te achterhalen. De waarden van de onderzoeksvariabelen zijn immers niet bekend voor de non-responderenten. Om hier toch uitspraken over te kunnen doen, wordt gebruik gemaakt van kennis over andere variabelen waarvoor populatiegegevens beschikbaar zijn of waarvan de waarden bekend zijn voor zowel responderenten als non-responderenten. Deze informatie kan bijvoorbeeld uit registers gehaald worden. Naarmate deze variabelen sterker samenhangen met de onderzoeksvariabelen, kunnen betere conclusies getrokken worden over de selectiviteit in de non-respons ten aanzien van de onderzoeksvariabelen.

Voor vertekening kan in een aantal gevallen goed gecorrigeerd worden. Dit gebeurt door middel van wegen. Daartoe wordt de respons gestratificeerd naar een aantal variabelen, waarvan de populatietotalen bekend zijn uit bijvoorbeeld registers. Dit worden hulpvariabelen genoemd. Vervolgens wordt aan de responderenten binnen elke categorie een gewicht toegekend. Responderenten die vallen in een categorie die is ondervertegenwoordigd in de steekproef krijgen een groter gewicht dan responderenten die in een categorie vallen die juist goed heeft gerespondeerd. De gewichten worden zodanig bepaald dat de responderenten, ingeteld met de gewichten, optellen tot de totalen volgens het register.

Naast de eis dat populatietotalen van hulpvariabelen bekend moeten zijn, zijn er nog twee belangrijke criteria waaraan deze variabelen moeten voldoen. In de eerste plaats worden veelal variabelen gebruikt waarnaar men wil publiceren, zoals leeftijd en geslacht. Door te wegen naar deze hulpvariabelen wordt consistentie tussen de publicatietabellen van verschillende statistieken verkregen. Hiervoor worden voornamelijk variabelen uit de bevolkingsadministratie gebruikt. Daarnaast wordt gezocht naar variabelen die zo hoog mogelijk correleren met de onderzoeksvariabelen. Hoe groter de samenhang, hoe meer de selectiviteit ten aanzien van de onderzoeksvariabelen rechtgetrokken kan worden door correctie van de hulpvariabele. Dit betekent ook dat het effect van een weging een indicatie kan zijn voor selectieve non-respons. Worden voor de weging hulpvariabelen gebruikt die hoog correleren met de onderzoeksvariabelen en is het effect ervan groot, dan vormt dit een aanwijzing voor vertekening in de ongewogen uitkomsten.

Met behulp van een weging kan niet in alle gevallen in voldoende mate voor vertekening gecorrigeerd worden. Wanneer de hulpvariabelen slechts een zwakke relatie hebben met de onderzoeksvariabelen, zal nauwelijks voor de vertekening gecorrigeerd worden. Uit het resultaat van de weging kan in dat geval ook geen conclusie verbonden worden over eventuele selectiviteit in de non-respons. Daarnaast wordt door weging de vertekening alleen

gereduceerd wanneer de samenhang tussen onderzoeksvariabelen en de gekozen hulpvariabelen voor respondenten en non-respondenten even hoog is (Van den Brakel, Diesveld, De Jong, Luiten en Neve, 1996).

Aangezien niet in alle gevallen in voldoende mate gecorrigeerd zal kunnen worden voor vertekening, is het van belang de uitkomsten van enquêtes te toetsen op nauwkeurigheid. Het vaststellen van vertekening kan door de uitkomsten van de enquête op macroniveau te vergelijken met relevante informatie uit andere bronnen, zoals registers of uitkomsten van ander onderzoek, waarvan de betrouwbaarheid vaststaat. Wanneer de geschatte populatietotalen of -verdelingen van een onderzoeksvariabele overeenkomen met gegevens uit een register, kan geconcludeerd worden dat er waarschijnlijk geen sprake is van vertekening als gevolg van selectieve non-respons. Wijken de uitkomsten van de enquête sterk af van de andere, vergelijkbare bron, dan zijn de resultaten vertekend. Het is echter vaak niet mogelijk aan te geven waar deze vertekening precies door is ontstaan. Behalve door selectieve non-respons kan deze ook veroorzaakt worden door fouten die ontstaan tijdens het interviewproces of tijdens de verwerking van de gegevens. Daarnaast kan sprake zijn van kaderfouten in geval het steekproefkader geen goede afspiegeling van de doelpopulatie vormt.

Door de uitkomsten van enquêtes ook op microniveau te vergelijken met andere bronnen, kan meer inzicht in de vertekening worden verkregen. Voor dit type onderzoek wordt de brutosteekproef op persoons- of adresniveau gekoppeld aan een registratie. Op deze manier wordt gedetailleerde informatie verkregen over zowel de respondenten als de non-respondenten. Daaruit kan niet alleen afgeleid worden of de non-respons selectief is en hoe groot de vertekening als gevolg daarvan is, maar is het ook mogelijk te achterhalen of de door de respondenten verstrekte antwoorden overeenkomen met de gegevens in de registers. Dit laatste kan een indicatie geven van de mate van vertekening die ontstaat als gevolg van meet- en verwerkingsfouten. Maar ook aan koppelingsonderzoek zijn nadelen verbonden. Registers kunnen fouten bevatten en niet voor elk individu zal een koppeling tot stand kunnen komen. Daarnaast zijn registers niet altijd voorhanden. In dat geval is het ook mogelijk de non-respondenten nog eens te benaderen en hen een verkorte vragenlijst of alleen een kernvraag voor te leggen. Grote verschillen tussen respondenten en herbenederde non-respondenten vormen een aanwijzing voor vertekening in de uitkomsten.

De hier genoemde methoden zijn bij het CBS toegepast om uitkomsten van persoonsenquêtes te toetsen. In de afgelopen tien jaar is een aantal van deze vertekeningsonderzoeken uitgevoerd. In dit artikel zijn deze studies samengebracht en zijn de resultaten ervan naast elkaar gelegd. In de volgende paragrafen worden de belangrijkste bevindingen samengevat.

3. Ondervertegenwoordigde groepen

Uit diverse vertekeningsonderzoeken komt naar voren dat mensen met een minder gunstige maatschappelijke positie zijn ondervertegenwoordigd in de respons en de uitkomsten van persoonsenquêtes van het CBS. De studies die in deze paragraaf besproken zullen worden, geven aan dat lager opgeleiden, mensen met een uitkering, allochtonen, mensen met een lager inkomen en bewoners van huur- en etagewoningen relatief slecht responderen. Daarnaast wordt aangetoond dat met een weging van de steekproeven veelal niet voldoende voor deze ondervertegenwoordiging wordt gecorrigeerd.

Knops en Kragt (1997) laten zien dat het aantal lager opgeleiden in de Enquête Beroepsbevolking wordt onderschat. Zij maken daarvoor gebruik van kennis over selectieve non-respons in de statistiek Geregistreerde Werkloosheid. Voor deze statistiek worden respondenten van de Enquête Beroepsbevolking op persoonsniveau gekoppeld met de bestanden van de arbeidsbureaus. De koppelingssteekproef die op deze manier ontstaat, wordt opgehoogd naar de totale populatie ingeschrevenen bij het arbeidsbureau. In de weging wordt onder andere gebruik gemaakt van de

verdeling van het opleidingsniveau zoals dat bekend is bij het arbeidsbureau. Analyse van de gewichten wijst uit dat ingeschrevenen met een lage opleiding gemiddeld een hoger gewicht krijgen toegekend dan ingeschrevenen met een hoge opleiding. Dit wijst erop dat lager opgeleide ingeschrevenen minder responderen dan hoger opgeleide ingeschrevenen. Onder de aanname dat het responsgedrag van niet bij een arbeidsbureau ingeschreven mensen overeenkomt met dat van ingeschrevenen, wordt het aantal mensen van 15 tot en met 64 jaar met alleen basisonderwijs in deze enquête met ongeveer 110 duizend, ofwel 1 procentpunt, onderschat. Het aantal mensen met MAVO/VBO wordt met ongeveer 90 duizend onderschat. Het aantal mensen met een middelbare of hogere opleiding, daarentegen, wordt met ongeveer 200 duizend overschat.

Aanwijzingen voor een ondervertegenwoordiging van lager opgeleide werknemers in de Enquête Beroepsbevolking worden gevonden in het Loonstructuuronderzoek (Boerdam, Loeve en Ruijs, 1998; Schulte Nordholt en Ruijs, 2000). Dit onderzoek gaat uit van de Enquête Werkgelegenheid en Lonen, een enquête bij bedrijven naar loon en arbeidsduur van werknemers. Deze enquête is op persoonsniveau gekoppeld aan de Enquête Beroepsbevolking, om zo de gegevens over werknemers te verkrijgen met opleidingsgegevens. De ontstane koppelingssteekproef is vervolgens opgehoogd naar het totale aantal werknemers. Daartoe is, anders dan in de Enquête Beroepsbevolking, gewogen naar variabelen die sterk met opleidingsniveau samenhangen, zoals dienstverband, loonklasse en economische activiteit. Dit levert een hogere schatting van het percentage laag opgeleide werknemers op dan in de Enquête Beroepsbevolking.

Ook in de Gezondheidsenquête en het Doorlopend Leefsituatieonderzoek van 1995 zijn lager opgeleiden ondervertegenwoordigd. De schatting van het percentage lager opgeleiden is in deze onderzoeken wel hoger dan in de Enquête Beroepsbevolking. Dit is echter het gevolg van verschillen in de manier waarop het opleidingsniveau is gemeten. In de Enquête Beroepsbevolking wordt een veel uitgebreidere inventarisatie gemaakt van de gevolgde opleidingen dan in de Gezondheidsenquête en het Doorlopend Leefsituatieonderzoek. Als gevolg daarvan wordt het opleidingsniveau in de laatste twee enquêtes onderschat. Na correctie hiervoor komt de onderschatting van laagopgeleiden vrijwel even hoog uit als die in de Enquête Beroepsbevolking (Te Riele, 2001). Uit een onderzoek van Van Gils en Thijssen (1989) blijkt dat ook het aantal mensen met een bijstandsuitkering wordt onderschat. De Enquête Beroepsbevolking en het Woningbehoefte Onderzoek tellen ongeveer 20% minder mensen met een bijstandsuitkering dan de uitkeringsadministraties. Een koppeling van de Enquête Beroepsbevolking met bestanden van de Sociale Diensten laat zien dat de vertekening voor een groot deel het gevolg is van het niet of onjuist opgeven van de uitkering (Arts, Imbens en Kragt, 1995). Dit veroorzaakt een onderschatting van ongeveer 15 procent. Daarnaast blijkt dat mensen met een bijstandsuitkering ondervertegenwoordigd zijn. Door deze selectiviteit in de non-respons wordt het aantal mensen met een bijstandsuitkering met ongeveer 5% onderschat.

Een vergelijkbaar beeld komt naar voren uit een onderzoek waarvoor gegevens van mensen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering uit de Enquête Beroepsbevolking zijn gekoppeld met gegevens van de uitkeringsadministraties in 1995 (Kartopawiro en Ploeger, 1998). Ook hier is de vertekening voornamelijk een gevolg van het niet of onjuist opgeven van de uitkering. Het gaat hier met name om mensen die van hun werkgever loon doorbetaald krijgen, terwijl de werkgever hun uitkering ontvangt. Dit veroorzaakt een vertekening van 15 tot 19 procent. Daarnaast responderen mensen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering relatief slecht in de Enquête Beroepsbevolking. Door deze selectiviteit in de respons ontstaat een onderschatting van 7 tot 11 procent. Dit is een groter aandeel dan bij de bijstandsuitkeringen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat arbeidsongeschiktheid te maken heeft met ziekte en psychische klachten. Deze mensen zijn waarschijnlijk minder goed in staat om aan een enquête deel te nemen.

Aanwijzingen voor een ondervertegenwoordiging van groepen met een minder gunstige maatschappelijke positie worden ook gevonden

den in het Woningbehoefte Onderzoek. Non-responsanalyses laten zien dat de respons onder bewoners van huur- en etagewoningen in dit onderzoek achterblijft (Beckers, Brakenhoff, De Ree, Van Til en Meeuwissen, 2000). Huurders zijn ook ondervertegenwoordigd in het Permanent Onderzoek Leefsituatie, waarvan het Woningbehoefte Onderzoek deel uitmaakt. Dit blijkt uit een onderzoek onder een deel van de respondenten en non-respondenten (Van Baal, 2000). Onder de groep huurders blijken zich verhoudingsgewijs veel lager opgeleiden, alleenstaanden, en mensen met lagere inkomens te bevinden. Daarnaast komen huurwoningen vaker voor in minder goede buurten, en is de verhuishwens onder huurders daardoor groter. Een ondervertegenwoordiging van huurders kan daarom leiden tot een onderschatting van het aantal alleenstaanden, lager opgeleiden, lagere inkomens en potentiële verhuizers. Een weging met alleen demografische kenmerken blijkt niet voldoende te corrigeren voor de ondervertegenwoordiging van huurders en bewoners van flats. Als gevolg daarvan zijn ook de uitkomsten ten aanzien van andere onderzoeksvariabelen van het Woningbehoefte Onderzoek en het Permanent Onderzoek Leefsituatie waarschijnlijk vertekend.

Dit wordt bevestigd wanneer de uitkomsten van het Woningbehoefte Onderzoek met betrekking tot inkomens vergeleken worden met het Inkomenspanelonderzoek, een steekproef van huishoudens waarvan informatie verzameld is bij de administraties van de belastingdienst, huursubsidie en studiefinanciering. Nadat zo goed mogelijk voor definitie- en waarnemingsverschillen gecorrigeerd is, blijkt het Woningbehoefte Onderzoek iets minder huishoudens met een laag inkomen te schatten. Het aandeel huishoudens met huursubsidie wordt eveneens onderschat in het Woningbehoefte Onderzoek. Hoewel dit deels toch te wijten is aan definitieverschillen, vormt ook dit een aanwijzing voor een ondervertegenwoordiging van huurders met een laag inkomen (WBO documentatie inkomen, 1998). De vertekening in de uitkomsten van het Woningbehoefte Onderzoek heeft geleid tot het ontwerp van een nieuwe weging, waarvoor andere dan alleen demografische hulpvariabelen zijn gebruikt. Deze weging wordt in paragraaf 6 verder besproken.

Tenslotte blijken allochtonen in persoonsenquêtes te zijn ondervertegenwoordigd. Janssen en Schmeets (2001) laten zien dat het aandeel allochtonen in de steekproeven van de Enquête Beroepsbevolking en het Permanent Onderzoek Leefsituatie lager is dan in de totale populatie. Onder deze groep bevinden zich verhoudingsgewijs meer werklozen en inactieven dan onder de autochtone bevolking. Hiervoor kan in de weging echter goed gecorrigeerd worden door de variabele land van herkomst mee te nemen. Het is dan wel noodzakelijk dat de allochtonen die wel responderen representatief zijn voor de hele groep. Er zijn verschillende aanwijzingen dat dit het geval is. Schmeets en Janssen (2001) laten zien dat allochtonen uit buurten waar de gemiddelde WOZ-waarde laag is, niet zijn ondervertegenwoordigd. De verdeling van allochtonen naar postcodegebieden met een bepaalde WOZ-waarde in het Permanent Onderzoek Leefsituatie komt overeen met de verdeling in de populatie. De WOZ-waarde geeft een indicatie van de waarde van de woning van de respondent en is daardoor een goede indicator voor zijn of haar sociaal-economische positie. Daarnaast blijkt uit een vergelijking van de Enquête beroepsbevolking met het Inkomenspanelonderzoek dat het verschil tussen het percentage werkende niet-westerse allochtonen en autochtonen in beide bronnen goed overeenkomt. De mate waarin autochtonen vaker werk hebben dan allochtonen wordt dus voldoende nauwkeurig geschat in de Enquête Beroepsbevolking. Dit betekent dat selectiviteit ten aanzien van het hebben van betaald werk, voor zover daar al sprake van is, niet verschillend is voor niet-westerse allochtonen en autochtonen (Te Riele, 2001).

De geconstateerde ondervertegenwoordiging van groepen met een minder gunstige maatschappelijke positie leidt niet in alle gevallen tot vertekende uitkomsten. Zo wordt het aantal mensen met een baan voldoende nauwkeurig geschat in de Enquête Beroepsbevolking. Dit blijkt uit confrontaties van de Enquête Beroepsbevolking met de Enquête Werkgelegenheid en Lonen, die in het kader van de Arbeidsrekeningen worden uitgevoerd. Voor de Arbeidsrekeningen worden de twee bronnen eerst grondig geana-

lyseerd. Op basis daarvan kan elke bron goed op zijn kwaliteit beoordeeld worden en kan bepaald worden welke aanpassingen nodig zijn om de bronnen beter vergelijkbaar te maken (Leunis en Verhage, 1996; CBS 1998). Na bewerking van beide bronnen blijkt het geschatte aantal werkenden volgens de Enquête Beroepsbevolking goed overeen te komen met de schattingen van de Enquête Werkgelegenheid en Lonen. Een koppeling van de Enquête Beroepsbevolking met de Verzekerdenadministratie geeft een zelfde beeld (Van Toor en Schaafsma-Harteveld, 1997).

Deze resultaten zijn enigszins onverwacht als men bedenkt dat mensen met een uitkering ondervertegenwoordigd zijn in de Enquête Beroepsbevolking. Men zou dan verwachten dat het aantal werkenden wordt overschat. Het is echter ook mogelijk dat mensen met een uitkering en niet-werkenden die geen uitkering ontvangen per saldo goed in de steekproef vertegenwoordigd zijn. De onderschatting van het aantal uitkeringen wordt dan gecompenseerd door een overschatting van niet-werkenden zonder uitkering.

Ook de gesubsidieerde arbeid wordt voldoende nauwkeurig geschat. Het gaat hier om banen voor zwakkere groepen op de arbeidsmarkt. De uitkomsten van de Enquête Beroepsbevolking komen goed overeen met cijfers van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Van Cruchten en de Vries, 1997, 1998). Deze resultaten geven aan dat zich onder de minder gunstig gesitueerden ook groepen bevinden die wel in voldoende mate responderen.

De hoge non-respons in de Enquête Beroepsbevolking lijkt eveneens niet van invloed op de schatting van de geregistreerde werkloosheid. Reeksen van uitkomsten van de geregistreerde werkloosheid hangen niet significant samen met reeksen van responscijfers (Huisman, 1999). Ook binnen categorieën van kenmerken als stedelijkheidsgraad, regio en inkomensklasse is geen duidelijk verband zichtbaar tussen het verloop van de geregistreerde werkloosheid enerzijds en het verloop van de netto respons anderzijds (Michiels, 1999). Tenslotte blijkt de geregistreerde werkloosheid nauwelijks gevoelig voor de gebruikte weging. Het totale aantal geregistreerde werklozen komt voor 1996 met de gebruikelijke weging op 440 duizend uit. Wanneer de factor opleidingsniveau buiten het weegmodel wordt gehouden, komt de schatting uit op 439 duizend (Van Bochove en Thijssen, 1998). Dit betekent overigens niet dat een weging naar opleidingsniveau ook voor andere groepen dan ingeschrevenen bij het arbeidsbureau geen effect zal hebben.

Tenslotte zijn er ook geen aanwijzingen voor ernstig ondervertegenwoordigde groepen in het Sociaal-economisch Panelonderzoek. Dit is niet vanzelfsprekend. Het panel is in 1984 gestart en zowel de uitval als de bijwerving kunnen selectief zijn. Het is daarom zeer goed mogelijk dat het panel geen goede afspiegeling meer vormt van de huidige populatie. Nadere analyse van het panel laat zien dat het aandeel allochtonen achterblijft. Dit wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt doordat sinds het startjaar de steekproef niet gericht is aangevuld met immigranten omdat de mogelijkheden daartoe ontbraken. Daarnaast, en gedeeltelijk als gevolg daarvan, is het aandeel werklozen en inactieven iets lager dan in de Enquête Beroepsbevolking. De ontwikkelingen in het percentage werklozen door de jaren heen komen in beide onderzoeken echter wel weer goed overeen (Mikulic, 1995; Linden, 1998). Ook de schatting van het gemiddeld netto jaarinkomen ligt dicht bij dat van het Inkomenspanelonderzoek, net als de verdeling van huishoudens naar inkomensklasse (Mikulic, 1998; Sleijpen en Dirven, 1999). Uit deze resultaten kan worden geconcludeerd dat er sprake is van enige selectiviteit in het panel. Deze selectiviteit is echter beperkt.

Tussen de ondervertegenwoordigde groepen bestaat een beduidende overlap. Mensen met een lage opleiding hebben vaker een bijstands- of arbeidsongeschiktheidsuitkering, een laag inkomen en een huurwoning in vergelijking met hoogopgeleiden. Door deze overlap is de vertekening in de uitkomsten als gevolg van selectieve non-respons beperkter dan de opsomming van afwijkingen in eerste instantie doet vermoeden. Zo behoort de schatting van de verdeling van het opleidingsniveau tot de minst nauwkeurige. De onderschatting van het aantal laagopgeleiden bedraagt echter

slechts 2 procentpunten. Dit acht het CBS acceptabel. Een grote vertekening ontstaat meestal als selectieve non-respons samen gaat met meetfouten. In dat geval wordt de validiteit van de uitkomsten meestal niet toereikend geacht en ziet het CBS af van publicatie. Dit geldt bijvoorbeeld voor de schatting van mensen met een uitkering uit de Enquête Beroepsbevolking. Deze vertekening wordt voornamelijk veroorzaakt door het niet of onjuist opgeven van de uitkering. Hieruit is geconcludeerd dat het niet goed mogelijk is het aantal uitkeringsgerechtigden via een enquête te meten. Daarom zijn de vragen daarover na 1999 uit de vragenlijst geschrapt.

4. Selectiviteit als gevolg van het onderwerp van de enquête

Naast selectiviteit in de non-respons ten aanzien van de maatschappelijke positie van steekproefpersonen, blijkt ook het onderwerp van het onderzoek selectiviteit te introduceren. Een duidelijk bewijs hiervoor wordt gevonden in studies naar aanleiding van de revisie van het Onderzoek Verplaatsingsgedrag. Deze revisie was noodzakelijk omdat de respons onder huishoudens tot onder de 50 procent gedaald was. Met de nieuwe opzet werd inderdaad een veel hogere respons behaald. Hierdoor ontstond echter wel een trendbreuk. Het aantal verplaatsingen in de oude opzet lag ongeveer 30 procent hoger dan in de nieuwe opzet. Dit bleek het gevolg van een groter aandeel respondenten met verplaatsingen in de oude opzet. Deze resultaten geven aan dat mensen zonder verplaatsingen minder geneigd zijn om aan het Onderzoek Verplaatsingsgedrag mee te doen. Deze laatste groep vindt het onderwerp van de enquête waarschijnlijk niet op zichzelf van toepassing (Moritz en van Evert, 1998; Brög en Erl, 1999; Moritz en Brög, 1999).

Ook voor andere enquêtes worden aanwijzingen gevonden voor selectie als gevolg van het onderwerp of de naam van de enquête. Beukenhorst (1999) laat zien dat personen die deelname aan het Woningbehoefte Onderzoek weigeren over het algemeen niet willen verhuizen. Weigeraars die later alsnog zijn overgehaald om aan het onderzoek mee te doen, hebben veel minder vaak een verhuiscens dan de overige respondenten. Daarnaast geven weigeraars aan wie aan de deur nog de vraag gesteld is of men wil verhuizen, in 85 procent van de gevallen aan niet te willen verhuizen binnen nu en 2 jaar. Voor alle respondenten ligt dit percentage op slechts 70 procent.

Voor de Gezondheidsenquête geldt dat mensen met gezondheidsproblemen relatief vaak mee lijken te doen. Uit een vergelijking met gegevens van ziekenhuizen blijkt dat de Gezondheidsenquête het aantal ligdagen in het ziekenhuis overschat (Bakker en Van Rooijen, 2000). Na toepassing van een andere weging, die gericht is op het reduceren van vertekening door non-respons, komt de schatting van het aantal ligdagen dan ook lager uit (Geuzinge, Van Rooijen en Bakker, 2000). Deze resultaten suggereren dat mensen met een hoge medische consumptie zijn oververtegenwoordigd in de Gezondheidsenquête.

De uitkomsten van het Nationaal Kiezersonderzoek geven een aanwijzing voor oververtegenwoordiging van mensen met een grote politieke belangstelling. Het geschatte opkomstpercentage ligt veel hoger dan het werkelijke opkomstpercentage bij verkiezingen. Door vragen over politieke voorkeur en stemgedrag onder te brengen bij het Permanent Onderzoek Leefsituatie, waarin de nadruk minder sterk op politiek ligt, en door vragen over opkomst alleen nog na de verkiezingen te stellen, komen de geschatte opkomstcijfers dicht bij de werkelijke cijfers te liggen (Schmeets en Janssen, 2001).

Tenslotte zijn er aanwijzingen dat maatschappelijke interesse in het algemeen een rol speelt bij de beslissing om aan een enquête deel te nemen. In de Enquête Beroepsbevolking wordt het aantal vakbondsleden overschat. Dit kan het gevolg zijn van een oververtegenwoordiging van vakbondsleden. Deze groep is maatschappelijk meer geëngageerd en is daarom waarschijnlijk meer dan gemiddeld bereid om aan persoonsenquêtes van het CBS mee te doen (Van Cleef, 1995). Dit gaat ook op voor het Permanent Onderzoek Leefsituatie. Ondanks dat de schatting van het

opkomstpercentage bij verkiezingen dicht bij de werkelijke percentages is komen te liggen na onderbrenging van dit type vragen in het Permanent Onderzoek Leefsituatie, blijft deze enigszins te hoog (Schmeets en Janssen, 2001).

5. Voorkomen van vertekening: het effect van responsverhogende maatregelen

Het beeld dat uit dit overzicht van vertekeningsonderzoeken naar voren komt, is dat personen met een minder gunstige maatschappelijke positie zijn ondervertegenwoordigd in de persoonsenquêtes van het CBS. Ook het onderwerp van de enquête veroorzaakt selectiviteit in de non-respons. Voor deze selectiviteit kan niet in alle gevallen in voldoende mate gecorrigeerd worden met een weging. Daardoor zijn uitkomsten van persoonsenquêtes vertekend. Om tot betrouwbaardere uitkomsten te komen, is het noodzakelijk de selectiviteit in de respons zo ver mogelijk terug te brengen. Een veel voorgestelde maatregel om dit te bewerkstelligen, is het verhogen van de respons.

Het generiek ophogen van de respons leidt echter niet altijd tot een reductie van de selectiviteit in de respons. Dit wordt aangetoond in een onderzoek van Beukenhorst (1999). In het Woningbehoefte onderzoek van 1993/94 en in het Woningbehoefte Onderzoek 1998 werd een respons van 75 procent behaald door een intensieve benaderingsstrategie toe te passen. Beukenhorst verlaagde deze respons kunstmatig tot ongeveer 60 procent door alleen die respons mee te nemen die binnen drie benaderingspogingen behaald was. Ook respondenten die bij de eerste benadering geweigerd hadden, werden niet meegenomen. De ongewogen uitkomsten bij een respons van 60 procent bleken nauwelijks te verschillen van de uitkomsten bij een respons van 75 procent. Bovendien werden in dit onderzoek aanwijzingen gevonden voor selectiviteit in de 25 procent non-respons (zie paragraaf 4). Vooral mensen die tevreden zijn met hun woonomgeving lijken deelname te weigeren. Deze resultaten suggereren dat met een intensievere benaderingsstrategie weliswaar een hogere respons wordt behaald, maar dat hiermee voornamelijk meer van hetzelfde wordt binnengehaald. De selectiviteit in de non-respons vermindert in beperkte mate. Dit betekent dat de uitkomsten nog steeds vertekend zijn.

Een vergelijkbare conclusie kan getrokken worden uit een analyse van de respons van het Permanent Onderzoek Leefsituatie (Beukenhorst, 2001). In het Permanent Onderzoek Leefsituatie worden non-respondenten telefonisch herbenaderd. In het telefonische interview wordt een deel van de vragenlijst ingevuld. Daarna wordt toestemming gevraagd om het tweede deel bij de geïnterviewde persoon thuis af te nemen. De respons die via de telefonische herbenadering behaald wordt, blijkt echter nauwelijks te verschillen van de respons uit de eerste veldwerkronde. De uitkomsten zijn vrijwel gelijk op kenmerken als het hebben van betaald werk, het bezit van de woning, het soort woning en het rookgedrag. Ook met deze responsverhogende maatregel lijkt dus voornamelijk meer van hetzelfde te worden binnengehaald.

Waar de respons selectief is, lijkt het daarom eerder aan te bevelen om extra inspanningen te richten op groepen die structureel ondervertegenwoordigd zijn. Op deze manier kan de selectiviteit waarschijnlijk effectiever teruggebracht worden. Naar methoden om gericht te werven zal nader onderzoek gedaan moeten worden. De mogelijkheden hiervoor worden groter met de komst van het Sociaal Statistisch Bestand. Dit is een database waarin informatie uit registers, bedrijfsenquêtes en persoonsenquêtes op het niveau van personen gekoppeld is (Van der Laan, 2000). Hiermee komt veel informatie beschikbaar over zowel respondenten als non-respondenten, waardoor slecht responderende groepen beter geïdentificeerd kunnen worden. Deze kennis kan gebruikt worden om gericht te werven onder bepaalde groepen of om het steekproefontwerp aan te passen. Naast het beschikbaar komen van meer gedetailleerde informatie over de Nederlandse bevolking, kan ook laagregionale informatie gebruikt worden. In postcodegebieden met een lage respons kan bijvoorbeeld intensiever geworven worden dan in andere gebieden.

Daarnaast dient de selectiviteit die ontstaat door interesse of betrokkenheid bij het onderwerp van de enquête teruggebracht te worden. Door de introductie van het Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS) in 1997 is daartoe een eerste aanzet gedaan. In dit onderzoek zijn een aantal afzonderlijke enquêtes zoals over gezondheid, rechtsbescherming en veiligheid, geïntegreerd. Respondenten krijgen eerst een algemene vragenlijst voorgelegd, gevolgd door een module met vragen over een specifiek onderwerp. Steekproefpersonen ontvangen vooraf een algemene aankondigingsbrief, waarin het specifieke onderwerp niet vermeld wordt. Hierdoor is een deel van de selectiviteit teruggebracht. Aanwijzingen hiervoor zijn gevonden in het eerder genoemde onderzoek van Schmeets en Janssen (2001) waarin resultaten van het Nationaal Kiezersonderzoek zijn vergeleken met resultaten gebaseerd op overeenkomstige vragen opgenomen als module in het POLS.

Om deze vorm van selectiviteit verder terug te dringen, zouden ook extra inspanningen verricht kunnen worden om juist die personen over te halen die deelname weigeren vanwege het onderwerp van de enquête. Studies naar aanleiding van de revisie van het Onderzoek Verplaatsingsgedrag laten zien dat zo'n strategie de selectiviteit terug kan brengen. Tijdens de telefonische herbenadering wordt duidelijk gemaakt dat ook deelname van mensen zonder verplaatsingen belangrijk is. Deze strategie leidt ertoe dat meer mensen zonder verplaatsingen deelnemen, waardoor de schatting van het aantal verplaatsingen nauwkeuriger wordt.

6. Corrigeren voor vertekening: mogelijkheden en beperkingen

Zolang de persoonsenquêtes van het CBS te maken hebben met een hoge en selectieve non-respons, moet gezocht worden naar methoden om hier zo goed mogelijk voor te corrigeren. Met de komst van het Sociaal Statistische Bestand komt informatie over andere dan alleen demografische kenmerken beschikbaar. Daarmee wordt het mogelijk nieuwe weegmodellen te ontwikkelen en te toetsen.

Om de mogelijkheden van het Sociaal Statistisch Bestand nader te onderzoeken, is een nieuwe weging ontwikkeld voor de Gezondheidsenquête (Geuzinge, Van Rooijen en Bakker, 2000). Voor deze weging is gezocht naar hulpvariabelen die zowel samenhangen met belangrijke onderzoeksvariabelen van de Gezondheidsenquête als met de kans op non-respons. Deze samenhangen zijn empirisch geverifieerd, waarna er een rangorde in de potentiële hulpvariabelen werd aangebracht. Bij de selectie van hulpvariabelen is rekening gehouden met de onderlinge samenhangen tussen de hulpvariabelen. De gevolgde procedure resulteert in een weegmodel met als kern de variabelen bruto jaarsalaris, leeftijd, gezinstype, etniciteit en geslacht. Na weging met het nieuwe model komt de schatting van het aantal ligdagen in de Gezondheidsenquête dichter bij het aantal ligdagen volgens gegevens van ziekenhuizen te liggen (Bakker en Van Rooijen, 2000).

Het effect van deze weging is ook onderzocht voor de variabele opleidingsniveau. De geschatte verdeling van het opleidingsniveau blijkt echter nauwelijks te veranderen. Dit resultaat is onverwacht. In de weging wordt bijvoorbeeld het bruto jaarinkomen meegenomen, een variabele waarvan vaststaat dat deze sterk correleert met opleidingsniveau. Het effect van dit type variabelen is ook al in eerder onderzoek aangetoond. In het Loonstructuuronderzoek werd het geschatte aantal lager opgeleide werknemers hoger na toepassing van een weging met onder andere de variabelen dienstverband en loonklasse. Het uitblijven van een effect op de verdeling van het opleidingsniveau in de Gezondheidsenquête geeft aan dat ook een weging met andere dan alleen demografische kenmerken niet voor elke vertekening kan corrigeren. Overigens moet opgemerkt worden dat het weegmodel toch nog voornamelijk demografische kenmerken bevat. De extra hulpvariabelen die met het Sociaal Statistisch Bestand beschikbaar komen,

hebben dus niet altijd een groter corrigerend vermogen dan de demografische kenmerken die nu veelal gebruikt worden. Dit betekent dat kennis over meer hulpvariabelen niet per definitie leidt tot betere weegmodellen en een betere correctie voor vertekening door non-respons.

Ook voor het Woningbehoefte Onderzoek is een weegmodel ontwikkeld waarin andere dan alleen demografische kenmerken zijn gebruikt. Voor dit onderzoek is gekozen voor een weging op laagregionaal niveau. Daartoe zijn zes-cijferige postcodegebieden geclusterd naar de grootte van de woonplaats, verhouding huur- en koopwoningen, verhouding etagewoningen en eengezinswoningen, WOZ-waarde en omgevingsadressendichtheid, elk ingedeeld in 5 categorieën. Er is vervolgens zodanig opgehoogd dat de verhouding van de populatie en de respons in een cluster van postcodegebieden gelijk is (Beckers et al, 2000). Na toepassing van dit weegmodel komen de schattingen van het aantal koopwoningen, etagewoningen en éénpersoonshuishoudens dichter bij de verwachte waarden te liggen dan met de oude weging. Het is echter moeilijk te bepalen of ook de schattingen van andere onderzoeksvariabele als de wens om te verhuizen nauwkeuriger worden.

Tenslotte biedt ook het Permanent Onderzoek Leefsituatie mogelijkheden om beter voor selectiviteit te corrigeren. Door de integratie van voorheen afzonderlijke enquêtes, is de steekproefomvang van dit onderzoek beduidend groter in vergelijking met elk van de voorheen afzonderlijke enquêtes. Deze grotere steekproefomvang biedt mogelijkheden een meer gedetailleerde stratificatie te gebruiken bij de weging en op deze wijze beter te corrigeren voor mogelijke vertekening. Een bijkomend aspect is dat in het Permanent Onderzoek Leefsituatie de vragenlijst bestaat uit een algemeen deel en een module met een specifiek onderwerp. In het algemeen deel zijn kernvariabelen op de verschillende terreinen van de leefsituatie opgenomen. Voor deze kernvariabelen komen gewogen resultaten beschikbaar. Deze resultaten worden vervolgens weer gebruikt bij de weging van de afzonderlijke modules. Hierdoor wordt niet alleen de variantie gereduceerd en consistentie tussen de modules verkregen maar ook beter gecorrigeerd voor vertekening als gevolg van selectieve respons in vergelijking met de vroegere situatie van afzonderlijke enquêtes.

7. Conclusies en aanbevelingen

Uit het grote aantal vertekeningsonderzoeken dat de afgelopen jaren bij de persoonsenquêtes is uitgevoerd, komt naar voren dat personen met een relatief ongunstige maatschappelijke positie zijn ondervertegenwoordigd. Dit beeld gaat voor vrijwel alle onderzochte persoonsenquêtes op, en leidt ook na weging tot vertekende uitkomsten. Daarnaast blijkt dat ook het onderwerp van de enquête selectiviteit in de non-respons introduceert. Personen die niet geïnteresseerd zijn in het onderwerp, zijn minder bereid om mee te werken. Verder onderzoek naar het terugdringen van de selectiviteit in de non-respons is noodzakelijk om te komen tot betrouwbaardere uitkomsten.

Zolang de respons van persoonsenquêtes laag blijft, is er een grote kans op vertekening in de uitkomsten. Het blijft daarom nodig naar manieren te zoeken om hiervoor te corrigeren. Nu met de komst van het Sociaal Statistisch Bestand informatie over een groter aantal variabelen voor alle personen beschikbaar komt, kan onderzocht worden of met behulp daarvan effectievere weegmodellen ontwikkeld kunnen worden. De eerste resultaten op dit punt zijn overwegend positief. Wel blijkt dat ook met nieuwe variabelen niet per definitie voor elke vertekening gecorrigeerd kan worden. Deze variabelen corrigeren ook niet in alle gevallen beter voor vertekening dan de nu veel gebruikte demografische kenmerken. Experimenten met een weging op laagregionaal niveau laten eveneens positieve resultaten zien. De weging van het Woningbehoefte Onderzoek op het niveau van geclusterde postcodegebieden levert meer nauwkeurige uitkomsten op. Wellicht dat een dergelijke aanpak ook voor andere enquêtes zinvol is.

Referenties

- Arts, C.H., Imbens, J.C.M. en Kragt, C. (1995): Vergelijkingsonderzoek werkloosheidsuitkeringen. *Sociaal-economische Maandstatistiek*, nr. 6, p.p. 21–39.
- Baal, M. van (2000) Respons Analysis Survey van POLS: een tusenrapportage. Intern CBS-rapport, BPA H2994-00-GWM, CBS, Sector Waarnemingsmethodologie, Heerlen.
- Bakker, B.F.M. en J. van Rooijen (2000) One figure for the supply and demand of services. *Netherlands Official Statistics*, vol 15, spring, p.p. 40–46.
- Beckers, Brakenhoff, de Ree, van Til en Meeuwissen. (2001) Herweging WBO 1999. Intern CBS rapport, Sector Statistische Analyse Personen, Heerlen.
- Beukenhorst (1999) Vertekening door non-respons in het WBO. Intern CBS-rapport, Sector Waarnemingsmethodologie, Heerlen.
- Beukenhorst (2001) Rendement van het mixed-mode design van POLS en vertekening. Intern CBS-rapport, Sector Methoden en Ontwikkeling, Heerlen.
- Bochove, C.A. van en J. Thijssen (1998) Het meten van meetfouten. *Economisch-Statistische Berichten*, 23-1-1998, p.p. 60–62.
- Boerdam, A.A., Loeve, J.A. en G.P.C.M. Ruijs (1998) Loon naar opleidingsniveau en beroep: het loonstructuuronderzoek 1995. *Sociaal-economische maandstatistiek*, nr. 3, p.p. 31–57.
- Brakel, J. van den, Diesveld, P., Jong, W. de, Luiten, A. en W. Neve (1996) Het gebruik van registraties bij non-respons. Intern CBS-rapport, Sector Statistische Methoden, Heerlen.
- Brög, W. en E. Erl (1999) Systematic errors in mobility surveys. *23rd ATRF Conference*, Perth, 29 September–1 October 1999.
- CBS (1998) *Arbeidsrekeningen 1996–1997*, p.p. 13–15. CBS: Voorburg/Heerlen.
- CBS (1998) *Woningbehoefte Onderzoek: Documentatie inkomen*. CBS: Heerlen.
- Cleef, B.P.M. van (1995) Kenmerken van vakbondsleden: uitkomsten van de Enquête Beroepsbevolking. *Sociaal-economische Maandstatistiek*, nr. 9, p.p. 19–24.
- Cruchten, J.M.J. van en S. de Vries (1997) JWG'ers en banenpoolers in de Enquête Beroepsbevolking 1996. *Sociaal-economische Maandstatistiek*, nr. 12, p.p. 19–24.
- Cruchten, J.M.J. van en S. de Vries (1998) Gesubsidieerde arbeid in de Enquête Beroepsbevolking. *Sociaal-economische Maandstatistiek*, no. 8, p.p. 21–26.
- Frenken, F. (1997) Bloeddonoren in Nederland, 1996. *Maandbericht Gezondheidsstatistiek*, nr. 11, p.p. 5–12.
- Geuzinge, L. Van Rooijen, J. en Bakker, B. (2000) The use of administrative registers to reduce non-response bias in household surveys. *Netherlands Official Statistics*, vol 15, spring, p.p. 32–39.
- Gils, I. van en J.G.J. Thijssen (1989) Werkloosheidsuitkeringen, ingeschreven personen bij een arbeidsbureau en geregistreerde werklozen. *Supplement bij de Sociaal-economische Maandstatistiek*, nr. 4, p.p. 4–10.
- Groves, R.M. en Couper, M.P. (1998) *Nonresponse in household interview surveys*. Chapter 1, p.p. 1–24. New York: John Wiley and Sons.
- Huisman, M. (1999) Relationships between registered unemployment and response rates in the Labour Force Survey. *Netherlands Official Statistics*, vol 14, autumn, p.p. 13–17.
- Janssen, J. en Schmeets, H. (2001) Onderzoek naar non-respons met informatie uit het SSB. Intern CBS-rapport, Sector Ontwikkeling en Ondersteuning, Divisie Sociale en Ruimtelijke Statistieken, Heerlen.
- Kartopawiro, J.D. en S.A. Ploeger (1998) Vergelijkingsonderzoek arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, 1995. *Sociaal-economische maandstatistiek*, nr.1, p.p. 25–42.
- Knops, I. en Kragt, C. (1997) Telt het CBS te weinig laag opgeleiden? *Sociaal-economische Maandstatistiek*, nr. 10, p.p. 18–21.
- Laan, P. van der (2000) Integrating administrative registers and household surveys. *Netherlands Official Statistics*, vol 15, spring, p.p. 7–15.
- Leunis, W.P. en C.G. Verhage (1996) *Arbeidsrekeningen, kern van het statistisch systeem over arbeid*. Dissertatie. CBS: Voorburg.
- Linden (1998) Plausibiliteitscontrole SED98, lange termijn overgangen op de arbeidsmarkt. Intern CBS-rapport, Sector Sociaal-economische Persoonsenquêtes, Heerlen.
- Michiels (1999) Selectieve respons in de Enquête Beroepsbevolking: Effect op niveau en trend van de geregistreerde werkloosheid. Intern CBS-rapport, Sector Sociaal-economische Persoonsenquêtes, Heerlen.
- Mikulic, B. (1995) Comparison of variables from European Community Household Panel Survey and Labour Force Survey: The case of the Netherlands. CBS-rapport, BPA nr.: H02877-95-SIP. Sector Integratie en publicatie, Heerlen: CBS.
- Moritz, G. en W. Brög (1999) Redesign of the Dutch Travel Survey: Response improvement. *Netherlands Official Statistics*, vol. 14, autumn, p.p. 7–12.
- Moritz, G. en H. van Evert (1998) Nieuw OVG. Bijdrage aan het Colloquium Vervoerplanologisch Speurwerk. Amsterdam, november 1998.
- Riele, S.M.M. te (2001) Vertekening door non-respons. Intern CBS-rapport, Sector Ontwikkeling en Ondersteuning, Divisie Sociale en Ruimtelijke Statistieken, Heerlen.
- Schmeets, H. en Janssen, J. (2001) Using national registrations to correct for selective non-response. Political preference and ethnic groups. Paper presented at the symposium on Achieving Data Quality in a Statistical Agency: A Methodological Perspective, Ottawa, 16–19 oktober.
- Schulte-Nordholt, E. en G. Ruijs (2000) Loon naar opleidingsniveau en beroep: het Loonstructuuronderzoek 1997. *Sociaal-Economische maandstatistiek*, nr. 4, p.p. 19–49.
- Toor, L. van en B. Schaafsma-Harteveld (1997) Werknemersgegevens uit de verzekerdienstand: een eerste analyse. *Sociaal-economische Maandstatistiek*, nr. 11, p.p. 24–27.

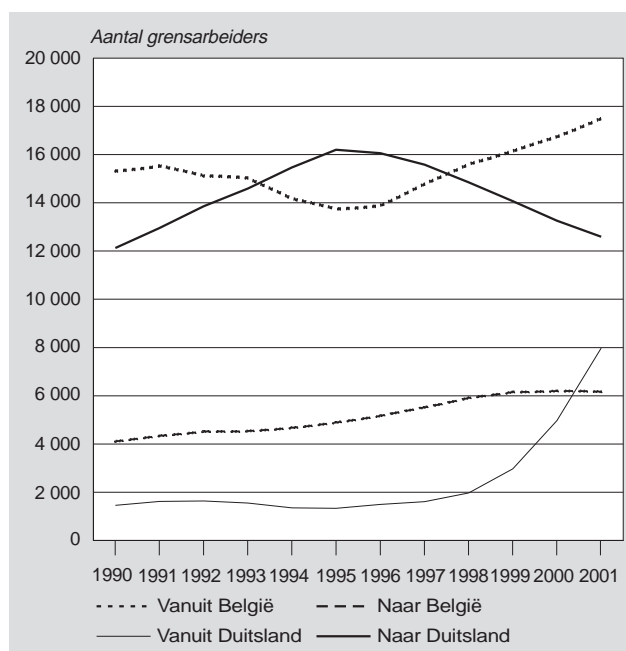
Grensarbeid tussen Nederland en België of Duitsland

Jo van Cruchten en Rob Kuijpers

Aantal inkomende grensarbeiders blijft stijgen

In Nederland waren op 31 maart 2001 ruim zeventienduizend Belgische en bijna achtduizend Duitse ingezetenen als grensarbeider werkzaam. Het aantal inkomende grensarbeiders is in 2001 met bijna vierduizend gestegen ten opzichte van 2000. Deze stijging komt voornamelijk door de toename van het aantal uit Duitsland afkomstige grensarbeiders.

1. Grensarbeid naar en vanuit België en Duitsland

Het aantal uitgaande grensarbeiders blijft licht dalen; van 19,5 duizend op 31 maart 2000 naar 18,8 duizend in 2001. Op 31 maart 2001 waren er in België ruim zesduizend grensarbeiders uit Nederland werkzaam en in Duitsland bijna dertienduizend.

Van zowel de inkomende als uitgaande grensarbeid behoort ruim 80 procent van de grensarbeiders tot de leeftijdsgroep 25–54 jaar. Daarbinnen is de leeftijdsklasse 25–34 jaar de grootste, met uitzondering van de uitgaande grensarbeid naar Duitsland. Nederlandse grensarbeiders in Duitsland zijn gemiddeld iets ouder. De grootste groep wordt gevormd door de 45–54 jarigen.

Van de mannen behoort bijna 27 procent tot de leeftijdsklasse 25–34 jaar terwijl dat voor de vrouwen ruim 37 procent is. Bijna 42 procent van de vrouwen die werkzaam zijn in België behoort tot deze leeftijdsklasse.

Onder de grensarbeiders zijn de mannen iets oververtegenwoordigd. Dat geldt niet voor de inkomende grensarbeiders uit België. Er zijn bijna net zoveel Belgische mannen als vrouwen in Nederland werkzaam.

Toelichting

De statistiek Grensarbeid geeft inzicht in aantal en kenmerken van de grensarbeiders. Tot grensarbeiders worden gerekend de ziekenfondsverzekerde werknemers die op het grondgebied van het ene land wonen en in het andere land werken, ook wanneer zij niet dagelijks naar hun woonplaats terugkeren en ongeacht of zij in het grensgebied wonen. Werknemers die werkzaam zijn in Nederland en woonachtig in België of Duitsland worden gerekend tot de inkomende grensarbeid en werknemers die woonachtig zijn in Nederland en werkzaam in België of Duitsland tot de uitgaande grensarbeid. Nederland heeft met een aantal landen een verdrag gesloten op het terrein van de sociale zekerheid. Het uitgangspunt tussen Nederland en de verdragslanden is dat de werknemer verzekerd is volgens de sociale wetten van het land waar hij werkt. De statistiek Grensarbeid heeft betrekking op die werknemers, die op grond van wederkerigheidsverdragen betreffende de sociale verzekeringen als grensarbeider bij de Nederlandse ziekenfondsen geregistreerd staan. De gegevens zijn gebaseerd op integrale enquëtering van de ziekenfondsen.

De ziekenfondsen zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Ziekenfondswet. Deze wet heeft tot doel het waarborgen van een goede geneeskundige verzorging voor werknemers en uitkeringsgerechtigden met een inkomen beneden de loon- of inkomensgrens. De Ziekenfondswet geeft geen recht op geld, maar op gezondheidsvoorzieningen zelf. De loon- of inkomensgrens wordt elk jaar vastgesteld. Aan de hand van het inkomen op 1 november wordt beslist of iemand het jaar daaropvolgend al dan niet ziekenfondsverzekerd is. De Ziekenfondswet wordt uitgevoerd door de ziekenfondsen die zijn toegelaten door het College voor zorgverzekeringen (CVZ).

Grensarbeid van personen die niet onder de Ziekenfondswet vallen, bijvoorbeeld werknemers met een inkomen boven de loongrens, zijn dus niet in de cijfers opgenomen. Werknemers in dienst van in Nederland gevestigde ondernemingen en werkzaam in België of Duitsland, zogenaamde detacheringen, zijn eveneens niet in de cijfers opgenomen. Als iemand tijdelijk (in het algemeen voor niet langer dan 12 maanden) wordt uitgezonden naar een verdragsland, kan hij verzekerd blijven voor de Nederlandse sociale verzekeringswetgeving. Hiervoor is wel vereist dat vóór het vertrek van de werknemer een detacheringverklaring wordt aangevraagd. Indien door onvoorziene omstandigheden de oorspronkelijk verwachte uitzendtermijn en ook de maximumtermijn wordt overschreden, dan kan de werkgever een verlenging van detachering aanvragen. Soortgelijke regelingen gelden ook voor in Nederland werkzame werknemers in dienst van in België of Duitsland gevestigde ondernemingen. Ook zij zijn niet in de cijfers opgenomen.

De enquête wordt éénmaal per jaar gehouden en betreft de waarneming op 31 maart van het verslagjaar (peildatum). De cijfers zijn afgerond op vijftallen. Het kan daarom voorkomen dat de totalen afwijken van de som van de in de cellen vermelde aantallen. Het totaal is inclusief het aantal onbekend voor de onderliggende variabele(n).

Tabel 1
Grensarbeid tussen Nederland en België of Duitsland ¹⁾

	Werkzaam in Nederland en woonachtig in		Woonachtig in Nederland en werkzaam in	
	België	Duitsland	België	Duitsland
1990	15 315	1 450	4 110	12 120
1991	15 535	1 615	4 340	12 950
1992	15 110	1 635	4 525	13 850
1993	15 020	1 550	4 540	14 585
1994	14 165	1 350	4 675	15 465
1995	13 735	1 330	4 890	16 195
1996	13 885	1 490	5 170	16 050
1997	14 780	1 605	5 525	15 580
1998	15 605	1 965	5 915	14 845
1999	16 145	2 970	6 155	14 065
2000	16 740	4 965	6 200	13 255
2001	17 505	7 975	6 170	12 590

¹⁾ Peildatum 31 maart van betreffende jaar.

Bron: Statistiek Grensarbeid.

Tabel 2
Grensarbeiders naar leeftijd en geslacht, 2001 ¹⁾

	Werkzaam in Nederland en woonachtig in		Woonachtig in Nederland en werkzaam in	
	België	Duitsland	België	Duitsland
Totaal ²⁾	17 505	7 975	6 170	12 590
< 25 jaar	1 765	1 340	380	610
25-34 jaar	5 665	2 715	1 980	3 035
35-44 jaar	5 530	2 375	1 855	3 455
45-54 jaar	3 525	1 305	1 325	3 715
55-64 jaar	1 020	240	615	1 755
Mannen ²⁾	9 085	5 985	4 920	9 055
< 25 jaar	890	925	240	360
25-34 jaar	2 590	2 020	1 460	1 705
35-44 jaar	2 920	1 850	1 500	2 425
45-54 jaar	1 975	995	1 140	3 005
55-64 jaar	705	185	570	1 545
Vrouwen ²⁾	8 420	1 990	1 250	3 535
< 25 jaar	875	410	145	250
25-34 jaar	3 075	695	520	1 330
35-44 jaar	2 610	520	355	1 030
45-54 jaar	1 550	310	185	710
55-64 jaar	315	55	45	210

¹⁾ Peildatum 31 maart.

²⁾ Inclusief leeftijd onbekend.

Bron: Statistiek Grensarbeid.

Tabel 3
Grensarbeiders naar provincie en geslacht, 2001 ¹⁾

	Werkzaam in Nederland en woonachtig in		Woonachtig in Nederland en werkzaam in	
	België	Duitsland	België	Duitsland
Totaal ²⁾	17 505	7 975	6 170	12 590
Groningen	10	55	5	195
Friesland	0	10	5	25
Drenthe	120	280	0	300
Overijssel	40	945	0	1 160
Flevoland	5	0	40	10
Gelderland	120	1 205	45	2 190
Utrecht	40	70	15	35
Noord-Holland	110	125	50	65
Zuid-Holland	320	180	145	50
Zeeland	1 440	20	2 235	15
Noord-Brabant	6 795	1 240	2 340	395
Limburg	6 600	2 100	1 260	8 105
Mannen ²⁾	9 085	5 985	4 920	9 055
Groningen	5	45	5	150
Friesland	0	5	5	20
Drenthe	60	200	0	245
Overijssel	30	645	0	830
Flevoland	5	0	40	10
Gelderland	70	915	35	1 535
Utrecht	20	55	5	20
Noord-Holland	60	110	40	45
Zuid-Holland	180	170	115	40
Zeeland	650	15	1 750	10
Noord-Brabant	3 630	1 040	1 875	275
Limburg	3 445	1 465	1 030	5 845
Vrouwen ²⁾	8 420	1 990	1 250	3 535
Groningen	5	10	0	45
Friesland	0	5	–	5
Drenthe	60	80	–	55
Overijssel	10	300	0	335
Flevoland	0	–	–	–
Gelderland	50	290	10	655
Utrecht	20	10	5	15
Noord-Holland	45	15	15	20
Zuid-Holland	140	10	30	15
Zeeland	790	5	485	5
Noord-Brabant	3 165	200	465	120
Limburg	3 155	635	230	2 260

¹⁾ Peildatum 31 maart.

²⁾ Inclusief provincie onbekend.

Bron: Statistiek Grensarbeid.

2. Tabellen

Cijfers in StatLine

StatLine

In toenemende mate zijn cijfers van het CBS beschikbaar via internet. Via internet kunt u toegang verkrijgen tot StatLine, de elektronische databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie over vele maatschappelijke en economische onderwerpen in de vorm van tabellen en grafieken. Deze resultaten kunt u gratis bekijken, printen of opslaan. Naast de mogelijkheid om te zoeken met trefwoorden, kan met behulp van een Webselector een keuze worden gemaakt uit alle tabellen die zijn opgenomen in StatLine.

Hoe vindt u sociaal-economische cijfers in StatLine?

In StatLine zijn veel cijfers over sociaal-economische onderwerpen te vinden. De snelste manier om deze cijfers te vinden, is als volgt. Ga naar de openingspagina van de CBS homepage (www.cbs.nl) en ga met de muis op 'cijfers' staan en kies in het menu dat verschijnt 'StatLine' aan de linkerkant. U krijgt nu een scherm waarin wordt uitgelegd hoe u binnen StatLine kunt zoeken naar onderwerpen.

Klik in de tekst op het eerste woord 'StatLine'. U krijgt nu een scherm waarin u twee mogelijkheden hebt om StatLine te benaderen (*figuur 1*). De eerste is zoeken met een trefwoord. Als u een trefwoord intoetst en daarna op 'zoeken' klikt, selecteert een zoekmachine tabellen van StatLine publicaties waarin het door u gekozen trefwoord voorkomt.

De tweede mogelijkheid is zelf te zoeken in de themaboom. U klikt dan op 'thema's', waarna de StatLine Webselector gestart wordt. U kunt dan snel gegevens vinden over sociaal-economische onderwerpen als u klikt op 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid'. Door op een geel mapje te klikken krijgt u de onderliggende thema's of publicaties te zien. De StatLine publicaties zijn te herkennen aan het blauwe pijltje voor de titel. In de StatLine publicaties kunt u zelf een tabel samenstellen door onderwerpen, detaillering en periodes te selecteren.

In *figuur 2* is een voorbeeld gegeven. In de linkerhelft van het scherm staat het bovenste deel van het thema 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid'. Deze bevat zowel thema's als publicaties. De publicatie 'Arbeidsomstandigheden; bedrijfsklassen' is aangeklikt. In het rechterdeel van het scherm staan de onderwerpen van deze publicatie: de arbeidsomstandigheden naar een aantal kenmerken van het werk. Submappen in het rechterdeel opent u door op het 'plusje' te klikken. Rechtsboven staan de detailleringen waaruit geselecteerd kan worden: de onderwerpen, de bedrijfsklassen, de positie in de beroepsbevolking en het jaar waarop de

gegevens betrekking hebben. Wanneer u klaar bent met selecteren, klikt u op 'Gegevens tonen' en wordt de door u samengestelde tabel op het scherm getoond. Uiteraard kunt u deze tabel afdrukken of opslaan op schijf. Als u op het pictogram met de diskette ('Tabel bewaren') boven de tabel klikt, krijgt u de keuze om de tabel in excel-formaat of in een ander formaat op te slaan.

Wat kunt u in StatLine vinden?

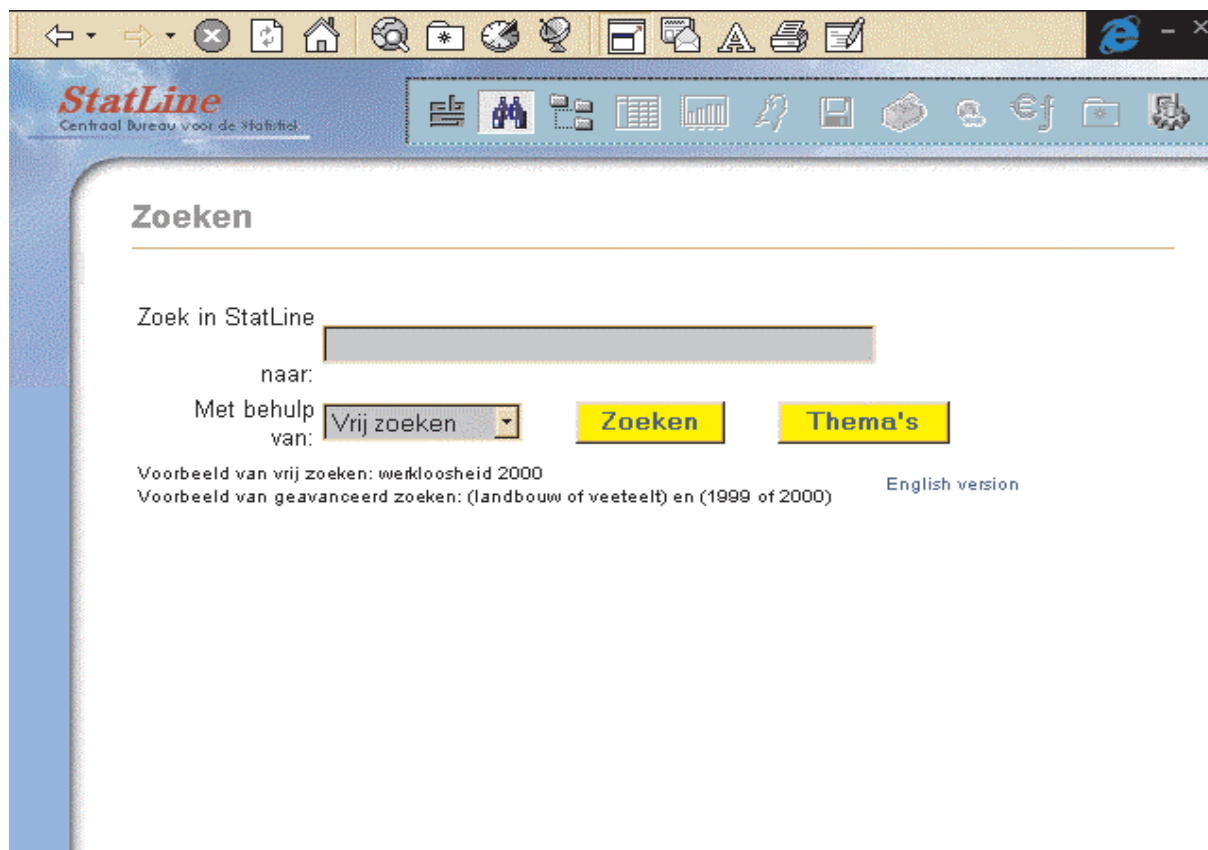
Er zijn een groot aantal StatLinepublicaties over sociaal-economische onderwerpen. De meeste vindt u onder de kop 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid'. Over arbeid zijn onder meer cijfers opgenomen over beroepsbevolking en werkloosheid, arbeidsomstandigheden, banen en werkzame personen, verdiende lonen en cao-lonen, vacatures en vakbeweging. Onder inkomen vindt u onder andere gegevens over inkomensverdelingen, samenstelling van het inkomen, koopkracht, vermogens en bestedingen. Onder sociale zekerheid staan publicaties over arbeidsongeschiktheid, werkloosheid, de bijstandswet en het ziekteverzuim. Cijfers over een langere periode zijn te vinden in 'Historie arbeid', 'Historie huishoudens en personen' en 'Historie sociale zekerheid'. Hierin vindt u tijdreeksen vanaf 1899 voor een beperkt aantal onderwerpen. Cijfers per gemeente of andere regio's zijn behalve onder de thema's zelf ook te vinden bij het thema 'Nederland regionaal' in de publicaties 'Regionaal statistisch bestand' en 'Statistisch bestand gemeenten'.

Binnenkort

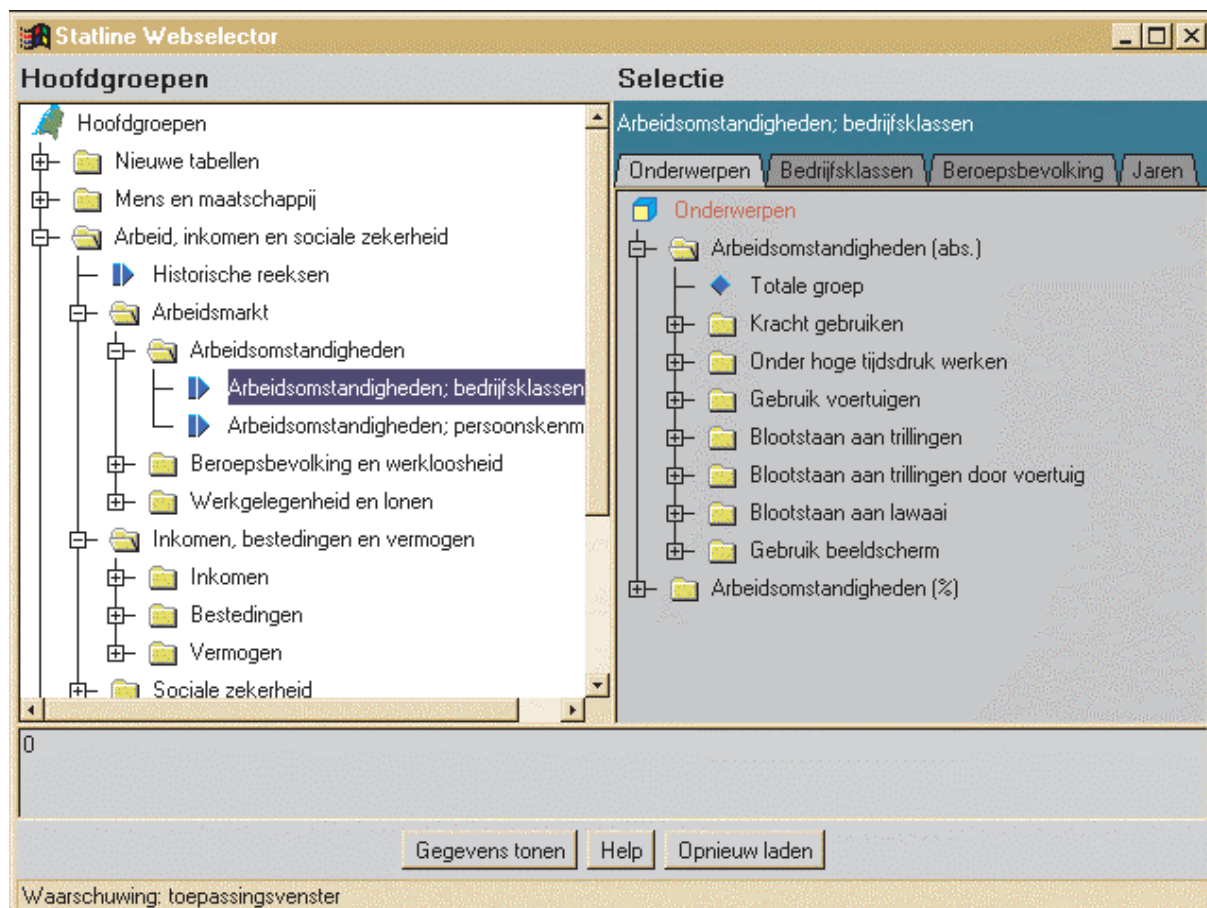
Hoewel het overgrote deel van de sociaal-economische cijfers van het CBS al op StatLine is te vinden, wordt nog gewerkt aan nieuwe StatLinepublicaties. Deze zullen in de loop van het jaar via StatLine beschikbaar komen. Onder het mapje 'Nieuwe tabellen' kunt u zien welke publicaties recent op StatLine beschikbaar zijn gekomen.

Met de uitbreiding van de elektronische publicaties in StatLine zullen de jaarcijfers in de Sociaal-economische Maandstatistiek beperkt worden. In de toekomst zult u in de Sociaal-economische Maandstatistiek steeds meer kleine tabellen aantreffen met daarin alleen de belangrijkste cijfers. Voor meer gedetailleerde cijfers – bijvoorbeeld naar bedrijfstak – wordt verwezen naar StatLine. In de Sociaal-economische Maandstatistiek zullen we u op de hoogte houden van nieuwe StatLine publicaties met sociaal-economische cijfers.

Figuur 1

Figuur 2

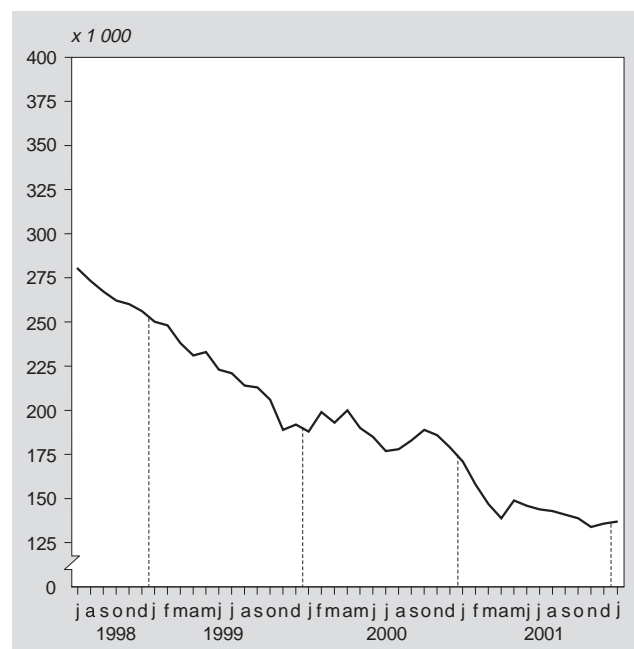
2.0 Kerncijfers

	Basis c.q. eenheid	1998	1999	2000	2001*	2000		2001			
						3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e Kw.
1. Werkgelegenheid en vacatures ¹⁾											
Werkzame personen	1 000	7 742	7 935*	8 122*							
Werknemers	1 000	6 558	6 788*	6 975*							
Zelfstandigen	1 000	1 184	1 147*	1 147*							
Banen van werknemers	1 000	6 881	7 099*	7 293*		7 330*	7 354*	7 401*	7 475*	7 505*	7 512*
Landbouw en visserij	1 000	114	119*	122*		128*	124*	114*	126*	130*	127*
Industrie en bouwnijverheid	1 000	1 483	1 509*	1 527*		1 534*	1 536*	1 526*	1 536*	1 543*	1 541*
Commerciële dienstverlening	1 000	3 195	3 355*	3 479*		3 498*	3 507*	3 548*	3 575*	3 580*	3 572*
Niet-commerciële dienstverlening	1 000	2 088	2 116*	2 165*		2 170*	2 186*	2 213*	2 239*	2 252*	2 273*
Mannen	1 000	3 959	4 049*	4 128*		4 150	4 145	4 154*	4 196*	4 209*	4 199*
Vrouwen	1 000	2 922	3 050*	3 165*		3 180	3 208	3 246*	3 279*	3 296*	3 313*
Voltijd	1 000	4 004	4 109*	4 208*							
Deeltijd	1 000	2 877	2 990*	3 086*							
Vast	1 000	6 095	6 327*	6 507*							
Flexibel	1 000	786	772*	786*							
Vacatures	1 000	.	171	203		183	204	216	218	171	
Landbouw en visserij	1 000	.	3	3		3	4	4	3	3	
Industrie en bouwnijverheid	1 000	.	37	47		43	44	45	46	35	
Commerciële dienstverlening	1 000	.	94	110		99	112	119	119	88	
Niet-commerciële dienstverlening	1 000	.	37	42		39	45	47	51	45	
2. Beroepsbevolking en werkloosheid											
Beroepsbevolking	1 000	6 957	7 097	7 187	7 311						
Mannen	1 000	4 196	4 242	4 288	4 321						
Vrouwen	1 000	2 761	2 856	2 898	2 990						
Werkzame beroepsbevolking	1 000	6 609	6 805	6 917	7 064						
Mannen	1 000	4 047	4 121	4 174	4 215						
Vrouwen	1 000	2 562	2 684	2 743	2 848						
Werkloze beroepsbevolking ²⁾	1 000	348	292	270	248						
Mannen	1 000	149	121	114	106						
Vrouwen	1 000	199	172	156	142						
Geregistreerde werkloosheid	1 000	287	221	188	146	176	186	176	132	141	135
Mannen	1 000	155	115	98	77	87	90	98	72	72	67
Vrouwen	1 000	132	106	90	69	88	96	78	61	69	69
Geregistreerde werkloosheid	%	4,1	3,1	2,6	2,0	2,4	2,6	2,4*	1,8*	2,0*	1,9*
Mannen	%	3,7	2,7	2,3	1,8	2,0	2,1	2,3*	1,7*	1,7*	1,6*
Vrouwen	%	4,8	3,7	3,1	2,3	3,1	3,3	2,7*	2,1*	2,4*	2,4*

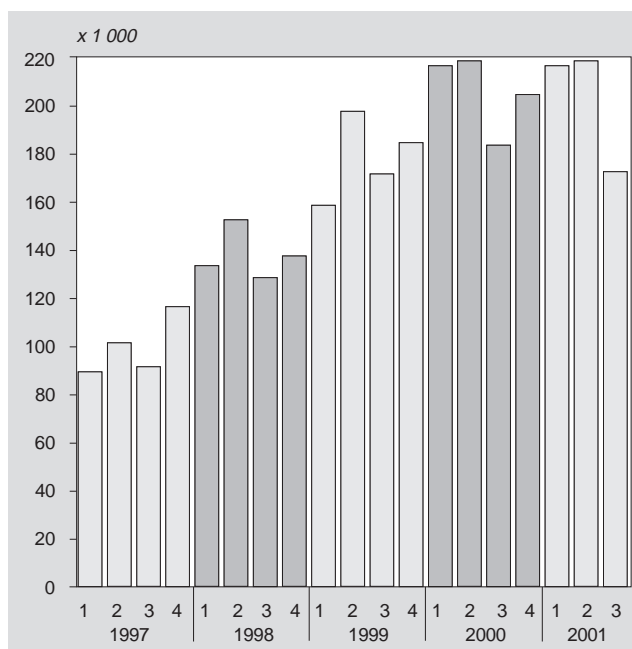
¹⁾ De gehele werkgelegenheid inclusief minder dan 12 uur.

²⁾ Vóór oktober 1999 in SEM voorlopige cijfers betreffende 1998 gepubliceerd.

1. Geregistreerde werklozen (driemaandsgemiddelde; onder middelste maand) gecorrigeerd voor seizoeninvloeden

2. Vacatures, ultimo kwartaal

	Basis c.q. eenheid	1998	1999	2000	2001	2000		2001			
						3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
3. Collectieve arbeidsvoorwaarden en vakverenigingen											
Cao-lonen per uur incl. bijzondere beloningen	1990=100	123,9	128,0	132,2		132,9	133,6	135,9*	137,4*	139,7*	140,0*
Particuliere bedrijven	1990=100	124,8	128,6	132,8		133,8	134,3	136,6*	138,2*	140,5*	140,7*
Gesubsidieerde sector	1990=100	122,1	126,8	131,3		132,2	132,4	136,3*	136,5*	139,7*	139,5*
Overheid	1990=100	121,8	126,5	130,4		130,0	131,9	133,4*	135,3*	136,6*	137,8*
Leden van vakverenigingen ¹⁾	1 000	1 766	1 814	1 797	1 796	1 806	1 803	1 796	1 800	1 800	1 797
Verloren arbeidsdagen door stakingen ²⁾	1 000	33,2	75,8	9,4		1,0	2,0				
4. Lonen en loonkosten											
Verdiende lonen per maand van voltijdwerknemers ³⁾	euro	2 205	2 277*	2 369*							
Minimumloon per maand	euro					1 110,85	1 110,85	1 154,46	1 154,46	1 180,42	1 180,42
Aantal minimumloners	1 000	310,0	295,6	284,6							
Loonkosten per uur in de nijverheid	euro	23,36	24,10*	24,84*		25,02*	25,12*	25,59*	26,04*	26,50*	26,65*
5. Inkomen, vermogen en consumptie											
Gemiddeld beschikbaar inkomen van huishoudens ⁴⁾	1 000 euro	22,7	23,4*								
Dynamische koopkrachtverandering ⁵⁾ , t.o.v. 1 jaar eerder	%	2,8	1,3*								
Gemiddeld vermogen per huishouden	1 000 euro	84,0	93,0								
Gemiddelde bestedingen per huishouden	1 000 euro	22,2	23,2								
Consumptie (volumemutatie per persoon) ⁶⁾	%	3,9	3,3*	2,8*		2,4*	2,2*	0,7*	1,3*	0,9*	
Consumentenvertrouwen ⁷⁾ , gem. saldo pos. en neg. antw.		17	14	24		25	20	11	1	4	9
Consumentenprijsindex											
Alle huishoudens	1995=100	106,3	108,6	111,4	116,4	111,8	112,7	114,6	116,4	117,0	117,6
Werknemers laag	1995=100	106,1	108,4	111,1	116,2	111,5	112,5	114,4	116,2	116,8	117,4
Geharmoniseerde index CPI, Nederland	1996=100	103,7	105,8	108,2	113,8	108,6	109,6	111,8	114,0	114,3	115,0
7. Sociale zekerheid											
WW ⁸⁾	1 000	306	249	204		187	189	189	172	164	166
Algemene bijstandswet, (incl. RWW) periodiek algemeen <65 jaar, thuiswonend	1 000	397	363	335		341	335	331	326		
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	1 000	892	915	937		940	949	958	965	965	
Ziekteverzuim (exclusief overheid) ⁹⁾	%	5,6	6,0	6,1		5,8	6,3	6,4	6,0	5,7	

¹⁾ Betreft vakverenigingen aangesloten bij de FNV, het CNV en de Vakcentrale MHP en tot 1998 de AVC.

²⁾ De gegevens in het tweede kwartaal van 1998 zijn exclusief de acties in verband met de CAO-Gezondheidszorg en de CAO-Welzijn.

³⁾ De samenstelling is ingaande 1999 gewijzigd (zie art. 'Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers' in de Sociaal-economische maandstatistiek, december 2001).

⁴⁾ Het besteedbaar inkomen is de som van inkomsten uit alle bronnen na aftrek van premies en belastingen

⁵⁾ De ontwikkeling van werkelijk ondervonden koopkracht

⁶⁾ Mutatie t.o.v. (de overeenkomstige periode van) voorgaand jaar; vanaf december 1999 gewijzigde cijfers vanaf 1996 vanwege nieuwe richtlijnen Nationale Rekeningen.

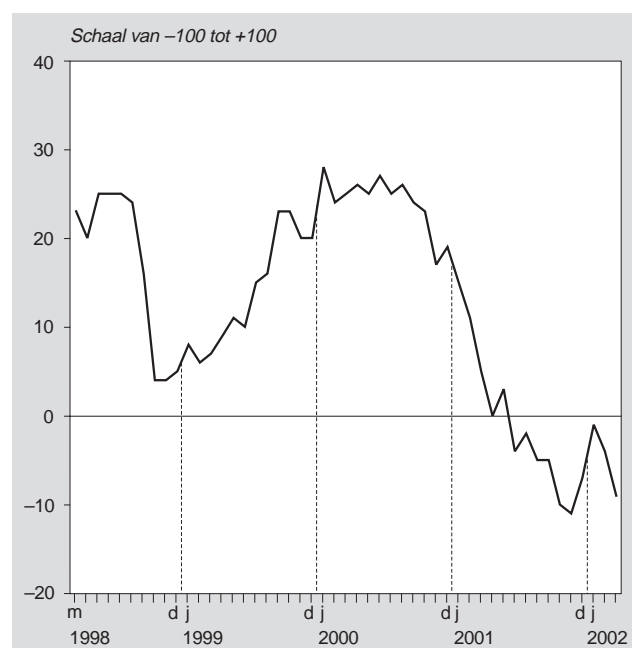
⁷⁾ Jaar- en kwartaalcijfers zijn berekend als een gewogen gemiddelde van het maandelijks vastgestelde consumentenvertrouwen. De index is weergegeven op een schaal van -100 tot +100.

⁸⁾ De WW-cijfers wijken af van eerder gepubliceerde cijfers.

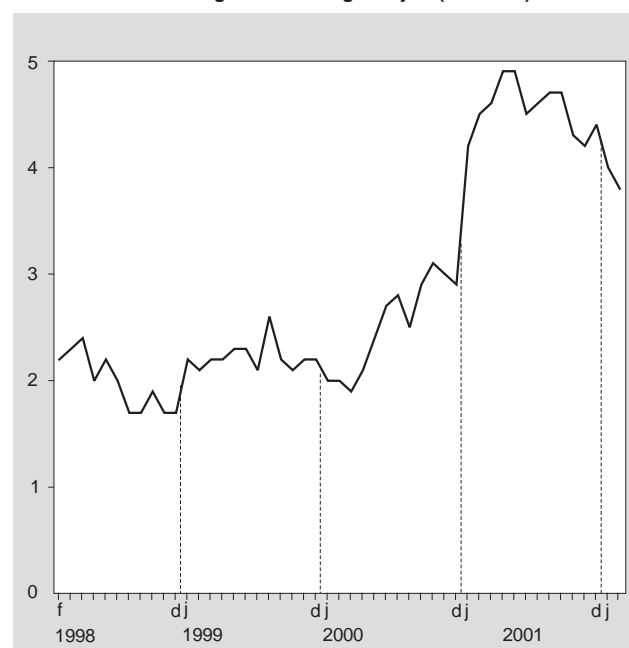
⁹⁾ In het verleden werd het aantal WW-uitkeringen gepubliceerd op transactiebasis. Hierbij werden uitkeringen gecorrigeerd met maximaal 6 maanden nagekomen informatie.

⁹⁾ Inclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof.

3. Index consumentenvertrouwen

4. Procentuele verandering consumentenprijsindex-alle huishoudens t.o.v. overeenkomstige maand voorgaand jaar (1995=100)

2.1 Banen en arbeidsvolume

Tabel 2.1.1
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak

	2000*				2001*			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
	<i>x 1 000</i>							
Totaal	7 207	7 282	7 330	7 354	7 401	7 475	7 505	7 512
Landbouw en visserij	111	124	128	124	114	126	130	127
Delfstoffenwinning	9	9	9	8	8	8	8	8
Industrie	1 053	1 054	1 053	1 055	1 059	1 057	1 056	1 054
Energie en water	38	37	37	37	36	36	36	35
Bouwnijverheid	413	426	435	436	423	435	444	443
Handel, horeca en reparatie	1 510	1 521	1 528	1 541	1 562	1 569	1 565	1 568
Vervoer en communicatie	433	438	447	448	448	453	459	459
Financiële en zakelijke diensten	1 496	1 514	1 523	1 519	1 538	1 553	1 556	1 545
Overheid	902	903	903	912	922	927	929	941
Zorg en overige diensten	1 243	1 256	1 268	1 274	1 291	1 312	1 323	1 332
Mannen	4 086	4 130	4 150	4 145	4 154	4 196	4 209	4 199
Landbouw en visserij	75	84	86	83	76	86	88	85
Delfstoffenwinning	7	7	7	7	7	7	7	7
Industrie	805	804	805	805	804	801	802	801
Energie en water	31	30	30	30	29	29	29	29
Bouwnijverheid	378	392	400	398	385	397	404	403
Handel, horeca en reparatie	799	805	808	809	821	826	824	822
Vervoer en communicatie	314	317	320	321	321	324	328	327
Financiële en zakelijke diensten	831	846	846	845	856	867	867	860
Overheid	514	515	516	515	517	519	521	524
Zorg en overige diensten	331	330	330	332	338	340	339	342
Vrouwen	3 121	3 151	3 180	3 208	3 246	3 279	3 296	3 313
Landbouw en visserij	36	40	41	42	38	41	42	42
Delfstoffenwinning	1	1	1	1	1	1	1	1
Industrie	248	249	248	250	255	256	254	253
Energie en water	7	7	7	7	7	7	7	7
Bouwnijverheid	34	34	36	38	38	38	39	40
Handel, horeca en reparatie	711	715	720	731	741	743	741	746
Vervoer en communicatie	119	121	126	127	126	128	131	131
Financiële en zakelijke diensten	665	669	677	673	683	685	689	685
Overheid	388	387	387	398	405	408	408	417
Zorg en overige diensten	912	927	937	942	953	971	984	990
	<i>% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar</i>							
Totaal	2,9	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,4	2,2
Landbouw en visserij	2,9	1,6	1,6	2,1	2,5	2,2	1,9	2,0
Delfstoffenwinning	-7,0	-3,2	-0,5	-0,5	-4,0	-6,4	-3,6	-1,6
Industrie	1,1	0,8	0,7	0,6	0,5	0,3	0,3	-0,1
Energie en water	-3,0	-3,3	-4,2	-4,5	-4,8	-4,5	-3,9	-3,5
Bouwnijverheid	3,2	3,0	2,4	2,4	2,4	2,1	1,9	1,6
Handel, horeca en reparatie	4,4	3,8	3,7	3,6	3,4	3,1	2,4	1,8
Vervoer en communicatie	3,8	3,7	3,7	3,5	3,4	3,3	2,9	2,4
Financiële en zakelijke diensten	3,9	3,8	3,5	3,2	2,9	2,5	2,1	1,8
Overheid	1,4	1,5	1,6	2,0	2,3	2,7	2,9	3,1
Zorg en overige diensten	2,4	2,7	2,9	3,2	3,9	4,4	4,3	4,6
Mannen	2,1	2,0	1,9	1,7	1,7	1,6	1,4	1,3
Landbouw en visserij	3,0	1,4	1,1	-0,1	1,3	2,6	2,3	2,9
Delfstoffenwinning	-6,9	-3,3	0,2	0,6	-3,5	-7,5	-5,3	-2,8
Industrie	0,7	0,1	0,2	0,0	-0,1	-0,5	-0,3	-0,5
Energie en water	-2,8	-3,4	-4,1	-4,8	-5,3	-4,9	-4,2	-3,9
Bouwnijverheid	2,8	2,2	1,5	1,8	1,7	1,3	1,1	1,1
Handel, horeca en reparatie	3,0	2,7	2,9	2,7	2,7	2,5	1,9	1,5
Vervoer en communicatie	2,7	2,8	2,7	2,6	2,3	2,4	2,5	2,0
Financiële en zakelijke diensten	4,4	4,2	3,8	3,7	3,0	2,6	2,4	1,7
Overheid	-0,1	0,6	0,7	0,3	0,7	0,7	0,9	1,8
Zorg en overige diensten	1,1	1,8	1,5	1,1	2,0	3,3	2,6	3,1
Vrouwen	3,9	3,7	3,7	3,9	4,0	4,1	3,6	3,3
Landbouw en visserij	2,8	2,1	2,7	6,5	4,8	1,5	1,1	0,2
Delfstoffenwinning	-7,3	-2,9	-3,9	-6,9	-6,8	-0,7	5,9	5,7
Industrie	2,6	3,0	2,5	2,5	2,7	2,9	2,4	1,4
Energie en water	-4,1	-3,3	-4,2	-3,3	-2,7	-2,6	-2,7	-1,7
Bouwnijverheid	8,3	13,2	13,1	10,2	9,8	11,8	10,5	6,7
Handel, horeca en reparatie	6,0	5,1	4,6	4,5	4,2	3,9	2,9	2,0
Vervoer en communicatie	6,6	6,3	6,3	6,0	6,3	5,6	4,0	3,2
Financiële en zakelijke diensten	3,4	3,2	3,1	2,5	2,7	2,5	1,7	1,8
Overheid	3,5	2,6	2,9	4,3	4,4	5,3	5,6	4,8
Zorg en overige diensten	2,9	3,0	3,4	4,0	4,5	4,8	4,9	5,1

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.1.2
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak

	2000*				2001*			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal.	2e kwartaal.	3e kwartaal.	4e kwartaal
<i>1 000 arbeidsjaren</i>								
Totaal	5 636	5 700	5 726	5 737	5 781	5 842	5 849	5 845
Landbouw en visserij	81	89	93	90	83	91	93	91
Delfstoffenwinning	8	8	8	8	8	8	8	8
Industrie	938	941	938	937	943	943	940	936
Energie en water	35	35	34	34	33	33	33	33
Bouwnijverheid	392	405	414	413	401	413	421	419
Handel, horeca en reparatie	1 071	1 084	1 084	1 085	1 107	1 119	1 107	1 102
Vervoer en communicatie	364	369	375	376	376	380	386	384
Financiële en zakelijke diensten	1 186	1 201	1 205	1 206	1 221	1 233	1 231	1 227
Overheid	731	733	732	739	747	751	753	760
Zorg en overige diensten	830	835	843	848	861	870	877	883
Mannen	3 635	3 679	3 690	3 682	3 695	3 737	3 742	3 731
Landbouw en visserij	61	68	70	67	62	70	71	69
Delfstoffenwinning	7	7	7	7	7	7	7	7
Industrie	758	759	758	757	757	756	755	753
Energie en water	30	30	29	29	28	28	28	28
Bouwnijverheid	369	382	390	388	375	387	394	393
Handel, horeca en reparatie	647	656	655	652	664	672	667	661
Vervoer en communicatie	282	286	288	288	289	292	295	294
Financiële en zakelijke diensten	735	747	748	750	759	768	768	765
Overheid	468	469	469	468	471	472	474	477
Zorg en overige diensten	276	275	276	277	281	284	282	285
Vrouwen	2 001	2 020	2 036	2 054	2 087	2 105	2 106	2 114
Landbouw en visserij	20	21	23	23	21	22	22	22
Delfstoffenwinning	1	1	1	1	1	1	1	1
Industrie	180	181	180	181	186	187	184	164
Energie en water	5	5	5	5	5	5	5	5
Bouwnijverheid	23	23	24	25	25	26	26	27
Handel, horeca en reparatie	424	428	429	433	443	446	440	441
Vervoer en communicatie	82	83	87	88	87	88	91	90
Financiële en zakelijke diensten	450	454	458	456	463	465	463	462
Overheid	263	263	263	271	276	279	279	283
Zorg en overige diensten	553	560	567	572	580	586	595	598
<i>% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar</i>								
Totaal	2,7	2,8	2,6	2,6	2,6	2,5	2,1	1,9
Landbouw en visserij	3,9	1,9	1,8	2,0	2,5	2,1	0,9	0,8
Delfstoffenwinning	-4,9	-2,4	-0,1	-0,3	-3,6	-6,2	-3,7	-1,8
Industrie	0,7	0,8	0,8	0,7	0,5	0,2	0,2	-0,1
Energie en water	-3,3	-3,4	-4,2	-4,6	-4,9	-4,6	-4,0	-3,6
Bouwnijverheid	3,0	2,8	2,1	2,3	2,2	1,9	1,7	1,5
Handel, horeca en reparatie	3,8	3,9	3,8	3,6	3,4	3,2	2,1	1,6
Vervoer en communicatie	3,3	3,6	3,5	3,4	3,3	3,1	2,8	2,3
Financiële en zakelijke diensten	4,4	4,2	3,8	3,6	3,0	2,7	2,2	1,8
Overheid	1,2	1,4	1,5	1,8	2,3	2,6	2,8	2,9
Zorg en overige diensten	2,5	2,8	2,9	3,1	3,8	4,2	4,1	4,1
Mannen	1,9	2,1	1,9	1,7	1,6	1,6	1,4	1,3
Landbouw en visserij	2,9	1,6	1,3	0,2	1,3	2,4	1,6	2,1
Delfstoffenwinning	-4,6	-2,3	0,5	0,6	-3,2	-7,0	-5,1	-2,8
Industrie	0,3	0,3	0,3	0,2	-0,1	-0,5	-0,3	-0,5
Energie en water	-3,1	-3,4	-4,2	-4,8	-5,3	-5,0	-4,2	-3,9
Bouwnijverheid	2,8	2,2	1,5	1,7	1,7	1,3	1,1	1,1
Handel, horeca en reparatie	2,3	2,8	3,0	2,7	2,6	2,5	1,8	1,5
Vervoer en communicatie	2,2	2,8	2,7	2,6	2,3	2,3	2,4	2,0
Financiële en zakelijke diensten	4,7	4,3	3,9	3,8	3,2	2,8	2,8	2,1
Overheid	-0,2	0,6	0,6	0,2	0,7	0,7	1,0	1,8
Zorg en overige diensten	0,9	1,9	1,4	1,0	1,9	3,3	2,5	3,2
Vrouwen	4,2	4,1	4,0	4,3	4,3	4,2	3,5	2,9
Landbouw en visserij	7,3	2,9	3,5	7,6	6,2	1,1	-1,5	-2,9
Delfstoffenwinning	-6,7	-3,3	-4,1	-6,9	-6,5	-0,3	6,1	5,9
Industrie	2,2	3,1	2,8	2,9	3,0	3,2	2,5	1,6
Energie en water	-4,8	-3,3	-4,3	-3,4	-2,6	-2,7	-2,7	-1,6
Bouwnijverheid	7,6	14,3	13,9	11,1	10,4	12,1	10,8	7,0
Handel, horeca en reparatie	6,1	5,5	5,0	5,0	4,5	4,3	2,6	1,8
Vervoer en communicatie	7,1	6,4	6,3	6,1	6,7	5,7	4,3	3,1
Financiële en zakelijke diensten	3,8	4,2	3,8	3,4	2,8	2,5	1,2	1,3
Overheid	3,9	2,9	3,1	4,6	5,0	5,9	6,1	4,7
Zorg en overige diensten	3,3	3,3	3,7	4,2	4,8	4,6	4,9	4,6

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

2.2 Vacatures

Tabel 2.2.1
Vacatures naar economische activiteit en bedrijfsgrootte

	SBI- code	1999		2000		2001			Jaarmutatie 2000-2001	
		31 december	31 maart	30 juni	30 september	31 december	31 maart	30 juni	30 september	30 september
<i>x 1 000</i>										
Totaal		183,7	215,6	218,2	183,4	204,2	215,6	218,1	170,7	-12,7
w.v.										
Particuliere bedrijven ¹⁾		168,1	200,8	201,6	169,4	188,8	200,6	201,7	156,1	-13,3
Overheid		15,7	14,8	16,6	14,0	15,4	15,0	16,4	14,7	0,6
Bedrijfssector										
Landbouw en visserij	01-05	2,5	3,4	4,1	2,8	3,8	4,4	3,4	2,7	-0,1
Industrie en bouwnijverheid	10-45	40,3	50,9	54,2	42,7	43,8	45,2	45,5	35,0	-7,7
Commerciële dienstverlening	50-74	99,9	118,0	116,1	98,6	112,0	118,7	118,6	88,1	-10,5
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	41,1	43,3	43,8	39,3	44,6	47,4	50,6	44,9	5,6
Bedrijfstak										
Delfstoffenwinning	10-14	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,0
Industrie	15-37	25,7	28,9	32,6	25,3	26,4	24,5	24,8	20,0	-5,4
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	0,4	0,5	0,6	0,4	0,5	0,7	0,5	0,4	0,1
Bouwnijverheid	45	14,0	21,3	20,8	16,8	16,7	19,8	20,1	14,5	-2,4
Handel	50-52	31,5	36,1	37,7	31,3	35,3	35,3	35,9	26,6	-4,7
Horeca	55	8,2	9,8	9,4	7,1	7,5	9,3	9,5	8,4	1,3
Vervoer en communicatie	60-64	13,8	11,6	12,1	12,7	12,2	11,4	10,7	8,1	-4,6
w.o. post en telecommunicatie		4,2	3,1	2,6	3,1	2,7	2,8	2,1	1,3	-1,8
Financiële instellingen	65-67	5,9	9,1	7,5	5,8	8,0	8,2	7,5	5,9	0,1
Zakelijke dienstverlening	70-74	40,5	51,4	49,4	41,8	49,1	54,4	54,9	39,2	-2,6
w.o. computerservice, informatietechnologie		7,8	10,6	8,2	6,8	8,3	10,7	8,4	6,1	-0,7
Openbaar bestuur	75	10,2	9,3	9,9	8,7	9,4	9,8	9,6	9,0	0,2
Onderwijs	80	4,4	5,4	7,2	5,5	6,1	5,7	7,0	6,3	0,8
Gezondheids- en welzijnzorg	85	18,9	19,7	18,4	18,6	20,6	22,8	23,8	22,2	3,6
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	7,6	8,9	8,3	6,5	8,5	9,1	10,3	7,5	0,9
Bedrijfsgrootte										
Bedrijven met 1- 9 werknemers		52,5	57,7	50,9	39,7	49,5	54,4	61,1	45,7	5,9
Bedrijven met 10-99 werknemers		54,8	69,9	73,5	59,9	63,1	65,0	69,6	52,4	-7,5
Bedrijven met 100 werknemers en meer		76,4	88,0	93,9	83,8	91,6	96,2	87,4	72,7	-11,1

¹⁾ Inclusief gesubsidieerde sector.

Bron: CBS, Vacature-enquête.

Tabel 2.2.2
Ontstane vacatures naar economische activiteit en bedrijfsgrootte ¹⁾

	SBI- code	1999	2000				2001				Jaarmutatie 2000-2001
		31 december	31 maart	30 juni	30 september	31 december	31 maart	30 juni	30 september	30 september	
<i>x 1 000</i>											
Totaal		226	283	251	230	254	270	273	209	-21	
w.v.											
Particuliere bedrijven ²⁾		211	267	233	208	237	252	252	189	-20	
Overheid		15	16	18	22	17	18	20	20	-1	
Bedrijfssector											
Landbouw en visserij	01-05	4	7	6	8	6	6	4	4	-3	
Industrie en bouwnijverheid	10-45	39	59	53	38	42	49	42	33	-5	
Commerciële dienstverlening	50-74	132	161	137	126	149	152	160	114	-11	
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	51	56	56	59	57	62	67	58	-1	
Bedrijfstak											
Delfstoffenwinning	10-14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Industrie	15-37	25	32	33	23	27	27	27	20	-3	
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	0	1	1	0	1	1	0	0	0	
Bouwnijverheid	45	13	26	19	14	14	22	15	12	-2	
Handel	50-52	53	57	54	51	61	55	52	45	-6	
Horeca	55	13	17	17	13	11	17	23	16	2	
Vervoer en communicatie	60-64	14	17	15	16	15	14	15	10	-6	
w.o. post en telecommunicatie		2	2	2	4	4	3	3	2	-2	
Financiële instellingen	65-67	7	11	7	6	10	9	7	7	0	
Zakelijke dienstverlening	70-74	45	59	44	39	52	56	63	37	-2	
w.o. computerservice, informatietechnologie		7	11	4	5	7	9	6	5	0	
Openbaar bestuur	75	7	7	8	7	7	9	9	7	0	
Onderwijs	80	7	10	11	15	10	9	11	14	-1	
Gezondheids- en welzijnszorg	85	25	28	27	26	28	32	32	27	1	
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	11	11	10	11	12	12	14	9	-1	
Bedrijfsgrootte											
Bedrijven met 1- 9 werknemers		71	81	66	59	69	76	82	55	-4	
Bedrijven met 10-99 werknemers		69	97	84	74	80	86	93	69	-5	
Bedrijven met 100 werknemers en meer		86	106	100	96	104	108	97	85	-12	

¹⁾ In het kwartaal eindigend op aangegeven datum.

²⁾ Inclusief gesubsidieerde sector.

Bron: CBS, Vacature-enquête.

Tabel 2.2.3
Vervulde vacatures naar economische activiteit en bedrijfsgrootte ^{1) 2)}

	SBI-code	1999					2000			2001		Jaarmutatie 2000-2001
		31 december	31 maart	30 juni	30 september	31 december	31 maart	30 juni	30 september	30 september		
<i>x 1 000</i>												
Totaal		213	251	248	265	233	258	270	256	-8		
w.v.												
Particuliere bedrijven ³⁾		200	234	232	241	217	241	251	234	-6		
Overheid		13	17	16	24	16	18	19	22	-2		
Bedrijfssector												
Landbouw en visserij	01-05	4	6	5	9	5	6	5	5	-4		
Industrie en bouwnijverheid	10-45	37	48	49	49	41	48	42	43	-6		
Commerciële dienstverlening	50-74	125	143	139	143	136	145	160	145	2		
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	46	54	55	63	52	60	64	63	0		
Bedrijfstak												
Delfstoffenwinning	10-14	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Industrie	15-37	23	29	29	30	26	28	26	25	-6		
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	0	0	0	0	0	1	1	0	0		
Bouwnijverheid	45	14	19	20	18	15	19	15	18	0		
Handel	50-52	52	52	52	58	57	55	51	54	-3		
Horeca	55	12	16	17	16	11	15	23	17	1		
Vervoer en communicatie	60-64	15	19	15	15	16	15	15	13	-3		
w.o. post en telecommunicatie		3	3	2	3	4	3	3	3	-1		
Financiële instellingen	65-67	7	8	8	8	8	9	8	8	0		
Zakelijke dienstverlening	70-74	40	48	46	47	45	51	62	53	6		
w.o. computerservice, informatietechnologie		7	8	7	6	5	7	9	7	1		
Openbaar bestuur	75	6	8	7	8	7	8	9	8	0		
Onderwijs	80	7	9	9	17	9	9	10	14	-2		
Gezondheids- en welzijnszorg	85	23	27	28	26	26	30	31	29	3		
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	10	10	11	12	10	12	13	12	0		
Bedrijfsgrootte												
Bedrijven met 1- 9 werknemers		63	76	73	71	59	71	76	71	0		
Bedrijven met 10-99 werknemers		65	82	81	87	77	84	88	87	-1		
Bedrijven met 100 werknemers en meer		85	94	94	107	97	103	106	99	-7		

¹⁾ Het aantal vervulde vacatures is inclusief het aantal vervallen vacatures.

²⁾ In het kwartaal eindigend op aangegeven datum.

³⁾ Incl. gesubsidieerde sector.

Bron: CBS, Vacature-enquête.

2.3 Werkloosheid

Tabel 2.3.1
Geregisteerde werklozen naar geslacht, leeftijd en duur van inschrijving, driemaandsgemiddelden ¹⁾

	2000			2001			2002	
	oktober	november	december	januari	oktober	november	december	januari
	<i>x 1 000</i>							
Leeftijd en geslacht								
Totaal	190	186	187	184	141	135	146	152
16-24 jaar	22	22	26	26	22	22	22	21
25-34 jaar	52	53	55	48	34	33	38	39
35-64 jaar	117	111	106	111	85	80	86	92
Man	88	90	101	104	70	67	75	82
16-24 jaar	5	7	12	12	11	11	11	12
25-64 jaar	82	83	89	92	59	56	64	69
Vrouw	102	96	86	79	71	69	71	70
16-24 jaar	16	14	14	13	11	11	11	8
25-64 jaar	86	81	72	66	60	57	60	62
Duur inschrijving en geslacht ²⁾								
Korter dan 1 jaar	109	108	119	119	95	89	94	102
man	47	48	61	68	48	45	49	55
vrouw	63	59	58	51	47	43	45	46
1 jaar of langer	81	78	68	65	46	47	52	50
man	41	42	40	37	23	21	26	26
vrouw	40	36	28	28	24	25	26	24

¹⁾ Driemaandsgemiddelden opgenomen onder de middelste maand. Niet voor seizoen gecorrigeerde cijfers.

²⁾ Duur inschrijving volgens registratie bij 'Centra voor werk en inkomen (CWI)'; het betreft een onafgebroken periode van inschrijving.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking.

Tabel 2.3.2
Geregisteerde werklozen ¹⁾ van 16-64 jaar naar landsdeel en de 4 grote gemeenten ²⁾

	2000		2001				2000	2001*
	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	4e kwartaal	4e kwartaal
	<i>x 1 000</i>						% van de beroepsbevolking	
Nederland	176	186	176	132	141	135	2,6	1,9
Noord-Nederland	25	25	24	19	20	22	3,6	3,1
Oost-Nederland	32	35	35	30	26	30	2,4	2,0
West-Nederland	87	88	81	55	69	53	2,6	1,6
Zuid-Nederland	31	37	35	28	26	31	2,4	2,0
Vier grote gemeenten	35	46	37	21	34	24	4,9	2,6

¹⁾ Niet voor seizoeninvloeden gecorrigeerd.

²⁾ Noord-Nederland: Groningen, Friesland, Drenthe
Oost-Nederland: Overijssel, Flevoland, Gelderland
West-Nederland: Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland
Zuid-Nederland: Noord-Brabant, Limburg
4 grote gemeenten: Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage, Utrecht.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking.

Tabel 2.3.3
Bij een Centrum voor werk en inkomen ingeschrevenen van 16-64 jaar naar arbeidspositie volgens de Enquête Beroepsbevolking

	2000				2001			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
	<i>x 1 000</i>							
Totaal ingeschreven personen ¹⁾	716	680	654	644	629	579	553	571
Geregistreerde werklozen	217	173	176	186	176	132	141	135
Werkzame beroepsbevolking	261	262	256	228	236	203	179	180
Niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt	238	245	222	230	218	244	233	255
	<i>% van ingeschreven personen</i>							
Totaal ingeschreven personen	100	100	100	100	100	100	100	100
Geregistreerde werklozen	30	25	27	29	28	23	25	24
Werkzame beroepsbevolking	37	39	39	35	37	35	32	32
Niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt	33	36	34	36	35	42	42	45

¹⁾ De hier vermelde aantallen volgens de registratie zijn bepaald uit het maandelijks door het Landelijk Bureau voor de Arbeidsvoorziening aan het CBS ter beschikking gestelde databestand (het zgn. Gis-bestand).

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking.

Tabel 2.3.4
Werkzoekenden zonder baan¹⁾; maandcijfers seizoensgecorrigeerd

	2000	2001						2002		
		juli*	aug*	sep*	okt*	nov*	dec*	jan*	febr*	mrt*
	<i>in % van de beroepsbevolking</i>									
België	7,0	6,5	6,5	6,6	6,7	6,7	6,7	6,7	6,7	.
Denemarken	4,7	4,3	4,3	4,3	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	.
Duitsland	8,1	7,9	7,9	7,9	8,0	8,0	8,0	8,1	8,1	.
Finland	9,8	9,0	9,1	9,1	9,2	9,2	9,3	9,1	9,0	.
Frankrijk	9,5	8,6	8,6	8,6	8,7	8,8	8,9	8,9	9,0	.
Griekenland
Ierland	4,2	3,8	3,8	3,8	3,9	4,1	4,1	4,2	4,3	.
Italië	10,5	9,5	9,4	9,4	9,3	.	.	9,0	.	.
Luxemburg	2,2	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,6	2,6	.
Nederland	2,8	2,3	2,3	2,4	2,4	2,4	2,4	2,3	.	.
Oostenrijk	3,7	3,6	3,6	3,7	3,7	3,8	3,9	4,0	3,9	4,0
Portugal	4,2	4,1	4,1	4,1	4,2	4,2	4,2	4,3	.	.
Spanje	14,1	12,9	12,9	12,9	12,8	12,8	12,8	12,9	12,9	12,9
Verenigd Koninkrijk	5,5	5,1	5,2	5,2	5,2	5,3
Zweden	5,9	4,9	4,9	5,1	5,2	5	5,1	5,2	5,1	.
EU-15	8,3	7,7	7,7	7,7	7,8	7,8	7,8	7,7	7,7	.
Verenigde Staten	5,5	4,6	4,9	5,0	5,4	5,6	5,7	5,6	5,6	.
Japan	4,7	5,0	5,0	5,3	5,4	5,4	5,5	5,3	5,3	.

¹⁾ Het betreft personen zonder werk die betaald werk zoeken en onmiddellijk voor een werkkring beschikbaar zijn (werkloosheid volgens de ILO-definitie). De maand- en jaarcijfers zijn door Eurostat berekend op grond van het Labour Force Survey van de EU en gegevens over de geregistreerde werkloosheid.

Bron: Eurostat.

2.4 Cao-lonen

Tabel 2.4.1
Cao-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen

	Sbi-code ¹⁾	2001										2002*		
		febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
<i>1990=100</i>														
Totaal	01–93	136,0	136,3	137,5	138,0	138,4	139,7	139,7	139,7	140,2	140,2	140,2	141,1	141,1
Leeftijdscategorie														
Jeugd		138,6	138,7	139,6	139,8	140,1	142,5	142,5	142,5	142,9	142,9	142,9	144,6	144,6
Volwassenen		135,8	136,1	137,4	137,8	138,3	139,6	139,5	139,6	140,0	140,0	140,0	140,9	140,9
Cao-sector														
Particuliere bedrijven		136,6	136,6	138,2	138,6	139,0	140,5	140,5	140,5	140,8	140,9	140,9	141,8	141,8
Overheid		133,7	135,2	135,5	136,5	136,8	136,8	136,8	136,8	138,0	138,0	138,0	139,2	139,2
Gesubsidieerde sector		136,0	136,2	136,5	136,6	137,9	139,7	139,7	139,7	139,7	139,7	139,7	140,5	140,5
Bedrijfssector ¹⁾														
Landbouw en visserij	01–05	140,1	140,1	140,1	140,1	140,1	142,2	142,2	142,2	142,3	142,3	142,3	143,6	143,6
Industrie en bouwnijverheid	10–45	136,5	136,6	139,1	139,8	140,3	141,2	141,2	141,2	141,8	141,8	141,8	142,4	142,4
Commerciële dienstverlening	50–74	136,1	136,1	137,1	137,3	137,7	139,6	139,6	139,6	139,6	139,7	139,7	140,8	140,8
Niet-commerciële dienstverlening	75–93	135,0	136,0	136,4	137,0	137,7	138,5	138,4	138,5	139,2	139,2	139,2	140,2	140,2
Bedrijfstak ¹⁾														
Industrie	15–37	135,9	136,0	137,9	138,4	138,5	139,4	139,4	139,5	140,4	140,4	140,4	141,0	141,1
Energie- en waterleidingbedrijven	40–41	131,6	131,6	134,8	136,4	136,4	136,4	136,4	136,4	136,4	136,4	136,4	136,4	136,4
Bouwnijverheid	45	138,6	138,6	142,7	143,9	145,4	146,2	146,2	146,2	146,2	146,2	146,2	146,7	146,7
Handel	50–52	136,5	136,5	137,9	138,5	138,9	140,5	140,4	140,5	140,6	140,6	140,6	141,8	141,8
Horeca	55	136,9	136,9	136,9	137,8	137,8	142,5	142,5	142,5	142,5	142,5	142,5	143,2	143,2
Vervoer en communicatie	60–64	132,9	132,9	135,7	136,0	136,0	136,1	136,1	136,1	136,4	136,4	136,4	136,7	136,7
Financiële instellingen	65–67	135,5	135,5	135,8	135,8	137,5	140,2	140,2	140,2	140,2	140,2	140,7	140,8	140,8
Zakelijke dienstverlening	70–74	137,2	137,2	137,2	137,3	137,3	139,8	139,8	139,8	139,8	139,9	139,8	141,5	141,5
Openbaar bestuur	75	133,8	133,9	134,2	136,0	136,1	136,1	136,0	136,1	138,2	138,3	138,3	138,3	138,2
Onderwijs	80	133,9	137,6	137,6	137,6	137,6	137,6	137,6	137,6	137,6	137,6	137,6	140,8	140,8
Gezondheids- en welzijnzorg	85	136,5	136,5	136,7	136,8	138,8	140,6	140,6	140,6	140,6	140,6	140,6	141,2	141,2
Cultuur en overige dienstverlening	90–93	136,4	137,0	139,1	139,1	139,1	140,1	140,1	140,1	140,4	140,4	140,4	141,5	141,5
Bedrijfsklasse ¹⁾														
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15–16	135,9	136,0	138,6	138,7	139,1	140,1	140,1	140,1	140,2	140,2	140,2	141,2	141,2
Grafische industrie	22	135,4	135,4	136,5	136,5	136,5	136,6	136,6	136,6	138,4	138,4	138,4	138,5	138,5
Chemische industrie	24	137,2	137,3	142,3	142,4	142,4	142,9	142,9	142,9	142,9	142,9	142,9	144,6	144,6
Metaal- en elektrotechnische industrie	27–35	135,5	135,5	136,7	137,8	137,8	138,3	138,3	138,3	140,3	140,2	140,2	140,4	140,5
Groothandel	51	135,0	135,0	136,6	136,7	137,4	138,6	138,6	138,6	138,7	138,7	138,7	140,1	140,1
Detailhandel	52	139,7	139,7	141,3	141,3	141,5	144,0	144,0	144,0	144,1	144,1	144,4	145,3	145,3
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65–74	136,8	136,8	136,9	136,9	137,3	139,9	139,9	139,9	139,9	140,0	140,0	141,4	141,4
Bankwezen	65	135,5	135,5	135,5	135,5	137,0	140,7	140,7	140,7	140,7	140,7	140,7	140,7	140,7
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	136,2	136,2	137,1	137,1	139,5	139,5	139,5	139,5	139,5	139,5	141,5	141,5	141,5

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 2.4.2
Cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen

	Sbi-code ¹⁾	2001											2002*	
		febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
<i>1990=100</i>														
Totaal	01-93	132,8	133,1	134,3	134,8	135,2	136,5	136,5	136,5	136,9	136,9	136,9	137,8	137,8
Leeftijdscategorie														
Jeugd		137,0	137,0	137,9	138,1	138,4	140,8	140,8	140,8	141,2	141,2	141,2	142,9	142,9
Volwassenen		132,5	132,9	134,1	134,5	135,0	136,2	136,2	136,2	136,6	136,6	136,7	137,5	137,5
Cao-sector														
Particuliere bedrijven		134,7	134,8	136,3	136,7	137,1	138,6	138,6	138,6	138,9	138,9	139,0	139,8	139,8
Overheid		128,2	129,6	130,0	130,9	131,2	131,2	131,2	131,2	132,4	132,4	132,4	133,5	133,5
Gesubsidieerde sector		129,2	129,4	129,7	129,7	131,0	132,7	132,7	132,7	132,7	132,7	132,7	133,5	133,5
Bedrijfssector¹⁾														
Landbouw en visserij	01-05	137,0	137,0	137,0	137,0	137,0	139,2	139,2	139,2	139,2	139,2	139,2	140,6	140,6
Industrie en bouwnijverheid	10-45	134,6	134,6	137,1	137,8	138,3	139,2	139,2	139,2	139,8	139,8	139,8	140,3	140,4
Commerciële dienstverlening	50-74	134,1	134,1	135,1	135,4	135,7	137,6	137,6	137,6	137,7	137,7	137,7	138,8	138,8
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	129,0	129,9	130,3	130,9	131,6	132,3	132,2	132,3	133,0	133,0	133,0	134,0	134,0
Bedrijfstak¹⁾														
Industrie	15-37	134,4	134,5	136,3	136,8	136,9	137,9	137,9	137,9	138,8	138,8	138,8	139,4	139,5
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	129,2	129,2	132,3	133,9	133,9	133,9	133,9	133,9	133,9	133,9	133,9	133,9	133,9
Bouwnijverheid	45	135,7	135,7	139,7	140,9	142,3	143,1	143,1	143,1	143,1	143,1	143,1	143,6	143,6
Handel	50-52	134,9	134,9	136,3	136,9	137,2	138,8	138,7	138,8	138,9	138,9	138,9	140,1	140,1
Horeca	55	136,8	136,8	136,8	137,7	137,7	142,3	142,3	142,3	142,3	142,3	142,3	143,0	143,0
Vervoer en communicatie	60-64	130,8	130,8	133,8	134,0	134,1	134,1	134,2	134,2	134,5	134,5	134,5	134,7	134,7
Financiële instellingen	65-67	129,7	129,7	129,9	129,9	131,6	134,2	134,2	134,2	134,2	134,2	134,2	134,6	134,7
Zakelijke dienstverlening	70-74	136,3	136,4	136,4	136,4	136,4	138,9	138,9	138,9	139,0	139,0	138,9	140,7	140,7
Openbaar bestuur	75	128,6	128,7	129,0	130,7	130,8	130,8	130,8	130,8	132,9	132,9	132,9	132,9	132,9
Onderwijs	80	127,8	131,4	131,4	131,4	131,4	131,4	131,4	131,4	131,4	131,4	131,4	134,4	134,4
Gezondheids- en welzijnzorg	85	128,9	129,0	129,1	129,2	131,2	132,8	132,8	132,8	132,9	132,9	132,9	133,4	133,4
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	132,7	133,3	135,3	135,3	135,3	136,3	136,3	136,3	136,6	136,6	136,6	137,7	137,7
Bedrijfsklasse¹⁾														
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	135,9	136,1	138,5	138,5	139,0	140,0	140,0	140,0	140,0	140,0	140,0	141,0	141,0
Grafische industrie	22	135,5	135,5	136,5	136,6	136,6	136,7	136,7	136,7	138,5	138,5	138,5	138,6	138,6
Chemische industrie	24	133,5	133,6	138,4	138,5	138,5	138,9	139,0	139,0	139,0	139,0	139,0	140,4	140,3
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	134,2	134,2	135,5	136,6	136,6	137,1	137,1	137,1	139,0	139,0	139,0	139,1	139,3
Groothandel	51	134,0	134,0	135,6	135,7	136,4	137,6	137,6	137,6	137,7	137,7	137,7	139,1	139,1
Detailhandel	52	136,9	136,9	138,5	138,5	138,5	141,0	141,0	141,0	141,1	141,1	141,3	142,2	142,2
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65-74	134,5	134,5	134,6	134,6	135,0	137,6	137,5	137,5	137,6	137,6	137,7	139,0	139,0
Bankwezen	65	127,6	127,6	127,6	127,6	129,0	132,5	132,5	132,5	132,5	132,5	132,5	132,5	132,5
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	134,2	134,2	135,1	135,1	137,5	137,5	137,5	137,5	137,5	137,5	139,4	139,4	139,4

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 2.4.3
Contractuele loonkosten per uur inclusief bijzondere beloningen

	Sbi-code ¹⁾	2001											2002*	
		febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
<i>1990=100</i>														
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	134,5	134,5	135,7	136,9	136,9	137,3	137,3	137,3	139,5	139,4	139,4	139,2	139,4
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	136,5	136,5	137,4	137,4	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	141,7	141,6	141,6
Openbaar bestuur	75	134,4	134,6	134,9	136,7	136,8	136,8	136,7	136,8	139,0	139,0	139,0	139,6	139,6
Onderwijs	80	136,0	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	139,8	143,9	143,9
Gezondheids- en welzijnzorg	85	133,2	133,3	133,5	133,5	135,5	137,2	137,2	137,2	137,3	137,3	137,3	138,1	138,1

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

2.5 Verdiende lonen en loonkosten

Tabel 2.5.1
Loonkosten per arbeidsjaar naar bedrijfstak

	2000*				2001*			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
<i>1 000 euro</i>								
Totaal	8,4	10,3	8,5	9,0	8,7	10,8	8,9	9,4
Landbouw en visserij	6,4	7,5	6,5	6,8	6,9	7,9	6,9	7,2
Delfstoffenwinning	15,2	16,5	14,9	16,4	15,8	17,5	15,7	17,5
Industrie	8,6	10,9	8,7	9,5	9,0	11,3	9,1	9,9
Energie en water	10,8	13,7	11,0	11,6	11,4	14,6	11,5	12,1
Bouwnijverheid	8,1	10,3	8,5	8,5	8,6	10,9	9,0	8,9
Handel, horeca en reparatie	7,0	8,6	7,0	7,5	7,2	9,0	7,3	7,8
Vervoer en communicatie	8,9	11,0	9,0	9,9	9,4	11,6	9,5	10,4
Financiële en zakelijke diensten	8,8	10,5	8,8	9,6	9,4	11,3	9,4	10,2
Overheid	10,3	13,0	10,5	10,8	10,7	13,5	10,9	11,3
Zorg en overige diensten	7,3	9,2	7,5	7,7	7,6	9,6	7,9	8,1
<i>% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar</i>								
Totaal	4,8	4,5	4,4	4,6	4,6	4,9	4,8	5,0
Landbouw en visserij	5,1	5,4	6,2	6,6	7,1	4,9	5,2	5,8
Delfstoffenwinning	0,9	0,1	0,7	1,8	4,3	6,2	5,9	7,0
Industrie	5,8	5,1	5,3	5,7	4,6	4,0	4,1	3,9
Energie en water	3,3	3,5	4,1	4,1	6,0	6,1	5,3	4,9
Bouwnijverheid	6,7	6,2	4,4	4,5	6,1	5,3	5,1	5,6
Handel, horeca en reparatie	5,2	4,4	4,7	5,0	4,2	4,4	4,2	4,6
Vervoer en communicatie	4,6	4,2	4,4	3,8	5,9	5,2	4,9	5,0
Financiële en zakelijke diensten	5,3	5,4	5,7	5,2	5,8	7,3	6,2	6,3
Overheid	3,0	3,6	2,5	3,3	3,4	4,0	4,2	4,6
Zorg en overige diensten	4,3	3,8	4,1	4,1	3,6	4,2	4,5	5,1

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.5.2
Loonkosten naar bedrijfstak

	2000*				2001*			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
<i>mld euro</i>								
Totaal	47,1	58,9	48,5	51,4	50,6	63,3	51,9	55,0
Landbouw en visserij	0,5	0,7	0,6	0,6	0,6	0,7	0,6	0,7
Delfstoffenwinning	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Industrie	8,1	10,2	8,2	8,9	8,5	10,7	8,5	9,3
Energie en water	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4
Bouwnijverheid	3,2	4,2	3,5	3,5	3,5	4,5	3,8	3,8
Handel, horeca en reparatie	7,4	9,3	7,6	8,1	8,0	10,0	8,1	8,6
Vervoer en communicatie	3,3	4,1	3,4	3,7	3,6	4,4	3,7	4,0
Financiële en zakelijke diensten	10,5	12,6	10,6	11,5	11,4	13,9	11,5	12,5
Overheid	7,5	9,5	7,7	8,0	8,0	10,2	8,2	8,6
Zorg en overige diensten	6,1	7,7	6,3	6,5	6,5	8,4	6,9	7,1
<i>% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar</i>								
Totaal	7,6	7,4	7,2	7,3	7,3	7,5	7,0	7,0
Landbouw en visserij	9,1	7,5	8,2	8,8	9,7	7,0	6,1	6,7
Delfstoffenwinning	-4,0	-2,3	0,6	1,4	0,5	-0,3	1,9	5,1
Industrie	6,5	5,9	6,1	6,4	5,1	4,2	4,3	3,7
Energie en water	-0,2	0,0	-0,3	-0,7	0,7	1,2	1,1	1,2
Bouwnijverheid	9,9	9,2	6,6	6,8	8,5	7,3	6,9	7,2
Handel, horeca en reparatie	9,1	8,5	8,6	8,8	7,7	7,7	6,4	6,2
Vervoer en communicatie	8,1	8,0	8,1	7,3	9,3	8,5	7,8	7,3
Financiële en zakelijke diensten	10,0	9,9	9,7	9,1	9,0	10,2	8,5	8,2
Overheid	4,3	5,1	4,0	5,2	5,8	6,6	7,1	7,6
Zorg en overige diensten	6,9	6,7	7,1	7,3	7,5	8,6	8,8	9,5

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

2.6 Consumentenprijzen

Tabel 2.6.1
Consumentenprijsindexcijfers, (1995=100)

	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jaar
Alle huishoudens													
1996	100,6	101,0	102,0	102,3	102,0	101,6	101,9	101,7	102,7	102,9	102,8	102,7	102,0
1997	102,8	103,0	103,8	103,9	104,2	103,6	104,0	104,3	105,2	105,3	105,4	105,1	104,2
1998	104,7	105,3	106,2	106,4	106,3	105,9	106,1	106,1	107,0	107,3	107,2	106,9	106,3
1999	107,0	107,5	108,5	108,7	108,7	108,3	108,3	108,9	109,4	109,5	109,6	109,2	108,6
2000	109,1	109,6	110,6	111,0	111,3	111,2	111,3	111,6	112,6	112,9	112,9	112,4	111,4
2001	113,7	114,5	115,7	116,4	116,7	116,2	116,4	116,8	117,9	117,8	117,6	117,4	116,4
2002	118,3	118,8*											
Alle huishoudens, afgeleid													
1996	99,9	100,3	101,2	101,5	101,3	100,9	101,2	101,0	102,0	102,2	102,1	102,0	101,3
1997	101,9	102,1	102,8	102,9	103,1	102,6	103,0	103,3	104,3	104,4	104,4	104,1	103,3
1998	103,5	104,1	105,0	105,2	105,1	104,7	104,9	104,9	105,8	106,1	106,0	105,7	105,1
1999	105,3	105,8	106,7	107,0	107,0	106,6	106,5	107,1	107,6	107,7	107,8	107,5	106,9
2000	106,9	107,5	108,5	108,8	109,1	109,1	109,1	109,4	110,4	110,8	110,8	110,2	109,2
2001	110,4	111,1	112,3	113,0	113,4	112,9	113,1	113,4	114,5	114,5	114,2	114,0	113,1
2002	114,9	115,4*											
Werknemersgezinnen met laag inkomen													
1996	100,6	100,9	101,9	102,2	101,9	101,5	101,8	101,6	102,5	102,8	102,6	102,5	101,9
1997	102,7	102,9	103,7	103,8	104,0	103,5	103,9	104,1	105,0	105,1	105,2	104,9	104,1
1998	104,6	105,2	106,0	106,3	106,2	105,7	105,9	105,9	106,8	107,0	107,0	106,7	106,1
1999	106,8	107,4	108,3	108,5	108,5	108,1	108,0	108,6	109,1	109,2	109,4	109,0	108,4
2000	108,8	109,4	110,4	110,6	111,0	110,9	110,9	111,3	112,3	112,6	112,7	112,1	111,1
2001	113,4	114,3	115,4	116,1	116,5	116,0	116,2	116,5	117,6	117,6	117,4	117,1	116,2
2002	118,0	118,5*											
Werknemersgezinnen met laag inkomen, afgeleid													
1996	99,9	100,2	101,2	101,5	101,2	100,8	101,1	100,9	101,8	102,1	101,9	101,9	101,2
1997	101,8	102,0	102,7	102,8	103,0	102,5	102,9	103,2	104,1	104,2	104,3	104,0	103,1
1998	103,4	104,0	104,8	105,1	105,0	104,5	104,7	104,7	105,6	105,9	105,8	105,5	104,9
1999	105,1	105,6	106,5	106,8	106,8	106,4	106,3	106,9	107,3	107,4	107,6	107,2	106,7
2000	106,7	107,2	108,2	108,5	108,8	108,8	108,8	109,1	110,1	110,5	110,5	110,0	108,9
2001	110,1	110,9	112,1	112,8	113,1	112,6	112,8	113,2	114,2	114,2	114,0	113,8	112,8
2002	114,5	115,0*											
Werknemersgezinnen met hoog inkomen													
1996	100,3	100,8	101,8	102,1	101,9	101,4	101,3	101,2	102,3	102,5	102,4	102,3	101,7
1997	102,2	102,5	103,4	103,5	103,7	103,1	103,1	103,5	104,6	104,7	104,7	104,3	103,6
1998	103,8	104,5	105,5	105,7	105,6	105,1	105,1	105,1	106,1	106,4	106,3	106,0	105,4
1999	105,9	106,5	107,6	107,8	107,9	107,4	107,2	107,9	108,5	108,6	108,7	108,3	107,7
2000	108,0	108,7	109,9	110,2	110,6	110,5	110,2	110,6	111,8	112,1	112,1	111,5	110,5
2001	112,5	113,4	114,7	115,5	115,9	115,3	115,1	115,5	116,8	116,8	116,5	116,3	115,4
2002	117,0	117,6*											
Werknemersgezinnen met hoog inkomen, afgeleid													
1996	99,8	100,2	101,2	101,6	101,3	100,8	100,8	100,7	101,8	102,0	101,9	101,8	101,2
1997	101,5	101,7	102,6	102,7	102,9	102,3	102,4	102,7	103,8	103,9	104,0	103,6	102,8
1998	102,9	103,5	104,5	104,8	104,7	104,2	104,2	104,2	105,2	105,5	105,4	105,0	104,5
1999	104,5	105,1	106,2	106,5	106,5	106,1	105,9	106,5	107,1	107,2	107,4	107,0	106,3
2000	106,4	107,1	108,3	108,6	108,9	108,9	108,6	109,0	110,2	110,5	110,5	109,8	108,9
2001	109,8	110,7	112,0	112,8	113,1	112,6	112,4	112,8	114,1	114,0	113,8	113,6	112,6
2002	114,3	114,9*											

Bron: CBS, consumentenprijzen.

Tabel 2.6.2
Geharmoniseerde consumentenprijsindex (1996=100)

	1999	2000	2001	2001												2002
				jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.*
België	103,6	106,4	109,0	105,9	107,8	108,0	109,0	109,5	109,8	108,4	109,8	110,0	109,8	109,8	109,7	108,7
Duitsland	102,8	104,9	107,4	106,1	106,8	107,0	107,3	107,9	108,1	108,1	107,9	107,9	107,5	107,3	107,4	108,5
Finland	103,9	107,0	109,8	107,8	108,5	109,0	109,5	110,5	110,6	109,7	109,9	110,9	110,8	110,4	110,4	110,9
Frankrijk	102,5	104,4	106,3	104,7	105,0	105,5	106,1	106,8	106,8	106,6	106,6	106,8	106,9	106,6	106,7	107,2
Griekenland	112,6	115,8	120,1	116,8	116,6	119,3	120,6	121,2	121,1	118,7	118,7	121,2	121,6	121,7	123,1	122,4
Ierland	106,0	111,5	116,0	112,4	113,4	114,3	115,2	115,9	116,7	116,4	116,7	117,1	117,7	117,5	118,5	118,3
Italië	105,7	108,4	110,9	109,5	108,9	110,0	110,8	111,2	111,5	111,2	110,8	111,2	111,8	112,0	112,1	112,1
Luxemburg	103,4	107,3	109,9	107,3	108,5	109,1	109,5	110,7	111,0	109,6	110,4	110,6	110,7	110,7	110,4	109,6
Nederland	105,8	108,2	113,8	110,7	111,7	113,0	113,9	114,2	113,8	113,7	114,0	115,2	115,3	115,0	114,8	116,1
Oostenrijk	102,5	104,5	106,9	105,8	106,2	106,4	106,9	107,1	107,2	107,1	106,8	107,2	107,4	107,4	107,7	107,9
Portugal	106,4	109,4	114,2	112,0	112,2	112,7	113,4	114,4	114,7	114,9	114,7	114,7	115,1	115,8	116,0	116,1
Spanje	106,0	109,7	113,2	111,2	111,2	112,1	113,1	113,6	113,8	113,0	113,1	113,7	114,4	114,6	114,9	114,7
EURO-12	103,8	106,3	108,9	107,2	107,6	108,2	108,8	109,4	109,5	109,2	109,1	109,5	109,6	109,5	109,6	110,1
Denemarken	105,4	108,3	110,7	108,9	109,5	110,2	110,8	111,4	111,2	110,8	110,7	111,3	111,4	111,2	111,4	111,6
Ver. Koninkrijk	104,8	105,6	106,9	105,4	105,7	106,1	106,7	107,5	107,7	106,9	107,3	107,6	107,4	107,2	107,5	107,1
Zweden	103,4	104,8	107,6	105,2	105,6	106,4	107,5	108,3	108,1	107,4	107,6	108,9	108,7	108,8	108,9	108,2
EU-15	104,3	106,4	108,9	107,2	107,6	108,2	108,8	109,4	109,5	109,1	109,1	109,5	109,6	109,4	109,6	109,9
IJsland ¹⁾	105,4	110,0	117,3	111,9	112,0	112,8	114,2	116,0	118,1	119,1	119,1	120,1	120,8	121,3	121,8	122,9
Noorwegen ¹⁾	106,8	110,0	113,0	111,9	112,8	113,1	113,7	114,2	114,2	112,4	112,1	112,8	112,8	112,7	112,8	112,9

¹⁾ De landen IJsland en Noorwegen berekenen eveneens een geharmoniseerde index volgens de uitgangspunten van de Europese Unie (EU). Deze landen zijn echter geen lid van de EU.

2.7 Consumentenvertrouwen

Tabel 2.7.1
Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid (oorspronkelijke cijfers)

	2001										2002		
	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	maart
Consumentenvertrouwen	5	0	3	-4	-2	-5	-5	-10	-11	-7	-1	-4	-9
Mutatie t.o.v.													
voorgaande maand	-5	-6	3	-6	1	-3	1	-5	-2	4	6	-3	-4
zelfde maand van het afgelopen jaar	-20	-27	-22	-30	-27	-31	-29	-32	-28	-26	-17	-15	-14
Economisch klimaat	-13	-26	-20	-29	-28	-35	-33	-41	-45	-36	-18	-20	-24
Mutatie t.o.v.													
voorgaande maand	-12	-13	7	-9	1	-7	2	-8	-4	9	17	-1	-5
zelfde maand van het afgelopen jaar	-41	-56	-46	-56	-53	-60	-56	-62	-59	-50	-29	-19	-11
Koopbereidheid	18	17	17	13	15	15	14	12	11	12	10	6	2
Mutatie t.o.v.													
voorgaande maand	-1	-1	1	-4	1	0	0	-3	-1	1	-2	-4	-4
zelfde maand van het afgelopen jaar	-6	-7	-6	-14	-10	-12	-11	-13	-8	-10	-8	-13	-16

Bron: CBS, Consumenten conjunctuuronderzoek.

Tabel 2.7.2
Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid (na verwijdering van seizoeninvloeden)

	2001										2002		
	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	maart
Consumentenvertrouwen	7	1	2	-4	-5	-8	-8	-10	-8	-2	-3	-3	-7
Economisch klimaat	-11	-21	-20	-28	-31	-38	-38	-44	-41	-33	-23	-18	-22
Koopbereidheid	18	16	16	12	13	12	13	12	14	18	10	6	2

Bron: CBS, Consumenten conjunctuuronderzoek.

Tabel 2.7.3
Houdingen en verwachtingen van consumenten t.a.v. de economische situatie in Nederland en de eigen financiële situatie

	2001										2002		
	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	maart
Aantal respondenten	983	972	992	956	930	927	947	963	975	966	969	997	1 006
	%												
1. Economische situatie laatste 12 maanden													
- verbeterd	25	18	17	14	13	11	10	12	8	8	8	7	4
- verslechterd	20	31	29	35	35	39	38	36	44	46	40	43	51
Saldo	5	-13	-12	-21	-22	-28	-28	-24	-35	-38	-33	-36	-47
2. Economische situatie komende 12 maanden													
- verbeteren	9	9	11	8	9	7	11	6	7	12	24	21	23
- verslechteren	41	48	39	45	43	50	48	64	62	46	28	25	24
Saldo	-32	-40	-27	-38	-34	-43	-38	-59	-55	-34	-4	-4	-2
3. Financiële situatie laatste 12 maanden													
- verbeterd	34	33	33	29	29	31	29	28	30	25	29	25	22
- verslechterd	15	13	15	18	17	16	15	13	14	13	13	15	21
Saldo	19	19	18	11	12	15	15	15	16	12	16	10	2
4. Financiële situatie komende 12 maanden													
- verbeteren	23	22	21	19	21	20	24	22	20	24	24	21	20
- verslechteren	14	12	11	15	12	13	13	14	14	10	10	11	11
Saldo	9	10	9	4	9	8	11	8	7	14	14	9	9
5. Gunstige tijd voor aankoop duurzame artikelen													
- gunstige tijd	37	33	35	37	37	34	32	27	28	28	22	18	18
- ongunstige tijd	12	12	11	12	14	13	15	15	18	18	22	21	23
Saldo	25	21	24	24	24	21	17	12	10	10	0	-3	-5

Bron: CBS, Consumenten conjunctuuronderzoek.

2.8 Sociale zekerheid

Tabel 2.8.1
Ziekteverzuim exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof (exclusief overheid)

	SBI- code	1999					2000			2001		
		4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal
%												
Totaal		5,6	5,9	5,3	5,2	5,6	5,8	5,3	5,1			
Bedrijfssector												
Landbouw en visserij	01-05	4,0	4,0	3,9	3,7	4,1	3,7	3,3	3,4			
Industrie en bouwnijverheid	10-45	6,5	6,5	5,9	5,5	6,4	6,4	6,0	5,6			
Commerciële dienstverlening	50-74	4,7	5,1	4,6	4,7	4,8	5,0	4,6	4,6			
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	7,2	7,5	6,8	6,5	7,3	7,3	6,8	6,2			
Bedrijfstak												
Delfstoffenwinning	10-14	4,6	4,9	4,2	4,0	4,9	4,6	4,2	3,4			
Industrie	15-37	6,9	7,0	6,3	5,9	6,8	6,9	6,4	6,0			
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	6,8	7,8	6,0	6,0	7,0	7,1	5,8	5,4			
Bouwnijverheid	45	5,6	5,2	5,0	4,8	5,4	5,2	5,1	4,8			
Handel	50-52	4,2	4,7	4,3	4,1	4,3	4,5	4,3	4,2			
Horeca	55	3,3	3,9	3,5	4,3	3,4	3,5	3,7	3,8			
Vervoer en communicatie ¹⁾	60-64	5,7	5,9	4,9	5,3	5,7	5,7	5,2	5,1			
Financiële instellingen	65-67	4,6	5,4	4,8	4,7	5,0	5,7	4,8	4,5			
Zakelijke dienstverlening	70-74	5,3	5,5	5,1	5,1	5,4	5,6	5,0	5,0			
Gezondheids- en welzijnszorg	85	7,9	8,5	7,5	7,2	8,0	8,2	7,6	6,8			
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	4,9	4,8	4,5	4,4	5,2	4,7	4,7	4,1			
Bedrijfsklasse												
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	6,3	6,0	5,4	5,2	6,5	6,3	5,7	5,2			
Grafische industrie	22	5,7	5,4	5,2	4,9	5,6	6,2	5,5	4,7			
Aardolie- en chemische industrie	23-25	5,6	6,2	5,3	5,0	5,8	6,0	5,8	5,0			
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	6,1	6,3	5,7	5,2	5,9	6,1	5,5	5,2			
Rest industrie ¹⁾		9,4	9,5	8,7	8,0	9,3	9,1	8,9	8,6			
Autohandel en -reparatie	50	3,5	4,0	3,9	3,5	3,7	4,1	3,8	4,0			
Groothandel	51	4,1	4,5	4,2	4,0	4,2	4,5	4,3	4,2			
Detailhandel	52	4,4	5,0	4,4	4,4	4,5	4,6	4,4	4,3			
Openbaar vervoer en wegvervoer	60	5,1	5,4	4,7	5,0	4,9	5,1	4,7	4,3			
Rest vervoer en communicatie	61-64	6,1	6,3	5,2	5,4	6,4	6,2	5,7	5,8			
Schoonmaakbedrijven	747	6,7	7,6	6,8	6,8	6,7	7,2	7,0	6,8			
Rest zakelijke dienstverlening		5,1	5,1	4,8	4,8	5,2	5,3	4,6	4,7			
Ziekenhuizen	8511	7,6	8,1	7,1	6,7	7,6	8,1	7,1	6,3			
Verpleeg- en bejaardentehuizen	8531	8,5	9,3	8,4	7,7	8,9	8,9	8,3	7,4			
Rest gezondheids- en welzijnszorg		7,5	8,0	7,0	7,0	7,5	7,6	7,1	6,7			
Bedrijfs grootte												
Bedrijven met 1- 9 werknemers		3,0	3,1	2,8	2,9	2,8	2,6	2,8	3,2			
Bedrijven met 10-99 werknemers		4,7	4,9	4,5	4,3	4,8	5,0	4,7	4,4			
Bedrijven met 100 werknemers en meer		7,3	7,8	6,9	6,6	7,6	7,8	7,1	6,6			
Verzekeringvorm												
Volledig eigen-ricodragers		6,7	7,1	6,3	6,1	6,8	6,9	6,4	5,9			
Gedeeltelijk herverzekerd		5,1	5,5	5,0	4,8	5,0	5,3	4,8	4,6			
Volledig herverzekerd		3,8	4,1	3,7	3,7	3,9	4,2	3,9	4,0			

¹⁾ Inclusief sociale werkvoorziening.

Bron: CBS, kwartaalonderzoek ziekteverzuim.

Tabel 2.8.2
Ziekteverzuim inclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof (exclusief overheid)

	SBI-code	1999	2000				2001		
		4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal
%									
Totaal		6,2	6,5	5,9	5,8	6,3	6,4	6,0	5,7
Bedrijfssector									
Landbouw en visserij	01-05	4,4	4,2	4,3	4,0	4,4	4,0	3,9	3,7
Industrie en bouwnijverheid	10-45	6,7	6,7	6,1	5,8	6,6	6,6	6,2	5,8
Commerciële dienstverlening	50-74	5,3	5,7	5,2	5,2	5,4	5,6	5,2	5,1
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	8,3	8,7	8,0	7,6	8,4	8,5	8,0	7,3
Bedrijfstak									
Delfstoffenwinning	10-14	4,8	5,0	4,3	4,1	5,0	4,7	4,3	3,5
Industrie	15-37	7,2	7,3	6,6	6,2	7,1	7,2	6,7	6,3
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	7,1	8,1	6,3	6,3	7,3	7,3	6,0	5,6
Bouwnijverheid	45	5,7	5,3	5,0	4,9	5,5	5,4	5,2	4,9
Handel	50-52	4,7	5,3	4,8	4,7	4,8	5,0	4,8	4,7
Horeca	55	3,7	4,4	3,8	4,7	3,8	3,9	4,1	4,1
Vervoer en communicatie ¹⁾	60-64	6,3	6,3	5,3	5,5	6,0	6,1	5,6	5,4
Financiële instellingen	65-67	5,5	6,4	5,6	5,5	6,0	6,5	5,6	5,3
Zakelijke dienstverlening	70-74	6,0	6,1	5,9	5,8	6,1	6,3	5,6	5,6
Gezondheids- en welzijnszorg	85	9,4	10,0	9,0	8,6	9,5	9,6	9,1	8,2
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	5,3	5,3	5,2	5,1	5,5	5,2	5,2	4,7
Bedrijfsklasse									
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	6,8	6,4	5,8	5,7	6,9	6,8	6,1	5,7
Grafische industrie	22	6,2	5,8	5,6	5,5	6,0	6,8	6,1	5,3
Aardolie- en chemische industrie	23-25	6,0	6,6	5,7	5,5	6,3	6,4	6,2	5,3
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	6,3	6,5	5,8	5,4	6,1	6,3	5,7	5,4
Rest industrie ¹⁾		9,7	9,9	9,0	8,3	9,6	9,4	9,2	8,9
Autohandel en -reparatie	50	3,7	4,3	4,1	3,7	4,0	4,3	4,0	4,2
Groothandel	51	4,4	4,8	4,6	4,3	4,6	4,8	4,7	4,6
Detailhandel	52	5,1	5,7	5,1	5,1	5,1	5,3	5,1	4,9
Openbaar vervoer en wegvervoer	60	5,2	5,5	4,8	5,2	5,0	5,3	4,9	4,5
Rest vervoer en communicatie	61-64	7,2	7,0	5,8	5,8	7,0	6,8	6,2	6,4
Schoonmaakbedrijven	747	7,5	8,3	7,8	7,3	7,3	7,8	7,7	7,5
Rest zakelijke dienstverlening		5,7	5,7	5,6	5,6	5,9	6,0	5,3	5,3
Ziekenhuizen	8511	9,2	9,8	8,7	8,2	9,1	9,7	8,7	7,8
Verpleeg- en bejaardentehuizen	8531	10,2	11,0	10,0	9,3	10,5	10,4	10,0	8,9
Rest gezondheids- en welzijnszorg		8,7	9,2	8,3	8,1	8,8	8,9	8,5	7,8
Bedrijfs grootte									
Bedrijven met 1- 9 werknemers		3,4	3,5	3,2	3,2	3,2	3,0	3,3	3,5
Bedrijven met 10-99 werknemers		5,2	5,3	4,9	4,8	5,2	5,4	5,2	4,8
Bedrijven met 100 werknemers en meer		8,2	8,7	7,8	7,5	8,4	8,6	7,9	7,4
Verzekeringsvorm									
Volledig eigen-ricodragers		7,5	7,8	7,1	6,8	7,6	7,6	7,1	6,6
Gedeeltelijk herverzekerd		5,6	5,9	5,5	5,3	5,5	5,8	5,3	5,1
Volledig herverzekerd		4,2	4,5	4,1	4,1	4,3	4,7	4,4	4,4

¹⁾ Inclusief sociale werkvoorziening.

Bron: CBS, kwartaalonderzoek ziekteverzuim.

Tabel 2.8.3
Uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet ¹⁾

	2000				2001			
	september	oktober	november	december	september	oktober	november	december
	<i>x 1 000</i>							
Totaal ²⁾	187,2	185,9	188,8	189,4	164,1	162,6	166,3	166,0
Geslacht								
Man	103,3	102,6	105,1	107,5	90,6	90,0	93,2	94,1
Vrouw	83,9	83,3	83,7	81,8	73,5	72,5	73,0	71,9
Leeftijd								
15-24 jaar	7,8	6,8	7,3	7,5	5,7	5,9	6,6	6,8
25-34 jaar	35,1	34,0	35,0	35,2	28,7	28,5	29,9	30,0
35-44 jaar	36,4	36,3	36,9	37,3	32,6	32,3	33,6	34,1
45-54 jaar	39,2	38,6	39,4	39,3	32,6	32,1	32,8	33,0
55-64 jaar	68,6	70,0	70,1	69,8	64,4	63,7	63,3	62,1
Provincie								
Groningen	8,6	8,4	8,8	9,1	7,4	7,2	7,5	7,7
Friesland	9,7	9,7	10,1	10,8	8,2	8,3	8,5	8,8
Drenthe	7,1	7,1	7,4	7,9	6,2	6,1	6,5	6,6
Overijssel	12,1	12,0	12,1	12,3	10,3	10,1	10,3	10,4
Flevoland	3,4	3,4	3,4	3,4	3,0	3,0	3,1	3,1
Gelderland	19,7	19,6	19,9	19,9	17,6	17,6	18,0	18,0
Utrecht	9,8	9,8	9,9	9,6	8,9	8,8	8,8	8,8
Noord-Holland	26,7	26,1	26,1	25,5	23,4	23,3	23,7	23,3
Zuid-Holland	38,2	38,4	38,6	38,2	33,5	33,1	33,6	32,8
Zeeland	4,9	4,9	5,2	5,3	4,0	3,8	4,0	4,0
Noord-Brabant	29,9	29,6	30,1	30,2	26,4	26,2	26,9	26,9
Limburg	16,3	16,3	16,4	16,4	14,6	14,3	14,6	14,8
Duur van de uitkering								
0 tot 6 maanden	48,6	48,5	55,3	58,2	45,1	45,6	52,3	53,1
6 maanden tot 1 jaar	31,0	30,6	29,2	28,5	28,5	27,8	26,8	26,6
1 jaar en langer	107,6	106,9	104,3	102,7	90,5	89,1	87,2	86,3

¹⁾ Niet-beëindigde WW-uitkeringen aan het eind van de verslagperiode.

²⁾ Inclusief onbekend.

Bron: CBS, Sociale Zekerheidsstatistieken.

Tabel 2.8.4
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen ultimo de verslagperiode

	2000				2001			
	juli	augustus	september	oktober	juli	augustus	september	oktober
	<i>x 1 000</i>							
Totaal ¹⁾	938,6	938,8	940,1	942,3	965,0	965,0	965,3	966,7
Geslacht								
Man	546,9	546,1	545,8	546,1	548,7	548,0	547,4	547,1
Vrouw	391,7	392,7	394,3	396,2	416,2	417,1	417,9	419,6
Leeftijd								
15–24 jaar	29,6	29,7	29,8	29,9	31,1	31,2	31,2	31,4
25–34 jaar	99,2	99,4	99,5	99,9	102,6	102,5	102,4	102,8
35–44 jaar	167,3	167,3	168,0	168,4	175,0	175,0	175,2	175,6
45–54 jaar	283,9	283,9	284,5	285,9	288,7	287,9	287,2	287,0
55–64 jaar	357,3	357,3	357,3	357,1	366,2	367,1	368,1	368,9
Regio								
Groningen	35,3	35,2	35,2	35,3	36,0	36,1	36,1	36,2
Friesland	36,4	36,4	36,4	36,4	36,9	36,8	36,8	35,2
Drenthe	31,2	31,2	31,3	31,3	32,0	32,0	31,9	32,0
Overijssel	65,7	65,7	65,8	65,9	68,1	68,2	68,2	68,3
Flevoland	18,3	18,4	18,4	18,5	19,5	19,6	19,6	19,7
Gelderland	110,4	110,3	110,5	110,8	111,9	113,0	113,0	113,0
Utrecht	62,1	62,0	62,1	62,4	64,4	64,5	64,6	64,7
Noord-Holland	161,9	161,9	162,4	162,9	167,2	167,1	167,1	167,4
Zuid-Holland	154,5	154,5	155,0	155,4	160,4	160,6	160,8	161,1
Zeeland	17,7	17,8	17,8	17,9	18,2	18,2	18,2	18,1
Noord-Brabant	136,3	136,2	136,4	136,6	138,6	138,8	138,8	139,1
Limburg	82,6	82,6	82,7	82,9	84,2	84,3	84,4	84,5
Buitenland	21,1	21,0	21,4	21,4	22,7	21,3	21,1	21,1
Mate van arbeidsongeschiktheid								
Gedeeltelijk (15%–<80%)	250,7	250,8	251,4	252,9	266,3	266,9	267,6	268,6
Volledig (80–100%)	687,5	687,5	688,2	688,9	698,2	697,7	697,3	697,7
Arbeidsongeschiktheidsregeling								
WAO	755,9	756,0	757,3	759,2	779,7	779,7	780,0	781,4
WAZ	57,0	57,0	56,8	56,8	56,7	56,4	56,3	55,9
Wajong	125,7	125,8	126,0	126,3	128,6	128,9	129,1	129,3

¹⁾ Inclusief onbekend.

Bron: CBS, Sociale Zekerheidsstatistieken.

Tabel 2.8.5
Uitkeringen krachtens de Algemene bijstandswet ¹⁾

	2000				2001			
	april	mei	juni	juli	april	mei	juni	juli
	<i>x 1 000</i>							
Totaal ²⁾	352,2	349,6	346,5	345,1	329,5	328,1	326,2	324,9
Geslacht								
Man	151,2	149,4	147,6	146,4	137,7	136,9	135,7	134,7
Vrouw	200,9	200,1	198,9	198,7	191,7	191,2	190,5	190,2
Leeftijd								
15-24 jaar	28,6	27,9	27,2	27,4	26,2	25,9	25,6	25,6
25-34 jaar	87,1	86,0	84,7	83,5	75,9	75,2	74,4	73,9
35-44 jaar	96,0	95,4	94,8	94,5	89,9	89,6	89,1	88,7
45-54 jaar	77,9	77,5	77,2	77,0	74,5	74,2	73,7	73,4
55-64 jaar	62,6	62,7	62,7	62,7	63,0	63,2	63,4	63,4
Duur van de uitkering								
Korter dan 1 jaar	70,5	69,6	67,9	68,1	64,8	64,2	63,6	63,4
1 jaar en langer	281,6	280,0	278,6	277,0	264,7	263,9	262,6	261,5
Leefvorm								
Alleenstaand	192,9	191,1	189,0	188,2	179,6	178,7	177,4	176,7
Alleenstaande ouder	97,8	97,7	97,5	97,4	94,3	94,2	94,1	94,0
(Echt)paar	60,3	59,7	59,1	58,5	54,6	54,3	53,9	53,4
Anders	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0	0,9	0,8	0,7

¹⁾ Niet-beëindigde Abw-uitkeringen aan het eind van de verslagperiode.

²⁾ Inclusief onbekend.

Bron: CBS, Bijstandskennmerkenstatistiek

2.9 Vakverenigingen

Tabel 2.9
Leden van de vakcentrales

	2000		2001			
	1 juli	1 oktober	1 januari	1 april	1 juli	1 oktober
	<i>x 1 000</i>					
Totaal ¹⁾	1 805,9	1 803,1	1 796,0	1 799,8	1 800,3	1 796,8
Federatie Nederlandse Vakbeweging	1 236,3	1 234,2	1 226,6	1 229,1	1 229,4	1 226,0
Christelijk Nationaal Vakverbond	355,6	354,5	354,3	355,5	355,9	355,9
Vakcentrale Middelbaar en Hoger Personeel	214,1	214,3	215,1	215,2	215,0	215,0

¹⁾ Betreft ledentallen van vakverenigingen aangesloten bij de FNV, het CNV en de Vakcentrale MHP.

Bron: CBS, Statistiek van de vakbeweging, Kwartaalenquête.

3. Technische toelichtingen

3. Technische toelichtingen

Arbeidsrekeningen

Banen en arbeidsvolume van werknemers, loonkosten (tabel 2.1.1, 2.1.2, 2.5.1, 2.5.2)

De Arbeidsrekeningen vormen een geïntegreerd stelsel van gegevens over de arbeidsmarkt. Gegevens uit allerlei bronnen worden in een statistisch integratieproces samengebracht om tot zo nauwkeurig mogelijke ramingen van arbeidsmarktgegevens te komen. Belangrijke bronnen voor de Arbeidsrekeningen zijn de jaar- en kwartaalcijfers uit de Enquête Werkgelegenheid en Lonen, de Enquête Beroepsbevolking en de Statistiek Verloonde dagen en Loonsommen van het CBS. Voor het samenstellen van de kwartaalgegevens over werkgelegenheid en lonen is vooral gebruik gemaakt van de uitkomsten uit de Enquête Werkgelegenheid en Lonen. Dit onderzoek meet elk kwartaal het aantal banen en de loonsommen van werknemers, op basis van een steekproef bij bedrijven en instellingen.

De hier gepubliceerde gegevens over banen, arbeidsvolume en loonkosten hebben uitsluitend betrekking op werknemers.

Werknemers zijn personen die arbeid verrichten in loondienst. Als werknemer worden alle ingezetenen en niet-ingezetenen personen beschouwd, die in dienstbetrekking werkzaam zijn (inbegrepen directeuren van NV's en BV's; hun salarissen zijn ook in de loonkosten begrepen).

Een *baan* is een arbeidsplaats die bezet wordt door een werknemer. Met het aantal banen wordt bedoeld het gemiddelde aantal banen in een kwartaal (of in een jaar). Omdat één persoon meerdere banen kan hebben is het aantal banen gelijk of groter dan het aantal werknemers.

Het opgetelde aantal arbeidsuren van alle werknemers (in een kwartaal) wordt het *arbeidsvolume* genoemd. Het arbeidsvolume wordt hier uitgedrukt in arbeidsjaren: dat wordt berekend door alle (voltijd-, deeltijd- en flexibele) banen in een jaar om te rekenen naar voltijdbanen of voltijdequivalenten. Het voltijdequivalent van een baan wordt bepaald door de overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur, die bij die baan behoort, te delen door de overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur die bij een voltijdbaan (in de bedrijfstak) behoort. Zo leveren twee halve banen samen één arbeidsjaar op.

De *loonkosten* geven de kosten van de werkgever weer die direct samenhangen met het inzetten van werknemers in het productieproces. Het begrip loonkosten bestaat uit de volgende elementen: lonen en salarissen (inclusief de ingehouden loonbelasting en sociale premies), bijzondere beloningen (zoals vakantietoeslag), loon in natura, onkostenvergoedingen in verband met de dienstbetrekking (zoals kosten woon-werkverkeer) en sociale premies ten laste van de werkgever (betalingen en afdrachten in het kader van de wettelijke en contractuele sociale zekerheid).

De gegevens worden niet voor seizoenen gecorrigeerd. Om deze reden worden alleen jaar-op-jaarmutaties van dezelfde kwartalen gepubliceerd.

Wat betreft de gegevens over arbeidsvolume en loonkosten sluiten de Arbeidsrekeningen en de Nationale rekeningen op elkaar aan. Het begrip 'loonkosten' in de Arbeidsrekeningen komt overeen met het begrip 'beloning van werknemers' in de Nationale rekeningen - 'beloning' heeft daar betrekking op de vergoeding voor geleverde arbeid.

Relatie tussen de P-serie bedrijfstakindeling van Nationale rekeningen en SBI 1993

Nationale rekeningen, P-serie	Sbi-code
Landbouw en visserij	1-5-02
Delfstoffenwinning	1-10-14
Industrie	15-37
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41
Bouwnijverheid	45
Handel, horeca en reparatie	50-52, 55
Vervoer en communicatie	60-64
Financiële en zakelijke dienstverlening	65-74
Overheid (exclusief overig onderwijs)	75, 80 (exclusief sbi 804)
Zorg en dienstverlening (inclusief overig onderwijs)	85, 90-95 (inclusief sbi 804)

Cao-lonen

Uit de statistiek Indexcijfers van cao-lonen komen elke maand cijfers beschikbaar over de contractuele loon- en arbeidsduurontwikkeling. Deze cijfers hebben betrekking op de loon- en arbeidsduurgegevens zoals die staan vermeld in collectieve arbeidsovereenkomsten en andere collectieve loonregelingen (cao's). Bij dit onderzoek worden geen enquêteformulieren aan bedrijven en instellingen verstuurd, maar wordt gebruik gemaakt van de in cao's opgenomen gegevens.

Hieronder volgt een beknopte toelichting op deze cijfers. Een meer uitgebreide beschrijving kunt u vinden in het *Supplement bij de Sociaal-economische maandstatistiek 1993, no. 3* en in de publicatie *Arbeid en lonen van werknemers 1993 (CBS 1994)*. Praktische informatie over het gebruik van indexcijfers voor leveringscontracten met een lange doorlooptijd is opgenomen in de brochure *Prijnsindexering in leveringscontracten (CBS 1996)*.

Begrippen

De statistiek biedt indexcijfers over de ontwikkeling van:

- de cao-lonen;
- de contractuele loonkosten;
- de contractuele arbeidsduur.

Met de *indexcijfers van de cao-lonen* wordt de ontwikkeling van de bruto lonen weergegeven waarop werknemers bij een normale arbeidsduur onvoorwaardelijk recht hebben. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar cao-lonen inclusief bijzondere beloningen en cao-lonen exclusief bijzondere beloningen, en tussen cao-lonen per uur en cao-lonen per maand. Het cao-loon inclusief bijzondere beloningen omvat de volgende elementen:

- het loon voor normale arbeidstijd;
- alle bindend voorgeschreven, regelmatig betaalde toeslagen;
- alle bindend voorgeschreven bijzondere (niet maandelijks) beloningen, zoals de vakantietoeslag of de eindejaarsuitkering.

Uitgesloten zijn dus toeslagen die in de cao's voorwaardelijk zijn gesteld, zoals een leeftijdstoeslag of een toeslag voor ploegendienst, en individuele loonstijgingen.

De brutoering van de overhevelingstoeslag (vanaf januari 2001) is zodanig in de indexcijfers verwerkt, dat de brutoering niet leidt tot loonmutaties, voorzover niet van de wettelijke brutoeringsregeling (verhoging van het loon met 1,9 procent met een maximum van 791,85 euro per jaar) is afgeweken.

De *indexcijfers van de contractuele loonkosten* geven de ontwikkeling weer van de loonkosten voor werkgevers. Hiertoe wordt het bovenvermelde cao-loon inclusief bijzondere beloningen uitgebreid met:

- alle wettelijk voorgeschreven sociale lasten (premies voor WAO, WW, wachtgeld en ZFW, uitgezonderd premie ZW) en (t/m 2000) de overhevelingstoeslag,
- alle contractueel aangegane, bindend voorgeschreven sociale lasten (premies voor VUT, (pre)pensioen, bovenwettelijke verzekering voor arbeidsongeschiktheid e.d. en sociale en bedrijfstakingfondsen).

De *indexcijfers van de contractuele arbeidsduur* geven de ontwikkeling weer van de in cao's overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur van volwassen voltijdwerknemers. Deze contractuele arbeidsduur is te beschouwen als het maximaal aantal te werken uren per jaar. Dit wordt berekend door de normale arbeidsduur (zoals vermeld in de cao) te verminderen met het aantal officiële feestdagen (vastgesteld op zes dagen per jaar), het aantal onvoorwaardelijke vakantiedagen en eventuele arbeidsduurverkorting. Met voorwaardelijke arbeidsduurverkorting, bijvoorbeeld vanwege leeftijd of ploegendienst, wordt geen rekening gehouden.

Populatie

Het onderzoek omvat cao's van bedrijven en instellingen uit alle bedrijfstakken en grootteklassen, behalve:

- particuliere huishoudens met personeel in loondienst (Sbi-code 95);
- ambassades, consulaten en internationale gemeenschapsorganen (Sbi-code 99).

Buiten beschouwing blijft de loon- en arbeidsduurontwikkeling van:

- werknemers die geen voltijd baan hebben;
- werknemers die niet onder een cao vallen.

Per cao gemeten loon- en arbeidsduurontwikkelingen worden samengevoegd en gewogen met behulp van loonsommen waarin ook werknemers die geen voltijd baan hebben én werknemers die niet onder een cao vallen zijn meegenomen. Er wordt dus verondersteld dat de cao-loonmutaties ook betrekking hebben op werknemers die in deeltijd werken of die niet onder de werkings sfeer van een cao vallen. In 1990, het basisjaar van de huidige reeks indexcijfers, hadden twee van de drie werknemers een voltijd baan en viel ongeveer driekwart van alle werknemers onder de werkings sfeer van een cao.

Beschikbare cijfers

De indexcijfers zijn in een aantal varianten beschikbaar:

- cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen;
- cao-lonen per maand exclusief bijzondere beloningen;
- cao-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen;
- contractuele loonkosten per uur inclusief bijzondere beloningen;
- jaarlijkse contractuele arbeidsduur van volwassen voltijdwerknemers.

De indexcijfers van de cao-lonen per maand ontwikkelen zich onafhankelijk van wijzigingen in de arbeidsduur (normale arbeidsduur, verlofdagen en arbeidsduurverkorting). Deze wijzigingen zijn wel van invloed op de indexcijfers van de cao-lonen per uur, de contractuele loonkosten per uur en natuurlijk de jaarlijkse contractuele arbeidsduur.

Een uitsplitsing van de indexcijfers van de cao-lonen is beschikbaar naar categorie werknemers (jeugd en volwassenen), cao-sector (particuliere bedrijven, overheid en gesubsidieerde sector) en economische activiteit (bedrijfssector, bedrijfstak en -klasse). De indexcijfers van de contractuele loonkosten zijn beschikbaar naar economische activiteit en die van de contractuele arbeidsduur naar cao-sector en economische activiteit.

In de indexcijfers zijn regelingen verwerkt die op het moment van samenstellen van de cijfers bekend waren. Daarna kunnen de ge-

gevens nog wijzigen als cao's met terugwerkende kracht worden afgesloten. De eerst gepubliceerde indexcijfers zijn daarom vaak lager dan de later gepubliceerde voorlopige en definitieve indexcijfers. De gegevens van een kalenderjaar worden definitief vastgesteld, als alle cao's zijn afgesloten, maar uiterlijk in de maand mei van het daarop volgende jaar.

Voor een correct gebruik dienen indexcijfers van eenzelfde status te worden gehanteerd. Dit betekent dus dat eerst gepubliceerde cijfers vergeleken moeten worden met eerst gepubliceerde, voorlopige met voorlopige en definitieve met definitieve cijfers.

Methode

Om een goed beeld van de contractuele loon- en arbeidsduurontwikkeling te krijgen, is het niet nodig alle cao's waar te nemen. Enkele uitzonderingen daargelaten worden alleen cao's waargenomen die voor minstens 500 werknemers gelden én loontabellen bevatten. Van deze cao's worden niet alle loon- en arbeidsduurgegevens verwerkt, maar enkele representatieve meetpunten (zwaartepunten): ruim 8100 voor de reeks 1990=100. De veranderingen per meetpunt worden in een aantal stappen samengevoegd tot te publiceren uitkomsten.

Eenmaal per tien jaar wordt het aantal meetpunten vastgesteld. De keuze van de meetpunten is gebaseerd op de verdeling van de werknemers over de loonschalen in het basisjaar. Informatie over deze verdeling wordt via een eenmalig onderzoek verkregen. Daarbij wordt ook het gewicht (loonsommen) van de meetpunten per cao vastgesteld. Deze gewichten blijven constant totdat het basisjaar wordt aangepast. Door het constant houden van deze gewichten hebben veranderingen in de samenstelling van de werknemerspopulatie per cao (zoals de leeftijdsopbouw) geen invloed op de indexcijfers. De gewichten per bedrijfsklasse en cao-sector worden wel ieder jaar aangepast. Hierdoor zijn verschuivingen in de aantallen werknemers naar bedrijfsklasse en cao-sector wel van invloed op de indexcijfers.

Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993)

Voor de indeling van bedrijven naar economische activiteit wordt de Standaard bedrijfsindeling van 1993 (SBI 1993) gebruikt. Dit is een CBS-indeling waarbij de economische activiteit van een bedrijf of instelling gekenmerkt wordt door het voortgebrachte product, de in het productieproces gebruikte grondstoffen en hulpdiensten, en de aard van het productieproces. De SBI heeft een hiërarchische opbouw. Het hoogste niveau is een indeling in vier bedrijfssectoren. Deze bedrijfssectoren zijn onderverdeeld in zestien bedrijfstakken, die op hun beurt weer gesplitst zijn in bedrijfsklassen en bedrijfsgroepen. De cijfercodes die voor de indeling worden gebruikt vormen niet altijd een aaneensluitende reeks. Het ontbreken van bepaalde codes betekent dus niet automatisch dat deze groepen in de statistiek ontbreken. In de tabellen worden de uitkomsten gedetailleerd naar de vier bedrijfssectoren, alle waargenomen bedrijfstakken met uitzondering van de bedrijfstak delfstofwinning, en een selectie van de belangrijkste bedrijfsklassen.

Consumentenprijsindex

De consumentenprijsindex (CPI) meet de gemiddelde prijsverandering van de aankopen die huishoudens doen om in hun levensonderhoud te voorzien. Naast de dagelijkse boodschappen gaat het om zaken als woninghuur, energie en duurzame goederen (auto's e.d.). De CPI houdt ook rekening met de prijs van overheidsdiensten en met consumptiegebonden belastingen, zoals onroerende-zaakbelasting en motorrijtuigenbelasting. Daarentegen blijven verzekerde ziektekosten buiten beschouwing.

De prijzen worden verspreid over het hele land gemeten. Dat gebeurt voor een deel door enquêtrices, die de winkels bezoeken. Daarnaast vindt er schriftelijke en telefonische enquêtering plaats.

In de meeste gevallen wordt de prijs eens per maand waargenomen. Producten die in een maand sterk fluctueren, zoals verse groenten en vers fruit, vereisen een meer frequente meting. Bij andere onderdelen van de CPI, bijvoorbeeld bij woninghuur, kan juist worden volstaan met een lagere frequentie.

Voor drie bevolkingsgroepen wordt maandelijks een consumentenprijsindex berekend:

- alle particuliere huishoudens in Nederland;
- werknemers met een laag inkomen, d.w.z. in het basisjaar 1995 een bruto gezinsinkomen van minder dan 40 477 euro (mediaan van de inkomensverdeling);
- werknemers met een hoog inkomen, d.w.z. in 1995 een bruto gezinsinkomen van meer dan 40 477 euro.

Voor deze groepen wordt bovendien een afgeleide CPI samengesteld. Deze is berekend als de gewone CPI exclusief het effect van tariefsveranderingen van de indirecte belastingen (BTW en accijnzen) en de consumptiegebonden belastingen.

Geharmoniseerde Consumentenprijsindex

Het CBS stelt sinds maart 1997, naast de nationale consumentenprijsindex, ten behoeve van de Europese Unie (EU) ook de geharmoniseerde consumentenprijsindex van Nederland samen. De geharmoniseerde index dient voor vergelijkingen binnen de Europese Unie, maar is minder geschikt om de nationale inflatie weer te geven.

De consumentenprijsindex voor de monetaire unie (EURO-12, CPIMU) geeft de gemiddelde prijsontwikkeling weer in de landen die deelnemen aan de Economische en Monetaire Unie, ofwel de Eurozone. Tot december 2000 waren dat 11 lidstaten. Vanaf januari 2001 heeft de CPIMU betrekking op de Eurozone inclusief het nieuw toegetreden Griekenland.

De EU-15 geeft de gemiddelde prijsontwikkeling weer van de 15 lidstaten van de Europese Unie.

Geharmoniseerde index versus nationale consumentenprijsindex

Het belangrijkste verschil tussen de geharmoniseerde index en de nationale consumentenprijsindex betreft de consumptiepakketten waarop zij betrekking hebben. Wonen in een eigen huis (huurwaarde), consumptiegebonden belastingen (onroerendezaakbelasting, motorrijtuigenbelasting e.d.) en contributies aan sportverenigingen, maatschappelijke organisaties e.d. worden bijvoorbeeld wel meegenomen in de nationale index, maar niet in de geharmoniseerde. Anderzijds is bij de geharmoniseerde index een groter deel van de kosten van de gezondheidszorg inbegrepen dan in de nationale index.

Een ander verschil tussen beide indices is dat in de nationale index de prijsstijgingen van de particuliere consumptie van Nederlanders in het buitenland wordt meegenomen. Daarentegen weegt in de geharmoniseerde index de particuliere consumptie van buitenlanders in Nederland mee.

Wijzigingen in de geharmoniseerde index vanaf januari 2000

Met ingang van januari 2000 is de dekking van de geharmoniseerde index uitgebreid. Daarbij is zowel het inbegrepen pakket goederen en diensten uitgebreid als de bevolking waarop de index betrekking heeft.

De volgende artikelen zijn toegevoegd:

- Afvalstoffenheffing en rioolrecht,
- Een deel van de gezondheidszorg. Inbegrepen waren al een aantal niet onder een verzekering vallende uitgaven. Daaraan zijn toegevoegd medische artikelen en diensten, welke zijn geconsumeerd door particulier verzekerden, ook als deze door de particuliere verzekeraar zijn vergoed. Niet inbegrepen zijn echter ziekenhuisdiensten. Ook is niet inbegrepen de medische

consumptie van personen welke onder de Ziekenfondswet verzekerd zijn, en welke door het ziekenfonds wordt betaald.

- Collegegelden en lesgelden,
- Eigen bijdragen aan de kinderopvang in crèches en dergelijke,
- Diensten van de ziektekostenverzekeraars,
- Schadeverzekeringen, maar geen levensverzekeringen.

De geharmoniseerde consumentenprijsindex heeft tot december betrekking gehad op de consumptie van Nederlandse ingezetenen binnen Nederland. Uitgesloten was de consumptie van bewoners van institutionele huishoudens. Ook consumptie in het buitenland is in de berekening uitgesloten. De dekking van de geharmoniseerde index is op twee punten uitgebreid:

- De consumptieve uitgaven van niet-ingezetenen, welke binnen Nederland worden gedaan, worden meegenomen. Bijvoorbeeld uitgaven van buitenlandse toeristen in Nederlandse hotels.
- De consumptieve uitgaven van bewoners van instellingen en tehuizen. Het gaat hierbij niet om de kosten van bijvoorbeeld de zorg die een bejaardentehuis aan de bewoners biedt, maar om de persoonlijke uitgaven voor goederen en diensten die niet door het tehuis worden verstrekt.

Wijzigingen in de geharmoniseerde index vanaf januari 2001

Per januari 2001 wordt de dekking van de geharmoniseerde index weer verder uitgebreid. De volgende artikelen zijn toegevoegd:

- Een deel van de gezondheidszorg, namelijk ziekenhuisdiensten. Een aantal niet onder een verzekering vallende uitgaven in verband met ziekte was al vanaf de start van de geharmoniseerde index daarbij inbegrepen. In januari 2000 zijn daar aan toegevoegd medische artikelen en diensten, welke zijn geconsumeerd door particulier verzekerden, ook als deze door de particuliere verzekeraar worden vergoed. Niet inbegrepen waren echter ziekenhuisdiensten. Deze zijn nu toegevoegd. De medische consumptie van mensen die onder de Ziekenfondswet verzekerd zijn en welke door het ziekenfonds wordt betaald, is niet inbegrepen in de geharmoniseerde index.
- Sociale bescherming. Hieronder worden verstaan allerlei soorten zorg voor ouderen, gehandicapten, kinderen en andere groepen. Meer concreet omvat het de eigen bijdragen die deze groepen betalen voor het verkrijgen van deze zorg, zoals ouderbijdragen voor kinderopvang, eigen bijdragen in de thuiszorg, en ook de eigen bijdragen die worden betaald door bewoners van verzorgingshuizen, verpleeghuizen en andere intramurale zorg.

Consumentenvertrouwen

Consumenten Conjunctuur Onderzoek (CCO), maart 2002

In opdracht van de Europese Unie houdt het Centraal Bureau voor de Statistiek sinds 1972 regelmatig conjunctuurenquêtes onder consumenten. Hoofddoel van deze enquêtes is het verschaffen van actuele informatie over consumentenvertrouwen en consumentenverwachtingen met betrekking tot de algemene economische ontwikkeling en de financiële situatie van het eigen huishouden. Vanaf april 1986 vinden deze conjunctuurenquêtes maandelijks plaats.

De steekproef in maart 2002 omvatte 1 481 telefoonnummers, waarbij 1 006 maal respons is verkregen. De totale non-respons bedroeg in maart 32 procent.

De indicator van het *consumentenvertrouwen* geeft aan in hoeverre dat consumenten vinden dat het economisch gezien beter of slechter gaat en wordt bepaald op basis van de mening van de consument over het algemene economische klimaat en over de eigen financiële situatie. Maandelijks worden hierover in het CCO vijf vragen gesteld aan ongeveer duizend personen. Daarnaast bevat het CCO onder andere vragen over de verwachtingen voor

de werkloosheid, de inflatie en over het spaargedrag en aankoopplannen van huishoudens.

De ondervraagden kunnen vinden dat het beter gaat (de 'optimisten'), dat het slechter gaat (de 'pessimisten') of dat de situatie gelijk blijft. Als er evenveel optimistische als pessimistische consumenten zijn, heeft het consumentenvertrouwen de waarde nul. Een waarde van tien betekent dat de optimisten een meerderheid van tien procent hebben ten opzichte van de pessimisten.

Twee van de vragen gaan over de economische situatie in het algemeen. Het CBS berekent uit de antwoorden hierop de indicator van het economisch klimaat. De overige drie vragen gaan over de financiële situatie van het eigen huishouden. Daaronder is ook de vraag of de tijd gunstig is voor aankopen van duurzame goederen. De antwoorden op deze drie vragen worden samengevat in de indicator van de koopbereidheid.

Het CBS berekent ook tijdreeksen van het consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid na verwijdering van seizoeninvloeden. De berekening van de seizoeninvloeden wordt eenmaal per jaar geactualiseerd. Dat is in januari 2002 gebeurd op basis van de cijfers tot en met december 2001. Daardoor zijn de seizoen gecorrigeerde cijfers vanaf 1996 tot en met 2001 bijgesteld, en zijn geringe afwijkingen met eerder gepubliceerde uitkomsten mogelijk.

Economische activiteit

De verzameling van werkzaamheden, gericht op de productie van goederen en diensten. Het gaat hierbij niet alleen om activiteiten van het bedrijfsleven, maar ook om activiteiten van niet op winst gerichte instellingen en de overheid.

Zie ook *Standaard bedrijfsindeling*.

Geregistreeerde werkloosheid

Het CBS stelt sinds 1988 gegevens samen over de geregistreeerde werkloosheid. De toegepaste methode staat beschreven in het artikel 'Hoe telt het CBS het aantal geregistreeerde werklozen'. Dit artikel is opgenomen in de CBS-publicatie *Enquête beroepsbevolking 1994*. In dezelfde publicatie is ook het artikel 'Tijdreeksen geregistreeerde werkloosheid en beroepsbevolking' opgenomen. Voor de jaren 1970–1994 vindt men hierin tijdreeksen van de werkzame en werkloze beroepsbevolking en van de geregistreeerde werkloosheid.

Geregistreeerde werklozen zijn mensen die bij 'Centra voor werk en inkomen (CWI)'; staan ingeschreven, direct beschikbaar zijn voor een baan van minstens twaalf uur per week en geen werk hebben of werk van minder dan twaalf uur per week. De cijfers over de geregistreeerde werkloosheid zijn gebaseerd op de registratie van de CWI en de *Enquête beroepsbevolking (EBB)* van het CBS. Voor de EBB wordt jaarlijks één op de honderd inwoners van Nederland geïnterviewd. De geregistreeerde werkloosheidscijfers hebben een onnauwkeurigheidsmarge omdat ze gebaseerd zijn op een steekproefonderzoek. Alleen uit grote veranderingen of uit veranderingen die zich gedurende een langere periode aftekenen mogen conclusies worden getrokken over de tendens van de werkloosheid.

Standaard bedrijfsindeling (SBI)

De indeling van bedrijven en instellingen naar hun economische activiteit. De indeling is overeenkomstig de *Standaard bedrijfsindeling 1993*. De SBI 1993 kent bedrijfstakken, die zijn onderverdeeld in bedrijfsklassen.

Zie ook *economische activiteit*.

Uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet (WW)

Algemeen

In tabel 2.8.3 wordt informatie gegeven over het aantal uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet. Het betreft de uitkeringen die aan het eind van de desbetreffende maanden niet waren beëindigd, de zogeheten lopende uitkeringen.

Populatie

Afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie van een persoon voor de intreding van de volledige of gedeeltelijke werkloosheid kan aanspraak bestaan op meer dan een uitkering. Er is dan sprake van samenloop van uitkeringen. Het gaat hierbij om enkele duizendtallen. Bij een dergelijke samenloop zijn van elke uitkering de gegevens opgenomen. De tabel geeft dus geen informatie over het aantal mensen dat een of meer uitkeringen ontvangt, maar wel over het aantal werkloosheidsuitkeringen en de bijbehorende kenmerken van de uitkering of uitkeringontvanger.

Achtergrondvariabelen

De *leeftijd* in de tabel is de leeftijd aan het eind van het desbetreffende maand.

De *duur van de uitkering* geeft het aantal maanden of het aantal jaren weer dat is verstreken tussen de datum waarop het recht op een uitkering is aangevangen en de laatste dag van de maand.

Uitkeringen krachtens de Arbeidsongeschiktheidsregelingen

Algemeen

In tabel 2.8.4 wordt informatie gegeven over het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen krachtens de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) en de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong).

Deze regelingen zijn van kracht sedert de invoering op 1 januari 1998 van de Wet premiedifferentiatie en marktwerking bij arbeidsongeschiktheidsverzekeringen (PEMBA). Met de invoering van de Wet PEMBA is de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW) ingetrokken. Personen die een AAW-uitkering ontvingen, hebben vanaf 1 januari 1998 recht op een uitkering krachtens de WAZ of Wajong. De WAO is van toepassing geworden op het overheidspersoneel. Tot 1998 had het overheidspersoneel recht op een aan de AAW gerelateerde uitkering. Bovendien kon men onder bepaalde voorwaarde aanspraak maken op een bovenwettelijke (aanvullende) uitkering.

Populatie

Afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie voor de intreding van de volledige of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid kan aanspraak bestaan op meer dan een uitkering. Er is dan sprake van samenloop van uitkeringen. Het gaat hierbij om meer dan tienduizend uitkeringen. Bij een dergelijke samenloop zijn van elke uitkering de gegevens opgenomen. De tabellen geven dus geen informatie over het aantal mensen dat een of meer uitkeringen ontvangt, maar wel over het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en de bijbehorende kenmerken van de uitkering of uitkeringontvanger.

Nuluitkeringen

De gepubliceerde aantallen zijn inclusief nuluitkeringen. Nuluitkeringen zijn uitkeringen die niet tot uitbetaling komen door korting op de uitkering, sanctie of schorsing.

Korting op de uitkering leidend tot een nuluitkering wordt veroorzaakt doordat men voldoende inkomsten uit arbeid of een andere sociale zekerheidsuitkering heeft. Een sanctie kan worden opgelegd omdat men niet voldoet aan de voorschriften op grond waarvan voortzetting van de uitkering afhankelijk is. Een dergelijke sanctie wordt opgelegd in het kader van de Wet Boeten, Maatregelen en Terug- en invordering sociale zekerheid (wet BMT). Een uitkering kan worden geschorst op opgeschort als de uitvoeringinstelling sociale zekerheid aanwijzingen heeft dat aan het recht op een uitkering kan worden getwijfeld.

Uitkeringen krachtens de Algemene bijstandswet (ABW)

In tabel 2.8.5 wordt informatie gegeven over het aantal huishoudens met een uitkering krachtens de Algemene bijstandswet (ABW). De uitkomsten over de ABW hebben betrekking op thuiswonenden jonger dan 65 jaar met een periodieke algemene bijstandsuitkering. Dit is een uitkering om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te kunnen voorzien.

De resultaten van de ABW worden samengesteld op basis van waarneming van gegevens bij alle gemeenten. Deze gegevens worden vanaf 1996 maandelijks aan het CBS verstrekt.

De in deze tabellen gepubliceerde cijfers bevatten een correctie voor administratieve vertraging van drie maanden. Dat is nodig omdat uit onderzoek is gebleken dat een aanzienlijk deel van de instroom in de bijstand pas na enige tijd in de bijstandsadministratie wordt opgenomen. Het gevolg is dat pas na enkele maanden met voldoende volledigheid over een bepaalde verslagmaand gepubliceerd kan worden.

Uitkeringen worden toegekend aan huishoudens, waarbij één persoon als aanvrager wordt aangemerkt. Bij (echt)paren is dat in veel gevallen de man. Dit betekent dat de persoonskenmerken zoals in de tabel opgenomen, in de meeste gevallen betrekking hebben op mannelijke aanvragers. Gegevens over de overige leden van het huishouden, meestal dus vrouwen en jongeren (kinderen) komen niet tot uitdrukking in de tabellen.

Vacatures

De tabellen 2.2.1–2.2.3 hebben zowel betrekking op vacatures bij particuliere bedrijven, als bij de overheid. De vacatures van de volgende groepen ontbreken:

- personeel in dienst van huishoudens;
- internationale gemeenschapsorganen;
- beroepsmilitairen;
- WSW-werknemers;
- bedrijven en instellingen die volgens het Algemeen bedrijfsregister van het CBS geen werknemers in dienst hebben.

Onder een vacature wordt verstaan een arbeidsplaats waarvoor, binnen of buiten een onderneming of instelling, personeel wordt gezocht dat onmiddellijk of zo spoedig mogelijk geplaatst kan worden. Tot de vacatures worden ook gerekend:

- vacatures waarvoor zich reeds sollicitanten hebben gemeld (ook wanneer al gesprekken worden gevoerd met deze sollicitanten);
- vacatures waarvoor de sollicitatieprocedure zoveel tijd zal kosten dat de feitelijke indiensttreding niet op korte termijn valt te verwachten;
- vacatures waarvoor uitzendkrachten of ander tijdelijk personeel wordt gezocht;
- open plaatsen voor leerlingen en personen in opleiding, mits het daarbij gaat om een arbeidsovereenkomst (dus geen onbetaalde stageplaatsen).

Bij de ontstane en vervulde vacatures worden ook gerekend de vacatures die in het verslagkwartaal zowel ontstaan als inmiddels weer vervuld zijn.

Als bij reorganisaties of afslankingen een open plaats alleen mag worden bezet door medewerkers waarvan de arbeidsplaats verdwijnt, mag de open plaats niet als vacature meegeteld worden.

De detaillering van de uitkomsten naar economische activiteit is gebaseerd op de Standaard bedrijfsindeling 1993 (SBI 1993) van het CBS.

Vakverenigingen

De gegevens in tabel 2.9 zijn afkomstig van de vakcentrales FNV, CNV en Vakcentrale MHP. Deze gegevens worden éénmaal per kwartaal door het CBS gepubliceerd. Gegevens betreffende de ledentallen van vakverenigingen en overkoepelende organisaties die aangesloten zijn bij één van de drie vakcentrales zijn in Statline te vinden.

Daarnaast beschikt het CBS over gegevens over alle vakverenigingen, met een detaillering naar kenmerken van het ledenbestand, en over de organisatiegraad in Nederland. Deze gegevens zijn gebaseerd op de tweejaarlijkse structuurenquête van de Statistiek van de vakbeweging en op gegevens uit de Enquête beroepsbevolking. Over de structuurgegevens van het verslagjaar 2001 is een artikel gepubliceerd in de Sociaal-economische maandstatistiek van december 2001.

Gedetailleerde informatie over deze structuurgegevens is in Statline te vinden. De gegevens over vakbondsleden afkomstig uit de Enquête beroepsbevolking zijn voor de jaren 1992–1999 gepubliceerd in de Sociaal-economische maandstatistiek van oktober 2000.

Ziekteverzuim

De tabellen 2.8.1 en 2.8.2 hebben betrekking op het ziekteverzuim bij particuliere bedrijven. Het CBS publiceert ook gegevens over het ziekteverzuim bij de overheid in de publicatie 'Ziekteverzuim binnen de overheid'.

Met ingang van het vierde kwartaal van 1995 verricht het CBS ieder kwartaal onderzoek naar het ziekteverzuim bij particuliere bedrijven. Het onderzoek wordt gehouden in de vorm van een enquête bij bijna 17 duizend bedrijven en instellingen. Het kwartaalonderzoek is in de plaats gekomen van de jaaronderzoeken naar ziekteverzuim die het CBS over de jaren 1993 tot en met 1995 heeft gehouden.

Het onderzoek heeft betrekking op alle bedrijven en instellingen in Nederland met uitzondering van:

- overheidsinstellingen;
- personeel in dienst van huishoudens;
- internationale gemeenschapsorganen;
- bedrijven en instellingen die volgens het Algemeen bedrijfsregister van het CBS geen werknemers in dienst hebben.

Op het enquête-formulier worden vier vragen gesteld. Er wordt gevraagd naar de ziekteverzuimpercentages in- en exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof in het kwartaal, naar de volledigheid van de registratie en, vanaf het vierde kwartaal van 1996, de verzekeringsvorm.

Met de vraag naar de volledigheid van de registratie wordt getracht vast te stellen of opgegeven verzuimpercentages berekend zijn op basis van alle verzuimgevallen. Geeft een bedrijf aan dat niet al het verzuim geregistreerd wordt, dan wordt de opgave van dit bedrijf bij het samenstellen van de uitkomsten buiten beschouwing gelaten. Bij de vraag naar de verzekeringsvorm moet worden aangegeven hoe het bedrijf het recht op loondoorbetaling bij ziekte heeft geregeld:

- volledig eigen-risicodragers;
- loondoorbetaling gedeeltelijk herverzekerd (zogenaamde 'stop-lossverzekering');

- loondoorbetaling volledig herv verzekerd (eventueel met een eigen risico in wachtdagen/ weken/ maanden).

Het percentage ziekteverzuim is in de toelichting bij het enquête-formulier als volgt omschreven:

'Het ziekteverzuimpercentage is het aantal door ziekte verzuimde dagen, in procenten van het totaal aantal beschikbare dagen van de werknemers in het kwartaal. Niet meegeteld moet worden het verzuim na een jaar ziekte.'

Bedrijven mogen het percentage ziekteverzuim zowel berekenen op basis van kalenderdagen als op basis van werkdagen.

Waarnemingsfouten zijn zo goed mogelijk gecorrigeerd in het controle-correctie proces. Het risico van waarnemingsfouten is het

grootst bij bedrijven met 1 tot 10 werknemers. Het effect van waarnemingsfouten op het verzuimpercentage voor het totaal is overigens betrekkelijk gering omdat relatief weinig mensen werkzaam zijn bij deze kleine bedrijven.

Meer informatie over het Kwartaalonderzoek ziekteverzuim is opgenomen in het artikel 'Kwartaalonderzoek ziekteverzuim; methode en eerste uitkomsten'. Dit artikel is verschenen in de Sociaal-economische maandstatistiek van december 1996.

De detaillering van de uitkomsten naar economische activiteit is gebaseerd op de Standaard bedrijfsindeling 1993 van het CBS.

Nu en eerder verschenen

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Actieven <i>Zie: inkomsten</i>				
Allochtonen <i>Zie: etniciteit</i>				
Arbeidsdeelname				
Banenmarkt vlak verder af in vierde kwartaal	EWL	berichten	2002/4	7
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2002/4	35
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2002/4	36
Bij CWI ingeschrevenen, 16-64 jaar	EBB	tabel	2002/4	41
Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/1	DIV	artikel	2002/3	18-20
Banengroei vlak licht af in derde kwartaal	KWL	persbericht	2002/1	8
Werkgelegenheidsgroei in Utrecht blijft achter	EWL	webmag	2002/1	15
De arbeidsmarkt in de vier grote steden	EWL	artikel	2002/1	23-25
Banen en arbeidsvolume	EWL	tabel	2002/1	47
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/4	DIV	artikel	2001/12	44-45
Banengroei stabiel in het tweede kwartaal	AR	persbericht	2001/10	19-21
Betaald werk: verschillen tussen mannen en vrouwen kleiner	EBB	artikel	2001/9	29-31
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/3	DIV	artikel	2001/9	21-22
Bevolkingsprognose 2000: kunnen in de toekomst meer arbeidsmigranten worden verwacht?		artikel	2001/7	20-24
Werkgelegenheid stijgt minder hard in 2000	EBB	persbericht	2001/3	10-12
Allochtonen op de arbeidsmarkt (Beroeps)bevolking en werkloosheid	EBB	tabellen	2000/12	29-36
Aantal vacatures onverminderd hoog	VAC	persbericht	2000/10	18-20
Werkloze allochtonen op weg naar de arbeidsmarkt	SOZ	artikel	2000/10	21-27
Managers uit de VS en informatici uit India: de nieuwe gastarbeiders	DRV	artikel	2000/11	28-31
Arbeidsmarktpositie en opleidingsniveau van personen met een bijstandsuitkering in 1997	SOC	artikel	1999/12	20-32
Een nieuwe weg voor statistieken over personen: het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)	SSB	artikel	1999/9	22-29
Hoe komen baanvinders aan het werk?	SEP	artikel	1999/6	21-23
Gesubsidieerde arbeid in de EBB 1997	EBB	artikel	1998/8	21-26
<i>Zie ook: beroepsbevolking</i>				
Arbeidsduur				
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2002/4	35
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2002/4	36
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/1	DIV	artikel	2002/3	18-20
Banengroei vlak licht af in derde kwartaal	KWL	persbericht	2002/1	8
Werkgelegenheidsgroei in Utrecht blijft achter	EWL	webmag	2002/1	15
De arbeidsmarkt in de vier grote steden	EWL	artikel	2002/1	23-25
Banen en arbeidsvolume	EWL	tabel	2002/1	47
Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999-2000	EWL	artikel	2001/12	30-43
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/4	DIV	artikel	2001/12	44-45
Banengroei stabiel in het tweede kwartaal	AR	persbericht	2001/10	19-21
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/3	DIV	artikel	2001/9	21-22
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/2	AR	artikel	2001/6	21-22
Incidentele loonontwikkeling van werknemers, 1995-1999	EWL	artikel	2001/6	23-29
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/1	AR	artikel	2001/3	25-26
Banen, uur-, maand- en jaarlonen werknemers, met loon rond min. loon, 1998 nader voorlopig en 1999 voorlopig	EWL	tabellen	2000/12	41-94
Loon naar opleidingsniveau en beroep: het Loonstructuuronderzoek 1997	EWL	artikel	2000/4	19-49
Banen, uurloon, jaarloon, minimumloon, 1997, 1998	EWL	tabel	2000/3	44-97
Uitkomsten over banen van werknemers bij bedrijven en instellingen, lonen en arbeidsduur	EWL	tabel	1999/5	42-91
Ruim een half miljoen overwerkers	JWL	artikel	1997/7	21-24
Arbeidsjaren				
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2002/4	35
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2002/4	36
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/1	DIV	artikel	2002/3	18-20

Trefwoord	Bron tabellen	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/3	DIV	artikel	2001/9	21-22
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/2	AR	artikel	2001/6	21-22
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/1	AR	artikel	2001/3	25-26
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2000/4	AR	artikel	2000/12	19-20
Allochtonen op de arbeidsmarkt	EBB	artikel	2000/12	21-24
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2000/3	AR	artikel	2000/9	25-26
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt	AR	artikel	2000/6	19-20
Hoe komen baanvinders aan het werk?	SEP	artikel	1999/6	21-23
<i>Zie ook: werkgelegenheid</i>				
Arbeidskosten				
Cao-lonen 2001, de definitieve gegevens	CAO	artikel	2002/4	12-19
Cao-lonen per uur/mnd, contract. loonkosten	CAO	tabel	2002/4	42-43
Loonkosten per fte/beloning werknemer naar bedrijfstak	AR	tabel	2002/4	44
Snelle stijging cao-lonen	CAO	webmag	2002/1	12-13
De ontwikkeling van de verdiende lonen in componenten, 1995-1999	EWL	artikel	2001/9	23-28
Incidentele loonontwikkeling van werknemers, 1995-1999	EWL	artikel	2001/6	23-29
Cao-lonen per uur/mnd, loonkosten, def. geg. 2000	CAO	tabel	2001/4	43-45
Arbeidsongeschiktheid				
Uitkeringen WW, AO en Abw december 2001	SZ	tabel	2002/4	50-52
Chemische en biologische belasting	EBB	artikel	2002/3	13-17
Bedrijfsongevallen	EBB	artikel	2002/2	15-19
Uitkeringen WAO, Wajong, WAZ	SZ	tabel	2001/11	38-40
Arbeidsongeschiktheid autochtonen en allochtonen	SOZ	persbericht	2000/12	17-18
Vergelijkingsonderzoek arbeidsongeschiktheidsuitkeringen 1995	EBB	artikel	1998/1	25-42
<i>Zie ook: inkomsten sociale zekerheid</i>				
Arbeidsvolumina <i>Zie: arbeidsjaren</i>				
Banen				
Banenmarkt vlak verder af in vierde kwartaal	EWL	berichten	2002/4	7
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2002/4	35
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2002/4	36
Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag.	2002/3	12
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/1	DIV	artikel	2002/3	18-20
Banengroei vlak licht af in derde kwartaal	KWL	persbericht	2002/1	8
Werkgelegenheidsgroei in Utrecht blijft achter	EWL	webmag	2002/1	15
De arbeidsmarkt in de vier grote steden	EWL	artikel	2002/1	23-25
Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999-2000	EWL	artikel	2001/12	30-43
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/4	DIV	artikel	2001/12	44-45
Banengroei stabiel in het tweede kwartaal	AR	persbericht	2001/10	19-21
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/3	DIV	artikel	2001/9	21-22
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/2	AR	artikel	2001/6	21-22
Incidentele loonontwikkeling van werknemers, 1995-1999	EWL	artikel	2001/6	23-29
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/1	AR	artikel	2001/3	25-26
Banen, uur-, maand- en jaarlonen werknemers, met loon rond min. loon, 1998 nader voorlopig en 1999 voorlopig	EWL	tabellen	2000/12	41-94
Banen werknemers	EWL	tabellen	2000/11	43-51
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2000/3	AR	artikel	2000/9	25-26
Banen van werknemers naar regeling van de werktijden en overwerk, 31 december, 1997	EWL	tabel	2000/5	27
Banen van werknemers: het aandeel van diverse groepen werknemers, 31 december, 1997	EWL	tabel	2000/5	28
Banen van werknemers 31/12/97 en 31/12/98	EWL	tabel	2000/3	32-40
Banen, uurloon, jaarloon, minimumloon, 1997, 1998	EWL	tabel	2000/3	44-97
Een nieuwe weg voor statistieken over personen: het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)	SSB	artikel	1999/9	22-29
Hoe komen baanvinders aan het werk?	SEP	artikel	1999/6	21-23
Elektronische dataverzameling van arbeid- en loongegevens	EWL	artikel	1998/11	25-28
<i>Zie ook: werkgelegenheid werknemers</i>				

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Bedrijfsopleidingen				
Steeds meer bedrijven leiden hun werknemers op	Bopl	artikel	2001/12	21– 29
Meer werknemers volgen bedrijfsopleidingen	Bopl	persbericht	2001/6	17– 18
Bedrijfstak en -klasse				
<i>Zie: economische activiteit</i>				
Beroep				
Chemische en biologische belasting	EBB	artikel	2002/3	13– 17
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheidsuitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21– 30
Betaald werk: verschillen tussen mannen en vrouwen kleiner	EBB	artikel	2001/9	29– 31
Werkgelegenheid stijgt minder hard in 2000	EBB	persbericht	2001/3	10– 12
Werkbelasting, een top-10 van de zwaarste beroepen	EBB	artikel	2000/9	27– 29
Een nieuwe weg voor statistieken over personen: het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)	SSB	artikel	1999/9	22– 29
Hoe komen baanvinders aan het werk?	SEP	artikel	1999/6	21– 23
Stromen op de arbeidsmarkt werkzame beroepsbevolking	EBB	artikel	1996/12	24– 30
Arbeidsdeelname en plaats in het huishouden: uitkomsten 1981–1995	EBB	artikel	1996/11	29– 45
Tillen op het werk	EBB	artikel	1996/1	12– 15
Beroepsbevolking				
Vertekening door non-respons	EBB	artikel	2002/4	20– 25
Bij CWI ingeschrevenen, 16–64 jaar	EBB	tabel	2002/4	41
Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
Chemische en biologische belasting	EBB	artikel	2002/3	13– 17
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheidsuitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21– 30
Bedrijfsongevallen	EBB	artikel	2002/2	15– 19
Beroepsbevolking, 2000	EBB	artikel	2002/1	16– 18
Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999–2000	EWL	artikel	2001/12	30– 43
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/4	DIV	artikel	2001/12	44– 45
Betaald werk: verschillen tussen mannen en vrouwen kleiner	EBB	artikel	2001/9	29– 31
Bij een arbeidsbureau ingeschrevenen	EBB	tabel	2001/8	28
Bevolkingsprognose 2000: kunnen in de toekomst meer arbeidsmigranten worden verwacht?	EBB	artikel	2001/7	20– 24
Werkgelegenheid stijgt minder hard in 2000	EBB	persbericht	2001/3	10– 12
Trends in de beroepsbevolking van de Europese Unie, 1985–2050	Eurostat	artikel	2001/1	15– 19
(Beroeps)bevolking en werkloosheid	EBB	tabellen	2000/12	29– 36
Banen werknemers	EWL	tabellen	2000/11	43– 51
Werkbelasting, een top-10 van de zwaarste beroepen	EBB	artikel	2000/9	27– 29
Nieuwe standaarddefinitie voor allochtonen	EBB	artikel	2000/8	45– 48
Personeel in loondienst met een niet-Nederlandse nationaliteit, 31 maart 1998	SBW	tabel	2000/4	58– 60
Bevolking en beroepsbevolking van 15–64 jaar	EBB	tabel	1999/11	25– 27
Een nieuwe weg voor statistieken over personen: het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)	SSB	artikel	1999/9	22– 29
Hoe komen baanvinders aan het werk?	SEP	artikel	1999/6	21– 23
Gesubsidieerde arbeid in de EBB 1997	EBB	artikel	1998/8	21– 26
Ouderschapsverlof	EBB	artikel	1998/5	31– 33
Werknemers met een tijdelijk contract van een jaar of langer	EBB	artikel	1997/11	22– 23
Kwartaalcijfers van de beroepsbevolking	EBB	artikel	1997/11	28– 30
Telt het CBS te weinig laag opgeleiden	EBB	artikel	1997/10	18– 21
Ziekteverzuim: uitkomsten van de EBB	EBB	artikel	1997/4	25– 33
Bestedingen				
Aankopen van huishoudens naar distributiekanaal, 1999	BO	tabel	2001/6	71– 72
Bestedingspatronen huishoudens, 1999	BO	tabel	2001/5	42– 44
Aankopen van huishoudens naar distributiekanaal, 1998	BO	tabel	2000/8	82– 83
Aankopen huishoudens, 1997	BO	tabel	2000/6	39– 40
Bestedingspatronen huishoudens, 1998	BO	tabel	2000/6	42
Bestedingen van huishoudens	BO	tabel	2000/6	43– 44
Bestedingen van huishoudens, 1997	BO	tabel	1999/12	53– 55
Bestedingspatronen van huishoudens naar verschillende kenmerken, 1997	BO	tabellen	1999/12	53– 56
Bestedingspatronen van huishoudens naar verschillende kenmerken, 1997	BO	tabellen	1999/12	53– 56
<i>Zie ook: consumptie</i>				
Bevolking				
Vertekening door non-respons	EBB	artikel	2002/4	20– 25
Beroepsbevolking, 2000	EBB	artikel	2002/1	16– 18
Bevolkingsprognose 2000: kunnen in de toekomst meer arbeidsmigranten worden verwacht?		artikel	2001/7	20– 24

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Werkgelegenheid stijgt minder hard in 2000 (Beroeps)bevolking en werkloosheid	EBB	persbericht	2001/3	10– 12
Werkloze allochtonen op weg naar de arbeidsmarkt	SOZ	artikel	2000/10	21– 27
Managers uit de VS en informatici uit India: de nieuwe gastarbeiders	DRV	artikel	2000/11	28– 31
Nieuwe standaarddefinitie voor allochtonen	EBB	artikel	2000/8	45– 48
Een nieuwe weg voor statistieken over personen: het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)	SSB	artikel	1999/9	22– 29
Werknemers met een tijdelijk contract van een jaar of langer	EBB	artikel	1997/11	22– 23
Kwartaalcijfers van de beroepsbevolking	EBB	artikel	1997/11	28– 30
Arbeidsdeelname en plaats in het huishouden: uitkomsten 1981–1995	EBB	artikel	1996/11	29– 45
Bijstand				
Uitkeringen WW, AO en Abw december 2001	SZ	tabel	2002/4	50– 52
Daling bijstand en WW houdt aan	SZ	berichten	2002/2	9
Personen met een uitkering naar herkomstgroepering, 1999	SZ	artikel	2002/1	26– 34
Uitkeringen WW, AO en Abw medio 2001	SZ	tabel	2002/1	61– 63
Daling bijstand en WW vlakt af	SZ	persbericht	2001/11	16– 18
Uitkeringen Abw, loaw en loaz	SZ	tabel	2001/11	35– 36
Niet-westerse allochtonen tweemaal zo vaak een uitkering	SZW	persbericht	2001/9	18– 20
Daling bijstand en WW houdt aan	SZ	persbericht	2001/8	14– 16
Uitkeringen krachtens Abw, loaw en loaz	SZ	tabel	2001/6	58– 59
Minder uitkeringen voor bijstand en WW, meer voor arbeidsongeschiktheid	SZ	persbericht	2001/5	13– 15
Aantal bijstandsontvangers daalt nog steeds	EBB	persbericht	2001/3	7– 9
Huish. met Abw/IOAW/IOAZ-uitkering	SOZ	tabel	2001/3	39– 40
VUT, AOW, Anw, AKW, Abw	SOZ	tabellen	2000/12	99– 108
ABW	SOZ	tabel	2000/9	45– 46
Personen met een bijstandsuitkering in 1998	SOZ	artikel	2000/8	17– 44
Personen <65 jaar met bijstands-, ioaw-, ioaz-uitkering	SOZ	tabel	2000/6	31
Thuiswonenden, <65 jr. met bijstands-uitkering	SOZ	tabel	2000/6	32
Arbeidsmarktpositie en opleidingsniveau van personen met een bijstandsuitkering in 1997	SOZ	tabel	2000/3	107
Daling bijstand zet door	SOC	artikel	1999/12	20– 32
Bijstandsafhankelijkheid van autochtonen en allochtonen	SOZ	persbericht	1999/10	16
Langdurig in de bijstand	SOZ	artikel	1999/10	18– 20
<i>Zie ook: inkomensociale zekerheid</i>	SSZ	artikel	1998/5	34– 38
CAO-lonen				
CAO-lonen 2001, de definitieve gegevens	CAO	artikel	2002/4	12– 19
Cao-lonen per uur/mnd, contract, loonkosten	CAO	tabel	2002/4	42– 43
Spaarloon voor bijna de helft van de werknemers	EWL	webmag	2002/3	10– 11
Incidentele loonontwikkeling in componenten, 1999/2000	EWL	artikel	2002/3	31– 37
Snelle stijging cao-lonen	CAO	webmag	2002/1	12– 13
Cao-lonen per uur/mnd, loonkosten, jaargegevens	CAO	tabel	2001/4	41– 42
Cao-lonen per uur/mnd, loonkosten, def. geg. 2000	CAO	tabel	2001/4	43– 45
Nieuwe afbakening van de cao-sectoren particuliere bedrijven, gesubsidieerde sector en overheid: uitkomsten over werkgelegenheid en loon 1995–1998	CAO	artikel	2000/8	49– 65
Conjunctuuronderzoek				
<i>Zie: consumentenvertrouwen</i>				
Consumentenprijsindex				
Inflatie in februari verder gedaald	CPI	berichten	2002/4	8– 9
Consumentenprijsindexcijfers	CPI	tabel	2002/4	45
Inflatie daalt in januari tot 4,0 procent	CPI	berichten	2002/3	8
Inflatie in 2001 hoogste sinds 1982	CPI	berichten	2002/2	7– 8
Heeft de euro in 2001 invloed op de inflatie?	CPI	webmag.	2002/2	10– 11
Europrijskaartjes in 2001	CPI	webmag.	2002/2	12
Beduidend lagere inflatie	CPI	persbericht	2001/12	7– 12
Prijsindexcijfers woningbouw	CPI	tabel	2001/12	73
Inflatie blijft hoog in september	CPI	persbericht	2001/11	7– 12
Inflatie in juli naar 4,6 procent	CPI	persbericht	2001/9	7– 13
Inflatie in juni gedaald	CPI	persbericht	2001/8	7– 13
Inflatie in mei onverminderd hoog	CPI	persbericht	2001/7	7– 13
Inflatie loopt in april verder op	CPI	persbericht	2001/6	7– 13
Inflatie naar 4,6 procent in maart	CPI	persbericht	2001/5	7– 12
Inflatie loopt in februari op naar 4,5 procent	CPI	persbericht	2001/4	7– 12
Inflatie in januari naar 4,2 procent	CPI	persbericht	2001/3	13– 19
Inflatie in 2000 gemiddeld 2,6%	CPI	persbericht	2001/2	10– 15
Inflatie in november iets afgevlakt	CPI	persbericht	2001/1	7– 11

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Consumentenvertrouwen				
Consumentenvertrouwen lager	CCO	berichten	2002/4	9
Consumentenvertrouwen, econ. klimaat	CCO	tabel	2002/4	47
Consumentenvertrouwen stabiel	CCO	berichten	2002/3	8– 9
Consumentenvertrouwen vrijwel gelijk	CCO	berichten	2002/2	8
Stabilisatie consumentenvertrouwen	CCO	persbericht	2001/12	16– 18
Houdingen en verwachtingen consumenten, november 2001	CCO	tabel	2001/12	76– 77
Koopbereidheid bijna terug op niveau vóór aanslagen VS	CCO	persbericht	2001/11	19– 21
Consumentenvertrouwen fors gedaald na aanslagen VS	CCO	persbericht	2001/10	9– 11
Consumentenvertrouwen in augustus vrijwel stabiel	CCO	persbericht	2001/9	16– 17
Consumentenvertrouwen in juli stabiel	CCO	persbericht	2001/8	19– 21
Consumentenvertrouwen neemt verder af	CCO	persbericht	2001/7	18– 19
Vertrouwen consumenten niet verder gedaald	CCO	persbericht	2001/6	19– 20
Consumentenvertrouwen verder gedaald	CCO	persbericht	2001/5	19– 20
Consumentenvertrouwen verder gedaald	CCO	persbericht	2001/4	16– 17
Consumentenvertrouwen neemt verder af	CCO	persbericht	2001/3	23– 24
Consumentenvertrouwen gedaald	CCO	persbericht	2001/2	19– 20
Consumptie				
Bezit van duurzame consumptiegoederen	SEP	tabel	2000/1	37– 41
<i>Zie ook: bestedingen</i>				
Economische activiteit				
Allochtonen op de arbeidsmarkt	EBB	artikel	2000/12	21– 24
Hoe komen baanvinders aan het werk?	SEP	artikel	1999/6	21– 23
Etniciteit				
Personen met een uitkering naar herkomstgroepering, 1999	SZ	artikel	2002/1	26– 34
Deelname van allochtonen aan de Wet Inschakeling Werkzoekenden	WIW	artikel	2002/1	35– 39
Niet-westerse allochtonen tweemaal zo vaak een uitkering	SZW	persbericht	2001/9	18– 20
Regionale spreiding van huishoudens met een min. inkomen en van huishoudens met langdurig laag inkomen, 1998	RIO	tabel	2001/6	61– 69
Arbeidsongeschiktheid autochtonen en allochtonen	SOZ	persbericht	2000/12	17– 18
Allochtonen op de arbeidsmarkt	EBB	artikel	2000/12	21– 24
Werkloze allochtonen op weg naar de arbeidsmarkt	SOZ	artikel	2000/10	21– 27
Managers uit de VS en informaticus uit India: de nieuwe gastarbeiders	DRV	artikel	2000/11	28– 31
Nieuwe standaarddefinitie voor allochtonen	EBB	artikel	2000/8	45– 48
Personeel in loondienst met een niet-Nederlandse nationaliteit, 31 maart 1998	SBW	tabel	2000/4	58– 60
Besteedbaar inkomen allochtone en autochtone huishoudens	IPO	tabel	1999/11	44– 48
Inkomen van allochtonen	RIO	artikel	1999/8	22– 27
Besteedbaar inkomen van autochtone en allochtone bevolking 1996	RIO	tabel	1999/8	55– 59
Buitenlandse werknemers	AR	tabel	1999/3	42– 45
Flexibele arbeid				
Arbeidsdeelname en plaats in het huishouden: uitkomsten 1981–1995	EBB	artikel	1996/11	29– 45
<i>Zie ook: dienstverband</i>				
Gepremieerde en gesubsidieerde sector				
Werkloosheid stabiel	GW	bericht	2002/4	7
Cao-lonen per uur/mnd, contract. loonkosten	CAO	tabel	2002/4	42– 43
Cao-lonen per uur/mnd, contract. loonkosten	CAO	tabel	2002/3	52– 53
Snelle stijging cao-lonen	CAO	webmag	2002/1	12– 13
Cao-lonen per uur/mnd, loonkosten, jaargegevens	CAO	tabel	2001/4	41– 42
Cao-lonen per uur/mnd, loonkosten, def. geg. 2000	CAO	tabel	2001/4	43– 45
Geregistreerde werkloosheid				
Werkloosheid stabiel	GW	bericht	2002/4	7
Geregistreerde werklozen, 3-mnds gem	GW	tabel	2002/4	40
Geregistreerde werklozen, 16–64 jaar	GW	tabel	2002/4	40
Bij CWI ingeschrevenen, 16–64 jaar	EBB	tabel	2002/4	41
Werkloosheid stabiel	GW	bericht	2002/3	7
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/1	DIV	artikel	2002/3	18– 20
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheids-uitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21– 30
Werkloosheid stabiel op laag niveau	GW	bericht	2002/2	8
Werkloosheid nog steeds stabiel	GW	persbericht	2002/1	9– 10
Geregistreerde werkloosheid, 2000	GW	artikel	2002/1	19– 22
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/12	13– 15
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/11	13– 15
Minder dan 50 duizend langdurig werklozen	GW	persbericht	2001/10	7– 8
Werkloosheid mei-juli	GW	persbericht	2001/9	14– 15
Daling werkloosheid	GW	persbericht	2001/8	17– 18
Geregistreerde werklozen naar landsdeel	GW	tabel	2001/8	29
Verdere daling werkloosheid	GW	persbericht	2001/7	14– 15

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Werkloosheid verder gedaald	GW	persbericht	2001/6	14– 16
Werkloosheid gedaald	GW	persbericht	2001/5	16– 18
Geregistreerde werklozen, 16–64 jr landsdeel	GW	tabel	2001/5	27
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/4	13– 15
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/3	20– 22
Werkloosheid stabiel op niveau	GW	persbericht	2001/2	16– 18
Geregistreerde werklozen van 16–64 jaar naar landsdeel en 4 grote gemeenten	GW	tabel	2001/2	27
Werkloosheid daalt niet meer	GW	persbericht	2001/1	12– 14
<i>Zie ook: werkloosheid</i>				
Grensarbeid				
Grensarbeidersverkeer tussen Nederland, België en Duitsland	SGA	tabellen	2002/4	26– 28
Grensarbeidersverkeer tussen Nederland, België en Duitsland	SGA	tabellen	2001/4	27– 32
Grensarbeidersverkeer	SGA	tabel	2000/2	26– 33
Huisvesting				
<i>Zie: woningbehoefte</i>				
Industrie				
<i>Zie: economische activiteit</i>				
Inflatie				
<i>Zie: consumentenprijsindex</i>				
Inkomens				
Minimuminkomens vooral in grote steden/noorden	RIO	webmag	2002/4	10– 11
werknemers, 1995–1999	EWL	artikel	2001/6	23– 29
Vermogen fors gestegen	IPO	persbericht	2001/12	19– 20
Inkomen rond minimum en modaal, div. kenmerken	IPO	tabel	2001/12	68– 72
Inkomen particuliere huishoudens, div. kenmerken	IPO	tabel	2001/11	48– 52
Inkomen van AOW'ers 1999	IPO	artikel	2001/7	25– 29
Inkomen van AOW'ers, 1999	IPO	tabel	2001/7	55– 60
Incidentele loonontwikkeling van werknemers, 1995–1999	EWL	artikel	2001/6	23– 29
Regionale spreiding van huishoudens met een min. inkomen en van huishoudens met langdurig laag inkomen, 1998	RIO	tabel	2001/6	61– 69
Aantal, gemiddeld inkomen, inkomens-inkomensverdeling	IPO	tabellen	2001/4	47– 56
Dynamische koopkrachtontwikkeling '89–'99	IPO	tabellen	2001/4	59– 64
Regionale inkomensverdeling van huishoudens, 1998	IPO	tabellen	2000/12	110–117
Statische koopkrachtmeting	IPO	tabel	2000/8	79
Gecumuleerde statische koopkrachtontwikkeling	IPO	tabel	2000/8	80
Inkomens rond minimum en modaal, 1998	IPO	tabel	2000/7	36– 41
Lage inkomens, 1998	IPO	tabel	2000/7	43– 48
Inkomen van AOW'ers, 1998	IPO	tabel	2000/4	74– 77
Particuliere huishoudens naar hoogte inkomen, 1998	IPO	tabel	2000/4	77
Inkomen particuliere huishoudens, 1990–1998	IPO	tabel	2000/4	79
Inkomen een- en tweeverdieners en overige huishoudens, 1998	IPO	tabel	2000/4	80
Inkomen een- en tweeverdieners, 1998	IPO	tabel	2000/4	81– 82
Inkomensverdeling	IPO	tabel	2000/2	43– 53
Dynamische koopkrachtontwikkeling	IPO	tabel	2000/2	56– 61
Koopkracht sterk gestegen	IPO	persbericht	2000/1	7– 8
Regionale inkomensverdeling 1997	IPO	tabel	1999/12	57– 65
Besteedbaar inkomen allochtone en autochtone huishoudens	IPO	tabel	1999/11	44– 48
Aandeel langdurige minima gelijk gebleven	IPO	persbericht	1999/9	7– 9
Een nieuwe weg voor statistieken over personen: het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)	SSB	artikel	1999/9	22– 29
Inkomen van allochtonen	RIO	artikel	1999/8	22– 27
Statische koopkrachtmutatie	IPO	tabel	1999/8	52
Gecumuleerde statische koopkrachtontwikkeling	IPO	tabel	1999/8	53
Besteedbaar inkomen van autochtone en allochtone bevolking 1996	RIO	tabel	1999/8	55– 59
Inkomen van een- en tweeverdieners, 1997	IPO	artikel	1999/4	24– 28
Inkomen van met AOW-ers 1997	IPO	tabel	1999/4	42– 46
Inkomensverdeling 1997	IPO	artikel	1999/3	23– 27
Een halve eeuw regionale inkomensontwikkeling	RIO	artikel	1999/3	28– 30
Dynamische koopkrachtontwikkeling 1992–1997	RIO	artikel	1999/3	31– 34
<i>Zie ook: koopkracht vermogen</i>				
Internationaal				
Werkzoekenden zonder baan	Eurostat	tabel	2002/4	41
Geharmoniseerde consumentenprijsindex Trends in de beroepsbevolking van de Europese Unie, 1985–2050	Eurostat	tabel	2002/4	46
	Eurostat	artikel	2001/1	15– 19

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Koopkracht				
Vermogen fors gestegen	IPO	persbericht	2001/12	19– 20
Dynamische koopkrachtontwikkeling '89-'99	IPO	tabellen	2001/4	59– 64
Statische koopkrachtmeting	IPO	tabel	2000/8	79
Gecumuleerde statische koopkrachtontwikkeling	IPO	tabel	2000/8	80
Dynamische koopkrachtontwikkeling 1992–1997	IPO	tabel	2000/2	56– 61
Gecumuleerde statische koopkrachtontwikkeling 1992–1997	IPO	tabel	1999/8	52
Dynamische koopkrachtontwikkeling 1992–1997	IPO	tabel	1999/8	53
Welvaartsdynamiek 1991–1996*	RIO	artikel	1999/3	31– 34
Zie ook: <i>inkomen vermogen</i>	IPO	artikel	1998/2	33– 36
Loonkosten				
Zie: <i>arbeidskosten</i>				
Meewerkende gezinsleden				
Zie: <i>positie in de werkring</i>				
Minimum(loon)				
Minimumloners: vooral vrouwen en jongeren	EWL	webmag	2002/1	14
Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999–2000	EWL	artikel	2001/12	30– 43
Regionale spreiding van huishoudens met een min. inkomen en van huishoudens met langdurig laag inkomen, 1998	RIO	tabel	2001/6	61– 69
Banen, uur-, maand- en jaarlonen werknemers, werknemers met loon rond min. loon, 1998 nader voorlopig en 1999 voorlopig	EWL	tabellen	2000/12	41– 94
Inkomens rond minimum en modaal, 1998	IPO	tabel	2000/7	43– 48
Aandeel langdurige minima gelijk gebleven	IPO	persbericht	1999/9	7– 9
Werknemers die het minimumloon verdienen 1969–1997	EWL	artikel	1999/2	18– 36
Onderwijs(niveau)				
Arbeidsmarktpositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheidsuitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21– 30
Arbeidsmarktpositie en opleidingsniveau van personen met een bijstandsuitkering in 1997	SOC	artikel	1999/12	20– 32
Standaard onderwijsinstelling (SOI) 1998 en ISCED 1997	SOI	persbericht	1999/10	17
Standaard onderwijsindeling	SOI	artikel	1998/12	22
Zie ook: <i>economische activiteit schoolverlaters</i>				
Ontslag				
Ontslagaanvragen	SOZ	tabel	2000/7	27– 28
Ontslagaanvragen	SOZ	tabel	1999/8	42
Organisatiegraad				
Zie: <i>vakverenigingen</i>				
Overheid				
Cao-lonen 2001, de definitieve gegevens	CAO	artikel	2002/4	12– 19
Cao-lonen per uur/mnd, contract, loonkosten	CAO	tabel	2002/4	42– 43
Cao-lonen per uur/mnd, contract, loonkosten	CAO	tabel	2002/3	52– 53
Snelle stijging cao-lonen	CAO	webmag	2002/1	12– 13
Cao-lonen per uur/mnd, loonkosten, jaargegevens	CAO	tabel	2001/4	41– 42
Cao-lonen per uur/mnd, loonkosten, def. geg. 2000	CAO	tabel	2001/4	43– 45
Pendel				
Zie: <i>woon-werkverkeer</i>				
Pensioen				
Minder VUT-uitkeringen, meer prépensioenen	SZ	artikel	2002/2	22– 24
AOW, Anw	SOZ	tabel	2001/7	51– 53
VUT, AOW, Anw, AKW, Abw	SOZ	tabellen	2000/12	99–108
AOW, Anw, AKW	SOZ	tabellen	2000/11	63– 64
AOW, Anw, AKW	SOZ	tabel	2000/7	32– 33
AOW, Anw, AKW	SOZ	tabel	2000/2	39– 41
AOW, aantal personen en uitgekeerde bedragen	SOZ	tabel	1999/10	35
Zie ook: <i>inkomen sociale zekerheid</i>				
Prijzen				
Zie: <i>consumentenprijsindex</i>				
Regelingslonen				
Zie ook: <i>CAO-lonen</i>				

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Regionaal				
Minimuminkomens vooral in grote steden/noorden	RIO	webmag	2002/4	10– 11
Geregistreerde werklozen, 16–64 jaar	GW	tabel	2002/1	52
Geregistreerde werklozen, 16–64 jaar landsdeel	GW	tabel	2001/5	27
Arbeidsmarkt: verschil tussen Utrecht en Noorden van het land blijft groot	EBB	persbericht	2000/7	15– 16
Regionale inkomensverdeling 1997	IPO	tabel	1999/12	57– 65
Een halve eeuw regionale inkomensontwikkeling	RIO	artikel	1999/3	28– 30
Mensen met een WW-uitkering	SOZ	tabel	1999/4	38– 39
Schoolverlaters				
AOW, Anw, AKW	SOZ	tabel	2000/2	39– 41
Sociale zekerheid				
Uitkeringen WW, AO en Abw december 2001	SZ	tabel	2002/4	50– 52
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheidsuitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21– 30
Daling bijstand en WW houdt aan	SZ	berichten	2002/2	9
Aantal werkloosheidsuitkeringen in zes jaar ruim gehalveerd	WW	webmag	2002/2	13– 14
Minder VUT-uitkeringen, meer prépensioenen	SZ	artikel	2002/2	22– 24
Personen met een uitkering naar herkomstgroepering, 1999	SZ	artikel	2002/1	26– 34
Uitkeringen WW, AO en Abw medio 2001	SZ	tabel	2002/1	61– 63
Uitkeringen AOW, Anw en AKW	SZ	tabel	2001/12	64– 65
Daling bijstand en WW vlak af	SZ	persbericht	2001/11	16– 18
Uitkeringen Abw, loaw en loaz	SZ	tabel	2001/11	35– 36
Uitkeringen WAO, Wajong, WAZ	SZ	tabel	2001/11	38– 40
Ziekteverzuim	SZ	tabel	2001/11	42– 43
Niet-westerse allochtonen tweemaal zo vaak een uitkering	SZW	persbericht	2001/9	18– 20
Daling bijstand en WW houdt aan	SZ	persbericht	2001/8	14– 16
WW-uitkeringen	SOZ	tabel	2001/7	44– 47
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, WAO, WAZ, Wajong	SOZ	tabel	2001/7	47– 51
AOW, Anw, AKW	SOZ	tabel	2001/7	51– 54
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering, 1996–1997	SZ	artikel	2001/6	30– 43
Uitkeringen krachtens Abw, loaw en loaz	SZ	tabel	2001/6	58– 59
Minder uitkeringen voor bijstand en WW, meer voor arbeidsongeschiktheid	SZ	persbericht	2001/5	13– 15
Aantal bijstandsontvangers daalt nog steeds	SOZ	persbericht	2001/3	7– 9
Huishoudens met Abw/IOAW/IOAZ-uitkering	SOZ	tabel	2001/3	39– 40
Arbeidsongeschiktheid autochtonen en allochtonen	SOZ	persbericht	2000/12	17– 18
VUT, AOW, Anw, AKW, Abw	SOZ	tabellen	2000/12	99–108
Aantal vacatures onverminderd hoog	VAC	persbericht	2000/10	18– 20
AOW, Anw, AKW	SOZ	tabellen	2000/11	63– 64
ABW	SOZ	tabel	2000/9	45– 46
Personen met een bijstandsuitkering in 1998	SOZ	artikel	2000/8	17– 44
AOW, Anw, Akw	SOZ	tabel	2000/7	32– 33
Personen <65 jaar met bijstands-, ioaw-, ioaz-uitkering	SOZ	tabel	2000/6	31
Thuiswonenden, <65 jr. met bijstandsuitkering	SOZ	tabel	2000/6	32
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	SOZ	tabel	2000/6	34
WAO uitkeringen	SOZ	tabel	2000/6	35
WAZ uitkeringen	SOZ	tabel	2000/6	36
Wajong	SOZ	tabel	2000/6	37
Abw	SOZ	tabel	2000/3	107
AOW, Anw, AKW	SOZ	tabel	2000/2	39– 41
Arbeidsmarktpositie en opleidingsniveau van personen met een bijstandsuitkering in 1997	SOZ	artikel	1999/12	20– 32
Daling bijstand zet door	SOZ	persbericht	1999/10	16
Bijstandsafhankelijkheid van autochtonen en allochtonen	SOZ	artikel	1999/10	18– 20
AOW, aantal personen en uitgekeerde bedragen	SOZ	tabel	1999/10	35
Anw, aantal personen en uitgekeerde bedragen	SOZ	tabel	1999/10	35
AKW, ouders en (kinderbijslag) kinderen	SOZ	tabel	1999/10	36
Een nieuwe weg voor statistieken over personen: het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)	SSB	artikel	1999/9	22– 29
Mensen met een VUT-uitkering 1998	VUT	tabel	1999/8	48– 49
Langdurig in de bijstand	SSZ	artikel	1998/5	34– 38
Vergelijkingsonderzoek arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, 1995	EBB	artikel	1998/1	25– 42
Gesubsidieerde arbeid 1990–1995	SSZ	artikel	1997/8	23– 31
Werken via de banenpoolregeling of de Jeugdwerkgarantiewet	EBB	artikel	1997/12	19– 24
Zie ook: <i>arbeidsongeschiktheid bijstand pensioen werkloosheid</i>				

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Stakingen <i>Zie: werkstakingen</i>				
Standaard bedrijfsindeling <i>Zie: economische activiteit</i>				
Uitgaven <i>Zie: bestedingen</i>				
Uitkeringen <i>Zie: sociale zekerheid</i>				
Vacatures				
Vacatures naar econ. activiteit en bedrijfsomvang	VAC	tabel	2002/4	37
Ontstane en vervulde vacatures	VAC	tabel	2002/4	38– 39
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/2	DIV	artikel	2002/3	18– 20
Aantal vacatures gedaald	VAC	artikel	2002/2	20– 21
Aantal vacatures stabiel op hoog niveau	VAC	persbericht	2001/10	22– 25
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/3	DIV	artikel	2001/9	21– 22
Groei vacatures ten einde	VAC	persbericht	2001/7	16– 17
Vacatures particuliere bedrijven	VAC	tab	2001/7	36– 38
Vacatures overheid en onderwijs	VAC	tab	2001/7	39
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/2	AR	artikel	2001/6	21– 22
Groei vacatures zet nog steeds door	VAC	persbericht	2001/4	18– 19
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/1	AR	artikel	2001/3	25– 26
Aantal vacatures onveranderd hoog	VAC	persbericht	2001/2	7– 9
Vacatures particuliere bedrijven, ontstane, vervulde. Historische reeks vacatures	VAC	tabel	2001/2	28– 30
Vakverenigingen				
Leden van vakcentrales, 1 oktober 2001	VB	tabel	2002/4	53
Minder mannen en jongeren vakbondslid	VB	webmag	2002/1	11
Daling ledental vakbeweging	VB	artikel	2001/12	46– 50
Verbruik <i>Zie: bestedingen</i>				
Verdiende lonen				
Loonkosten per fte/beloning werknemer naar bedrijfstak	AR	tabel	2002/4	44
Spaarloon voor bijna de helft van de werknemers	EWL	webmag	2002/3	10– 11
Incidentele loonontwikkeling in componenten, 1999/2000	EWL	artikel	2002/3	31– 37
Minimumloners: vooral vrouwen en jongeren	EWL	webmag	2002/1	14
Werkgelegenheidsgroei in Utrecht blijft achter	EWL	webmag	2002/1	15
De ontwikkeling van de verdiende lonen in componenten, 1995–1999	EWL	artikel	2001/9	23– 28
Banen, uur-, maand- en jaarlonen werknemers, werknemers met loon rond min. loon, 1998 nader voorlopig en 1999 voorlopig	EWL	tabellen	2000/12	41– 94
Uurloon werknemers naar geslacht, december 1998	EWL	tabel	2000/4	29
Loon naar opleidingsniveau en beroep: het Loonstructuuronderzoek 1997	EWL	artikel	2000/4	19– 49
Banen van werknemers 31/12/97 en 31/12/98	EWL	tabel	2000/3	32– 40
Een nieuwe weg voor statistieken over personen: het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)	SSB	artikel	1999/9	22– 29
Hoe komen baanvinders aan het werk?	SEP	artikel	1999/6	21– 23
Elektronische dataverzameling van arbeid- en loongegevens	EWL	artikel	1998/11	25– 28
Vermogen				
Vermogensverdeling 1997	IPO	artikel	1999/6	24– 27
Miljonairs per gemeente	IPO	artikel	1998/6	19– 20
Vermogensverdeling 1996*	IPO/SEP	artikel	1998/5	27– 30
Welvaart <i>Zie: inkomen vermogen koopkracht</i>				
Werkgelegenheid				
Grensarbeidersverkeer tussen Nederland en België of Duitsland	SGA	artikel	2002/4	26– 28
Banenmarkt vlak verder af in vierde kwartaal	EWL	berichten	2002/4	7
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfsklasse	AR	tabel	2002/4	35
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2002/4	36
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan Arbeidsmarkt	EWL	webmag	2002/3	12
Banengroei vlak licht af in derde kwartaal	EBB	berichten	2002/3	7
Minimumloners: vooral vrouwen en jongeren	KWL	persbericht	2002/1	8
Werkgelegenheidsgroei in Utrecht blijft achter	EWL	webmag	2002/1	14
Beroepsbevolking, 2000	EBB	artikel	2002/1	16– 18
De arbeidsmarkt in de vier grote steden	EWL	artikel	2002/1	23– 25

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999–2000	EWL	artikel	2001/12	30– 43
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/4	DIV	artikel	2001/12	44– 45
Banengroei stabiel in het tweede kwartaal	AR	persbericht	2001/10	19– 21
Aantal vacatures stabiel op hoog niveau	VAC	persbericht	2001/10	22– 25
De ontwikkeling van de verdiende lonen in componenten, 1995–1999	EWL	artikel	2001/9	23– 28
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/3	DIV	artikel	2001/9	21– 22
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/2	AR	artikel	2001/6	21– 22
Incidentele loonontwikkeling van werknemers, 1995–1999	EWL	artikel	2001/6	23– 29
Grensarbeidersverkeer tussen Nederland, België en Duitsland	SGA	tabellen	2001/4	27– 32
Werkgelegenheid stijgt minder hard in 2000	EBB	persbericht	2001/3	10– 12
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/1	EWL	artikel	2001/3	25– 26
Trends in de beroepsbevolking van de Europese Unie, 1985–2050	Eurostat	artikel	2001/1	15– 19
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2000/4	AR	artikel	2000/12	19– 20
Allochtonen op de arbeidsmarkt (Beroeps)bevolking en werkloosheid	EBB	artikel	2000/12	21– 24
Banen, uur-, maand- en jaarlonen werknemers, werknemers met loon rond min. loon, 1998 nader voorlopig en 1999 voorlopig	EWL	tabellen	2000/12	41– 94
Banen werknemers	EWL	tabellen	2000/11	43– 51
Banen van werknemers naar regeling van de werktijden en overwerk, 31 december 1997	EWL	tabel	2000/5	27
Banen van werknemers: het aandeel van diverse groepen werknemers, 31 december 1997	EWL	tabel	2000/5	28
Personeel in loondienst met een niet- Nederlandse nationaliteit, 31 maart 1998	SBW	tabel	2000/4	58– 60
1999: werkgelegenheid groeit opnieuw met 200 duizend	EBB	persbericht	2000/3	7– 10
Banen van werknemers 31/12/97 en 31/12/98	EWL	tabel	2000/3	32– 40
Arbeidsmarktpositie en opleidingsniveau van personen met een bijstandsuitkering in 1997	SOC	artikel	1999/12	20– 32
Hoe komen baanvinders aan het werk? Elektronische dataverzameling van arbeid- en loongegevens	SEP	artikel	1999/6	21– 23
Arbeidsmarkt in noorden ongunstig, in Utrecht gunstig	EWL	artikel	1998/11	25– 28
In 1996 ruim honderdduizend mensen meer aan het werk <i>Zie ook: arbeidsjaren arbeidsvolumina banen</i>	EBB	artikel	1997/2	17– 19
Werkloosheid				
Werkloosheid stabiel	GW	berichten	2002/4	7
Geregistreerde werklozen, 3-mnds gem	GW	tabel	2002/4	40
Geregistreerde werklozen, 16–64 jaar	GW	tabel	2002/4	40
Bij CWI ingeschrevenen, 16–64 jaar	EBB	tabel	2002/4	41
Werkloosheid stabiel	GW	berichten	2002/3	7
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheids- uitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21– 30
Uitkeringen WW, AO en Abw september 2001	SZ	tabel	2002/3	60– 62
Werkloosheid stabiel op laag niveau	GW	berichten	2002/2	8
Daling bijstand en WW houdt aan	SZ	berichten	2002/2	9
Aantal werkloosheidsuitkeringen in zes jaar ruim gehalveerd	WW	webmag	2002/2	13– 14
Werkloosheid nog steeds stabiel	GW	persbericht	2002/1	9– 10
Geregistreerde werkloosheid, 2000	GW	artikel	2002/1	19– 22
Deelname van allochtonen aan de Wet Inschakeling Werkzoekenden	WIW	artikel	2002/1	35– 39
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/12	13– 15
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/11	13– 15
Daling bijstand en WW vlak af Minder dan 50 duizend langdurig werklozen	SZ	persbericht	2001/11	16– 18
Werkloosheid mei–juli	GW	persbericht	2001/10	7– 8
Daling bijstand en WW houdt aan	GW	persbericht	2001/9	14– 15
Daling werkloosheid	SZ	persbericht	2001/8	14– 16
Verdere daling werkloosheid	GW	persbericht	2001/8	17– 18
Werkloosheid verder gedaald	GW	persbericht	2001/7	14– 15
Werkloosheid gedaald	GW	persbericht	2001/6	14– 16
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/5	16– 18
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/4	13– 15
Werkloosheid stabiel	GW	persbericht	2001/3	20– 22
Werkloosheid daalt niet meer	GW	persbericht	2001/1	12– 14
Arbeidsmarkt: verschil tussen Utrecht en Noorden van het land blijft groot	EBB	persbericht	2000/7	15– 16
Geregistreerde werkloosheid en werkloos- heidsuitkeringen 1993–1995: een onder- zoek naar het verschil in ontwikkeling <i>Zie ook: geregistreerde werkloosheid inkomen sociale zekerheid</i>	GW	artikel	1997/10	22– 27
Werkloze beroepsbevolking <i>Zie: beroepsbevolking</i>				

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Werknemers				
Banenmarkt vlakt verder af in vierde kwartaal	EWL	berichten	2002/4	7
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfsklasse	AR	tabel	2002/4	35
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2002/4	36
Loonkosten per fte/beloning werknemer naar bedrijfstak	AR	tabel	2002/4	44
Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12
Banengroei vlakt licht af in derde kwartaal	KWL	persbericht	2002/1	8
Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers, 1999-2000	EWL	artikel	2001/12	30- 43
De ontwikkeling van de verdiende lonen in componenten, 1995-1999	EWL	artikel	2001/9	23- 28
Incidentele loonontwikkeling van werknemers, 1995-1999	EWL	artikel	2001/6	23- 29
Banen, uur-, maand- en jaarlonen werknemers, werknemers met loon rond min. loon, 1998 nader voorlopig en 1999 voorlopig	EWL	tabellen	2000/12	41- 94
Banen werknemers	EWL	tabellen	2000/11	43- 51
Personeel in loondienst met een niet-Nederlandse nationaliteit, 31 maart 1998	SBW	tabel	2000/4	58- 60
Een nieuwe weg voor statistieken over personen: het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)	SSB	artikel	1999/9	22- 29
Hoe komen baanvinders aan het werk?	SEP	artikel	1999/6	21- 23
Werknemersgegevens uit de verzekerden-administratie: een eerste analyse	JWL	artikel	1997/11	24- 27
<i>Zie ook: banen</i>				
Werkstakingen				
Werkstakingen	WS	tabel	2000/6	54- 56
Werkstakingen	WS	tabel	2000/4	70- 71

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Werkzame beroepsbevolking				
Banenmarkt vlakt verder af in vierde kwartaal	EWL	berichten	2002/4	7
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfsklasse	AR	tabel	2002/4	35
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2002/4	36
Grensarbeidersverkeer tussen Nederland en België of Duitsland	SGA	artikel	2002/4	26- 28
Arbeidsmarkt	EBB	berichten	2002/3	7
Ruim half miljoen 55-plussers heeft baan	EWL	webmag	2002/3	12
Chemische en biologische belasting	EBB	artikel	2002/3	13- 17
Beroepsbevolking, 2000	EBB	artikel	2002/1	16- 18
Betaald werk: verschillen tussen mannen en vrouwen kleiner	EBB	artikel	2001/9	29- 31
Werkgelegenheid stijgt minder hard in 2000	EBB	persbericht	2001/3	10- 12
(Beroeps)bevolking en werkloosheid	EBB	tabellen	2000/12	29- 36
Een nieuwe weg voor statistieken over personen: het Sociaal Statistisch Bestand (SSB)	SSB	artikel	1999/9	22- 29
Hoe komen baanvinders aan het werk?	SEP	artikel	1999/6	21- 23
<i>Zie ook: beroepsbevolking</i>				
Werkzame personen				
<i>Zie: beroepsbevolking</i>				
<i>werkgelegenheid</i>				
Zelfstandigen				
<i>Zie: inkomen</i>				
<i>positie in de werkkring</i>				
Ziekteverzuim				
Ziekteverzuim excl./incl. zwangerschapsverlof, 3e kwartaal 2001	ZVZ	tabel	2002/4	48- 49
Chemische en biologische belasting	EBB	artikel	2002/3	13- 17
Ziekteverzuim verder toegenomen	ZVZ	persbericht	2000/6	7- 8
Kerncijfers ziekteverzuim overheid 1997	ZVZ	artikel	1999/10	21- 24

Enkele afzonderlijke publicaties

Arbeid

Enquête beroepsbevolking 1999	€ 13,16
Arbeidsrekeningen 1996–1997	€ 22,69
Nationale rekeningen 2000 (waarin arbeidsrekeningen)	€ 38,57
Arbeidsrekeningen, kern van het statistisch systeem over arbeid	€ 31,76
Tijdreeksen arbeidsrekeningen 1969–1993:	
– 25 jaar banen en arbeidsduur van werknemers	€ 20,42
– Ramingen van het opleidingsniveau, een tussenbestand	€ 15,88
Regionale gegevens over arbeid, onderwijs en sociale zekerheid 1998	€ 15,66
Databank RARBON (arbeid, onderwijs en sociale zekerheid) opgenomen in StatLine (CBS databank)	
los	€ 10,00
abonnement	
10 updates p.j.	€ 80,00
Werken en leren 2000–2001 ¹⁾	€ 20,42
Arbeid en lonen van werknemers 1994	€ 27,00
Beroepsbevolking en werkloosheid per gemeente 1997/1999	€ 11,34
Sociaal-economische Dynamiek 2000	€ 13,39

Inkomen en vermogen

Jaarboek welvaartsverdeling 2000	€ 15,66
Regionale inkomensverdeling 1996, kerncijfers	€ 17,47
Regionale vermogensverdeling 1996, cd-rom	€ 58,99

Onderwijs en sociale zekerheid

Onderwijsrekeningen 1998/'99	€ 11,34
Jaarboek onderwijs 2000 ¹⁾	
los	€ 25,41
abonnement	€ 23,14
Bedrijfsopleidingen 1993	€ 20,42
Nascholing in de onderwijssector 1994/'95	€ 9,08
Standaard onderwijsindeling, editie 2000/'01, cd-rom	€ 22,69

Consumptie en sparen

Woningbehoeftenonderzoek 1999, kernpublicatie	€ 15,88
Budgetonderzoek:	
– Gebruikershandboek 1996	€ 17,92
– Kerncijfers 1999	€ 10,21
Sparen en lenen 2000	€ 20,42

De publicaties van het CBS kunnen besteld worden bij de bestelservice van het CBS te Heerlen, tel. (045) 570 70 70, fax (045) 570 62 68 of e-mail verkoop@cbs.nl, of via de boekhandel.

Alle publicaties zijn ter inzage of kunnen in bruikleen worden verkregen bij de bibliotheek van ons Bureau in beide vestigingen. Tevens is in beide vestigingen een 'boekwinkel' waar alle publicaties tegen contante betaling kunnen worden gekocht.

¹⁾ Te bestellen bij Samsom Klantenservice tel. (0172) 46 66 66, fax (0172) 46 67 69.